

Tudástár

a közösségi művelődésben

VIII. kötet

Motiválás a közösségi művelődésben
és az ifjúság bevonása

Nemzeti
Művelődési
Intézet

Nagy Ádám – Szabó Judit Nikoletta

Motiválás a közösségi művelődésben és az ifjúság bevonása

Nemzeti
Művelődési
Intézet

2018

Tudástár a közösségi művelődésben

Az NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft. kötetsorozata

Felelős kiadó: Závogyán Magdolna, ügyvezető

Sorozatszerkesztők:

Dr. Juhász Erika
Dr. Márkus Edina

A sorozat megjelent kötetei:

1. A közösségi művelődés képzési és továbbképzési rendszere
2. A közösségfejlesztés alapjai a közművelődésben
3. Közösségi események menedzsmentje
4. Kulturális közösségi marketing és média ismeretek
5. Minőségügy a közművelődésben
6. Szervezési-vezetési ismeretek, vezetői feladatok a közösségi művelődésben
7. Kulturális vállalkozás- és gazdaságfejlesztés
8. Motiválás a közösségi művelődésben és az ifjúság bevonása
9. Mentorok a közösségi művelődésben és az amatőr művészeti mozgalomban
10. Kultúrakutatás módszertani alapjai
11. Civil ismeretek a közösségi művelődésben
12. Kulturális turizmus

A sorozat lektorai:

Dr. Hegyi-Halmos Nóra
Dr. Horváth Ágnes
Dr. Juhász Erika
Dr. Márkus Edina
Dr. Mócz Dóra
Dr. Németh János
Dr. Pavluska Valéria
Pósfay Péter
Salamon Hugó
Dr. Simándi Szilvia
Dr. Szabó Irma
Dr. Szabó János Zoltán
Dr. Szabó Péter
Szedlacsek Emília
Dr. Szirmai Éva
Dr. T. Molnár Gizella
Dr. Újvári Edit
Závogyán Magdolna

Nagy Ádám – Szabó Judit Nikoletta

Motiválás a közösségi művelődésben és az ifjúság bevonása

Nagy Ádám – Szabó Judit Nikoletta:
Motiválás a közösségi művelődésben és az ifjúság bevonása

Tudástár a közösségi művelődésben sorozat

8. kötet

2018.

Az I., II., V. és VI. fejezet szerzője Nagy Ádám

A III. fejezet szerzője Szabó Judit Nikoletta

A IV. fejezet szerzője Nagy Ádám és Szabó Judit Nikoletta

© Szerzők

Technikai szerkesztő: Kőműves Anikó

Kiadó: NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft.

Felelős kiadó: Závogyán Magdolna, ügyvezető

Elektronikus ISBN szám: 978-963-651-516-4

A kötet az Emberi Erőforrások Minisztérium támogatásával az NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft. közreműködésével a „Közművelődési szakemberek 2017. évi támogatott továbbképzési programja” keretében készült.

Tartalomjegyzék

I. Elméleti háttér	2
I. A motiváció elméleti alapjai.....	2
II. Közéleti motiváció a fiatalok esetében: részvétel-bevonás	8
III. Érdek és érdekképviselés.....	23
II. Fogalomtár	31
III. Gyakorlati feladatok	40
1. gyakorlat: Hősök vagyunk! – Rendhagyó bemutatkozás (bemelegítő tréning gyakorlat)	41
2. gyakorlat: Ifjúsági elérés csatornáinak feltérképezése	44
3. gyakorlat: Interjúkészítés aktív ifjúsági közösséggel.....	46
4. gyakorlat: Ifjúsági közösségi tér tervezése (berendezés és infrastruktúra)	50
5. gyakorlat: SWOT analízis	52
6. gyakorlat: Erőforrástérkép 1. - kompetenciák.....	55
7. gyakorlat: Erőforrástérkép 2. - szaknévsor	57
8. gyakorlat: Fiatalok bevonása – projekttervezés	60
9. gyakorlat: Információs háló	63
10. gyakorlat: Bezzeg az én időmben?.....	65
11. gyakorlat: Jövőtervezés dicsőségfal készítésével.....	70
12. gyakorlat: Üzenet a közösségtől.....	73
13. gyakorlat: Motivációs naptár.....	77
14. gyakorlat: Érték-aukción	79
15. gyakorlat: Ha te lennél a menedzser	81
16. gyakorlat: McGregor és én.....	85
17. gyakorlat: McClelland-teszt	88
18. gyakorlat: Irigylem benned, büszke vagyok rá	91
19. gyakorlat: Pozitív szendvics gyakorlatok, konstruktív kritika.....	93
20. gyakorlat: World Café	96
IV. Jó gyakorlatok, esetpéldák	99
1. esetpélda: Közösségi szeretetüzenetek.....	99
2. esetpélda: Leleményes hőseink országos ifjúsági program.....	104
3. esetpélda: Közösségek bevonása a Szent Márton kultusz éltetésével Utrechtben.....	110
4. esetpélda: Esetpélda ifjúsági kompetenciafejlesztésre a közösségfejlesztés eszközeivel Gyermek- és Ifjúsági Önkormányzati Társaság: RészreVétel.....	114
5. esetpélda: Tőlünk nektek – élményakadémia mint a fiatalok motiválásának és bevonásának eszköze.....	119
6. esetpélda: Városi gerillamarketing mint a fiatalok motiválásának és bevonásának eszköze	124
7. esetpélda: A közösségi művészetek és a murál morál módszer mint a fiatalok motiválásának és bevonásának eszköze	131
8. esetpélda: Budapest, 12. kerület – ellenállásból együttműködés mint a fiatalok motiválásának és bevonásának eszköze	136
9. esetpélda: Önkéntes jelenlét mint a fiatalok motiválásának és bevonásának eszköze.....	141
10. esetpélda: Egy fiatal bevonása mint a fiatalok motiválásának és bevonásának eszköze	147
V. Tanulást segítő kérdések	151
VI. Források	153

I. Elméleti háttér

MOTIVÁCIÓ, RÉSZVÉTEL, ÉRDEKKÉPVISELET

(MOTIVÁLÁS A KÖZÖSSÉGI MŰVELŐDÉSSEN ÉS AZ IFJÚSÁG BEVONÁSA)

Ha hajót akarsz építeni, ne azzal kezd, hogy fát gyűjtessz és szó nélkül kiosztod közöttük a szerszámokat, rámutatva a tervrajzra. Ehelyett először keltsd fel a végtelen tenger iránti olthatatlan vágyat.

(Antoine de Saint-Exupéry)

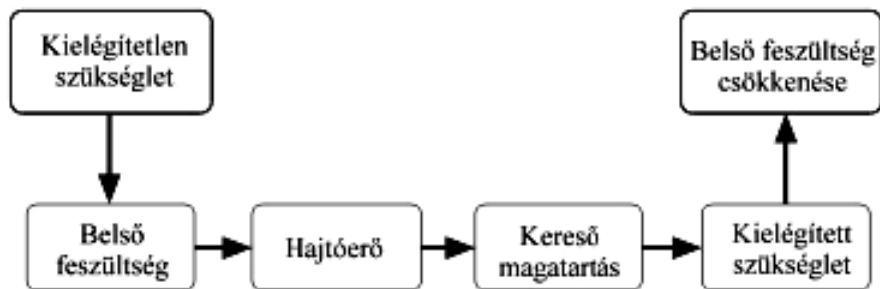
Jelen fejezet három részre oszlik. Egyfelől foglalkozik – a szükségletből kiindulva – a motivációval, bemutatva a motivációs elméletek rendszerét, illetve kiemeli a leginkább közérdeklődésre számot tartó néhány motivációs elméletet. A második részben a fiatalok részvételének-bevonásának, azaz közéleti motiválhatóságának ad teret. Emellett fentiek bázisán bemutatja az ifjúsági érdekképviselet elméletét és lehetőségeit. Miután ezen témák kevésbé közösségi művelődés-specifikusak, így az alábbi írás is inkább általános térben értelmezhető.

I. A MOTIVÁCIÓ ELMÉLETI ALAPJAI

Ha szükségleteinket maradék nélkül kielégítjük, abban a ritka szerencsében van részünk, hogy egyensúlyi, harmonikus állapotban vagyunk. Ez az állapot azonban állandóan változik, szükségletek léphetnek és lépnek föl. A szükséglet hiányérzetként jelentkezik és így az emberi cselekvés és viselkedés mozgatórugója. Ennek a hiányérzetnek a megszüntetésére törekvést drive-nak (késztetés, hajtóerő) nevezzük, ami a megbomlott egyensúly visszaállítása felé irányít. Ez az igény képes irányítani viselkedésünket, sőt akár a társadalmi vagy egyéni kontrollokat is kiiktathatja. A drive által jön létre a motiváció (indíték), s minél erősebb a drive, annál nagyobb ez az erő.

Előfordul, hogy az egyén nem, vagy csak részben képes kielégíteni valamelyik szükségletét, akkor – rossz esetben – a kielégítetlen szükségletek gátolhatják a személyiséget aktivitásban, személyközi kapcsolatainak alakításában.

Az alapvető fiziológiai szükségleteken túl (élelem, víz, levegő, alvás) vannak a pszichológiai szükségletek is, amelyek az emberek kényelmét szolgálják. A szükségleteket az embertől, a társadalomtól elválaszthatatlanok.

A motiváció folyamata (Robbins, 1993)

A motivációs elméletek a korai, nem igazán tudományos elképzeléseken (hedonizmus, ösztönelméletⁱ) túl két csoportba sorolhatók (Bakacsi, 2004). Míg a folyamatelméletek a motiváció folyamatát vizsgáló teóriák, a tartalomelméletek, a „mi motivál” kérdésre válaszolni igyekvő elképzelések, azt vizsgálják, hogy mit akar az egyén, mire van szüksége, s milyen eszközök elégíthetik ki szükségleteiket. Számunkra elsősorban most a tartalomelméletek a lényegesek, azaz arra vagyunk kíváncsiak, hogy mivel motiválható az egyén.

Maslow motivációs elmélete

A legismertebb kategorizálás Abraham H. Maslow nevéhez fűződik (1954). Ez az úgynevezett „szükségletpiramis”, amely bár elméletben sokszor vitatott, gyakorlatban mégis jól alkalmazhatóⁱⁱ. A modell szerint a szükségletek öt szintje értelmezhető és ezek a lépcsőfokok egymásra épülnek. Egy szinthez tartozó szükséglet csak akkor jelentkezik ténylegesen, ha az alatta lévő szintek túlnyomórészt kielégültek.

A szintek (a piramisban alulról felfelé):

- Biológiai-fiziológiás szükségletek (étel, ital, pihenés stb.);
- Biztonság (személyes biztonság, anyagi háttér, munkahelyi biztonság stb.);
- Kötődés-kapcsolat (csoporthoz tartozás, befogadottság, személyes nexusok);
- Társadalmi szükségletek: elismertség-siker (mások tiszteletének, megbecsülésének elnyerése);
- Önmegvalósítás (önbeteljesítés, alkotás stb.).

A maslowi hierarchiapiramis

A „magasabb szint szükségletének tilalma” tehát azt jelenti, hogy addig, amíg a biológiai szükségletek kielégítésén fáradozik az egyén, addig nem tud az önmegvalósítás problematikájával foglalkozni, mert az életben maradás köti le az energiáit. Magyarán, ha nagyon éhes vagyok (1. szint), megeszem a szomszédom kiflijét is, függetlenül a vele való kapcsolati igénytől (3. szint), illetve amíg a létbiztonságom nem garantált (2. szint), addig a társadalmi elismertség (4. szint) iránti igények nem jelentkeznek.

A fiziológiai és biztonsági szükségleteket alacsonyabb rendű szükségleteknek nevezzük, az ezen a két szinten ható motivációs erők a külsődleges hatások, míg a kapcsolat, siker és az önmegvalósítás iránti szükségletek elnevezése magasabb rendű szükségleteknek és a motivációs erők belsőkⁱⁱⁱ.

A maslowi logika azt is jelenti, hogy a különböző szinten lévő szükségletek különböző eszközökkel teljesíthetők be.

- A fiziológiai szinten lévő szükségletek leginkább a mindennapi élethez szükséges alapfeltételek biztosításával elégíthetők ki. A megfelelő pihenés, az étkezés, a fűtés, világítás és az ehhez szükséges pénz híján az ember legalapvetőbb szükségletei is kielégületlenséget mutatnak, s ez esetben nem számíthatunk sem partnerként, sem barátként, sem munkatársként az egyénre^{iv}.
- A biztonsági szükségletek, illetve kielégítésének eszközei többek között orvosi ellátás, a nyugdíj garantálása, a munkavégzés biztonsága, illetve a fiziológiás szükségletek kielégítésén túlmutató anyagi ellentételezés. Tehát a pénz megjelenik az első két

szinten, de míg a fiziológiás szükségletek esetén ez a közvetlen létfenntartást biztosítja, addig a biztonság szintjén a további költségek fedezését és a tartalékképzést is.

- A kapcsolati szintű szükségletek motiváló eszközei lehetnek a jó munkahelyi csoportlétkör, a jó vezető-beosztott viszony megteremtése, de ide tartozik a maslowi rendszerben a személyes (családi, baráti) kapcsolatok rendezettsége is.
- A siker szintjének eszközei az előmenetel biztosítása, a premizálási rendszer, a kitüntetések adományozása, a státuszsimbólumok biztosítása.
- Az önmegvalósítás motivációs eszközei közé többek között a nagyobb döntési felelősség, kreatív feladatok, személyes fejlődés lehetősége, önálló munkavégzés, önellenőrzés lehetőségének megteremtése tartozik.

A maslowi hierarchiának az élet bármely szegmensében jó hasznát vehetjük, s bár elméleti értelemben fogyatékos, a gyakorlatban az esetek döntő többségénél, így többek között a fiatalok bevonásánál is kiválóan működik.

Herzberg kéttényezős modellje

Herzberg egészen másképp közelítette meg az egyén motivációs bázisát. Szerinte vannak olyan befolyásoló eszközök, amelyek hiánya elégedetlenné tesz, de meglétük nem szül elégedettséget (ezeket higiéniai tényezőknek nevezte) és vannak olyanok, amelyek megléte elégedettséget ad, de hiányuk nem vezet elégedetlenséghez (ezeket pedig motivátoroknak hívta). A higiéniai tényezők megléte tehát mérsékli az elégedetlenséget, de csak a motivátorok tehetnek elégedetté. Higiéniai tényezők a minket körülvevő szabályrendszer megléte és elfogadhatósága, a státusz, a munkatársakkal, mellettünk élőkkel való kapcsolat a munkatársakkal, a létfeltételek és munkahelyi körülmények és – bármilyen furcsa is – a fizetés. Ez utóbbi első pillanatra kétségkívül meghökkentőnek tűnik, azonban, ha belegondolunk, hogy a megfelelő fizetés hiánya valóban elégedetlenné tesz, de annak megléte még nem válik elégedettséget, elfogadhatóvá válik, hogy a pénz csupán higiéniai tényező. E sorok írója – félő, hogy olvasóival egyetemben – régóta ácsingózik néhány milliós havi fizetésre. De ha belegondolunk – Kedves Olvasó – 10 vagy 11 millió havonta, tulajdonképpen teljesen mindegy. Ugye, hogy higiéniai tényezőről beszélünk!

A motivátorok közé soroljuk a munkahelyi felelősség átadását, az önellenőrzés kilátását, a fejlődés és tanulás lehetőségét, előrehaladás esélyét, a munkán túli lehetőségeket (közös sport, szórakozás). Egyfelől az elszámoltathatóság fenntartásával csökkenő ellenőrzés, a hatáskörnövelés, a munkaköri szabadság, az új feladatok, a közös értékelés a felelősség, a

szabadság, az elismerés és az egyéni eredményesség érzetének motivátorait hívja elő. A modern emberierőforrás-menedzsment elméletek a felhatalmazással (empowerment) való vezetést tekintik az egyik legfontosabb motiváló eszköznek, ahol a munkatársak teret kapnak saját munkájuk szervezésére, ezért felelősséget is vállalnak, így autonómiájuk foka magas. Másfelől viszont nem véletlen – és a Herzbergi motivációs elmélettel tökéletesen összevág – az újonnan sikereket elérő cégek biztosította lehetőségek: csocsóasztal, biliárd, szauna. De hogy tovább menjünk, egyes cégek óvodát működtetnek, ruhamosást vállalnak, a cég körüli parkban vagy kényelmes fotelekben biztosítják a munkavégzés lehetőségét^v.

A Herzbergi elmélet remekül egészíti ki a Maslowi alap gondolatokat, használata ugyancsak a legszélesebb tevékenységekben ajánlható.

McGregor X-Y elmélete

McGregor elsősorban a munkatársak munkához való viszonyát elemezte, elmélete az X és Y típusokról lett híres. amely szerint az ember irtózik a külső feladatoktól, ezért nem vállal felelősséget, biztonságra törekszik és irányítani kell (X helyzetek), de létrehozható olyan bizalmi környezet is, ahol elkötelezett, felelősségkereső, -vállaló, kezdeményező (Y helyzetek).

Az X szemlélettel dolgozók személyes és a szervezet céljai összeegyeztethetetlenek egymással, ezért irányítás és ellenőrzés szükséges. E szerint a dolgozó alapvetően nem szereti és nem értékeli a munkát, ezért kényszeríteni kell arra. A dolgozó nem szereti a felelősséget, biztonsági igénye erősebb annál (lásd még: Maslowi hierarchia), karriercéljai esetlegesek vagy nincsenek.

Az Y szemléletben viszont a munkatársak személyes és a szervezet céljai összhangba hozhatóak a szervezet céljaival, erre lehet és kell is építeni. E megközelítés szerint az ember alapvetően szereti a munkát, hiszen tudja, hogy a munka az alkotás, az önmegvalósítás közege (ismét csak Maslow), s saját fejlődésének percepciójánál nem kell és nem is lehet több motiváció. Hovatovább a munkatársak szívesen vállalnak felelősséget, ha a szervezeti célok személy szerint interiorizálhatók.

McGregor szerint a munkakörnyezet kialakításával érhető el, hogy az Y típusú szemlélet legyen uralkodó. Az Y állapot létrehozásának eszközei a nyíltság, az aktív bevonás, a bizalom, a delegálás, a kommunikáció és kooperáció. Tipikus McGregori példa az az urban legend, amikor a tornatanár a tornaszertár kulcsát és a szertár eszközeit a korábban lopáson kapott gyerekekre bízta.

Vegyük észre, hogy az X szemlélet tulajdonképpen a maslowi külsődleges szükségleteket tükrözi (1. és 2. szint), míg az Y szemlélet a belső szükségleteket jellemzi (3., 4. és 5. szint). A mcgregori motivációs szempontrendszer elősorban a munkajellegű tevékenységekben jöhet jól.

X szemlélet	Y szemlélet
Az ember eredendően nem szeret dolgozni, és ha teheti, kerüli a munkát	Az ember természeténél fogva szereti a munkát és a kihívásokat
A munkától való húzódozás miatt kényszerrel, ellenőrzéssel kell rávenni őket arra, hogy dolgozzanak	Az önmegvalósítást jelenti számára, ha magas fizikai és szellemi teljesítményt nyújt
Az átlagember szereti, ha irányítják és irtózik a felelősségtől	Nem kell kényszereket és fenyegetést alkalmazni ahhoz, hogy teljesítményt nyújtson, a legfontosabb ösztönző számára, ha fejlesztheti önmagát.
Az átlagember elhárítja a felelősségvállalást, nincsenek ambíciói és mindenkor a biztonságot keresi	Ha lehetőséget nyújtanak számára szívesen vállal felelősséget, és keresi a döntési lehetőséget. Irányítja és ellenőrzi önmagát, olyan célok érdekében, amelyeket értelmesnek lát

Az X-Y szemléletek jellemzői Mcgregor szerint (Bakacsi, 1994)

McGregor szerint tehát a motiválás a minél jobb munkakörülmény megteremtésén keresztül érhető el.

McClelland háromelemű modellje

McClelland nem foglalkozik az alapvető szükségletekkel, mert megítélése szerint csak a nem örökletes, azaz a tanult motívumok tekinthetők motivációs tényezőknak. Emellett McClelland elveti az általánosan észlelhető hierarchiát a szükséglettípusok között, mert szerinte az egyénre jellemző, hogy az általa leírt három motivációs típus hogyan kapcsolódik egymáshoz (értsd: kiből melyik az elsődleges). Emellett McClelland szerint ezen nem örökletes motívációk tanulhatóak és fejleszthetőek, azaz megváltoztathatóak és nem bennünk kódoltak. A három motívum:

- A kapcsolatmotívum: a befogadottság, elfogadottság, szeretet iránti vágyunk. Azokban, akiket ez jellemez leginkább, erős a barátkozás, kooperáció, megegyezés iránti hajlam, s így erős a kapcsolati tőkékük.
- A teljesítménymotívum az alkotás, a kitűzött célok elérése iránti vágyunk. Az ilyen típusok elsősorban feladatokat, problémákat, projekteket oldanak meg.
- A hatalommotívum: a dolgok és mások befolyásolásának vágya. Az ezen motívumban erős egyéneket a versengés, az elismertség-siker, a befolyásszerzés és státusz iránti igény jellemzi^{vi}.

A McClelland logika leginkább az emberi kapcsolatokban bizonyul hasznosnak^{vii}.

II. KÖZÉLETI MOTIVÁCIÓ A FIATALOK ESETÉBEN: RÉSZVÉTEL-BEVONÁS^{viii}

Az elméleti bevezető után a motiváció egy gyakorlati esetével, a részvétellel, illetve a bevonással, egészen konkrétan a fiatalok részvételével és bevonásával foglalkozunk. A fiatalok részvétele a közösségi ügyekben alapvető feltétel, mert segítséget nyújt a társadalomba való beilleszkedésükhöz, elősegíti a változtatás igényét, a felelős gondolkozást, a megoldások keresését. A társadalom feladata megteremteni a feltételeket ahhoz, hogy a fiatalok részt vállalhassanak az őket érintő döntésekben (Európa Tanács, 1992). A mai világban sokszor bizonytalan a természetes és mesterséges támaszok köre, így nehézségek árán alakulnak ki a polgári társadalmaknak megfelelő autonóm és intézményes formák, módszerek és szervezetek, amelyek képesek támogatni a felnőtté válás folyamatát, és adott esetben megelőzni, kezelni a kisgyermekeket és fiatalokat érintő problémákat. Olyan feltételrendszert kell tehát teremteni, működtetni és fejleszteni, amelyben a fiatal korosztály megismerheti, gyakorolhatja és alkalmazhatja környezete aktív befolyásolásának módszereit, és elősegíti sajátos érdekei és értékei érvényre jutását. A fiataloknak nem arra van szükségük, hogy mások képviseljék érdekeiket, mások oldják meg helyettük a problémáikat, sokkal inkább arra, hogy képessé váljanak önmagukért és társaikért kiállni. Az ifjúsági korosztály tagjai, érettségüknél, tapasztalataiknál, tudásuknál fogva ugyanis már alkalmasak – vagy alkalmassá tehetőek – arra, hogy a helyzetüket, igényeiket, problémáikat (saját szintjükön) artikulálni tudják, felismerjék cselekvési lehetőségeiket, és aktivitásokat kezdjenek el saját és közösségi céljaik elérése érdekében. Ezek összefoglaló néven az aktív állampolgárság jellemzői^{ix}.

A részvételre, aktivitásra buzdítás a mcgregori Y szemléletet tükrözi, avagy a maslowi rendszerben belső motivációként értelmezhető csupán (nem nagyon lehet részvételre buzdítani azt, akinek az alapvető életfeltételei nem adottak^x). Emellett az is igaz, hogy a herzbergi értelemben motivátorokkal és nem higiénias tényezőkkel váltható ki. Azaz a részvételre motiválás hiánya nem szül elégedetlenséget, azonban megléte elégedettebb fiatalokat – illetve együttműködőbb társadalmat – eredményezhet.

A részvétel fogalma, célja

Az ifjúsági korosztályokhoz tartozók részvétele nemcsak jog, de társadalmi integrációjuk egyik legfontosabb terepe, amely a mindennapi életbe való bekapcsolódást és az aktív állampolgárság egyik elemét jelenti. Ez nem elsősorban szervezeti tagságot, elköteleződést, hanem egyfajta hozzáállást jelent. A részvétel (participáció) általános értelmezés szerint azon megoldások összessége, amelyek az állampolgárok számára (közvetett vagy közvetlen módon) lehetőséget biztosítanak a döntéshozatalban való részvételre. Napjainkban ez a polgárok döntés-előkészítésben, döntéshozatalban, a döntések végrehajtásában és ellenőrzésében való együttműködését jelenti, akár helyi, középszintű, nemzeti vagy európai szinten.

Ezt az általános fogalmat használjuk az egyes fiatalok és közösségeik olyan tevékenységére, amely a saját, vagy valamilyen más közösség, társadalmi csoport igényeire reagál. Ide értjük továbbá a közélet befolyásolásának azon formáit is, amelyekben a fiatalok, az őket érintő ügyekben, valamilyen strukturált keretben részt vesznek a döntéshozatali folyamatokban (Bencze–Jásper–Magdali, 2012).

A részvétel, mint fogalom az egyén és a közösség szintjén is értelmezhető. Az egyén szintjén ez arról szól, hogy az ember maga is részt vesz saját életének irányításában, azaz felelősséget vállal önmagáért: a sodródás helyett az önirányításra vállalkozik, értékeket fogalmaz meg a maga számára és annak megfelelő célokat tűz ki. A közösség szintjén a részvétel már az azon belüli kapcsolatait is jelenti: egymás iránti bizalmat, kölcsönös támogatást, szolidaritást, közös normákat és viszonyosságot feltételez (Vercseg, 2005).

A részvétel céljaként első pillanatban azt mondhatnánk, hogy valamilyen helyzet megváltoztatása, befolyásolása (jobbára a jobbítás igényével). Pedig a részvételben lényegében a buddhista vagy haszid zsidó filozófiák érhetőek tetten. Ugyanis annak tényleges célja a vonjuk be az érintetteket módszer begyakorlása, az eljárás megértése és megértetése, azaz jelen esetben valóban az út a fontos és nem az elért állapot. Tulajdonképpen, ha nem is mindegy, de a részvétel lényege nem az, hogy mi épp az adott társadalmi, közösségi

probléma, hanem hogy azt együtt, a fiatalokkal együttműködésben oldjuk meg. S miután a részvétel lényege maga az eljárás, mondhatnánk azt is, hogy az eszköz szentesíti a célt! A részvétel segítségével a fiatalok önbizalmat és önbecsülést szerezhettek, készségeket és képességeket sajátíthatnak el, gyakorolhatnak, felkészülhetnek arra, hogy olyan felelős felnőttekké váljanak, akik egyben érzékenyek kisebb nagyobb közösségük ügyeire is.

Többféle részvétel

Különbséget tehetünk ún. social participation (társadalmi részvétel) és civil participation (civil részvétel) között. A társadalmi részvétel „a különféle érdeklődési és érdekcsoportokban kifejtett szervezett tevékenységekben való részvételt” jelenti. Értelmezésünk szerint idetartoznak azon cselekvések, amelyek elsősorban a közösségek önmagukra irányuló tevékenységeit tartalmazzák (programok, akciók). A civil részvétel inkább az állampolgári részvétel különféle megnyilvánulásaira vonatkozik: „a helyi ügyekben való egyéni részvétel és a helyi ügyek befolyásolására való képesség”. Vagyis azok a szervezett és spontán keretek tartoznak ide, amelyek kifejezetten a döntéshozatali folyamatok befolyásolására, az azokban való részvételre irányulnak (Vercseg, 2004). A „társadalmi részvétel” fogalomkörébe tartoznak tehát az egyesületi, jótékony, katasztrófaelhárító, szülői munkaközösségi tevékenység, a sport, a kulturális és szabadidős tevékenységek, a „civil részvételébe” pedig a döntéshozókkal, helyi és országgyűlési képviselőkkel való kapcsolattartás, a testületi üléseken való részvétel, a tüntetéstől a petíció benyújtásáig tartó és további nyomásgyakorlást alkalmazó érdekképviselet. Ez utóbbi folyamat lényege, hogy a döntésre jogosultak és a döntés által érintettek találkoznak, kommunikálnak egymással a döntéshozatal (előkészítés, döntés, végrehajtás, ellenőrzés) folyamatában. Ehhez három dolog szükséges: a kezdeményező (ez lehet a fiatal, lehetnek a fiatalok, de nem feltétlen szükséges), a partner-támogató (ez nem a fiatalok kezdeményezte kooperációnál, de lehetnek a fiatalok is) és a döntési helyzet maga.

Míg a társadalmi részvételnél a döntéshozók és a tervezők az általános kérdésekből haladnak az egyének életterére is konkrétan ható intézkedések felé, addig az ifjúsági részvételnél a fiatalok érdeklődése, figyelme elsősorban a saját életkörülményeikből, saját környezetükből, saját életfeltételeik javításának igényéből indul ki és tágul egyre szélesebbé, az általánosabb és szélesebb társadalmi csoportokat érintő dolgok, kérdések felé. Míg a döntéshozók nagy egészben látják a fiatalok életkörülményeit vagy a település fejlesztésének lehetőségeit, addig a fiatalok a saját életterükben, világukban zajló dolgokat látják meg hamarabb és a rájuk vonatkozó döntések kimenetelére kíváncsiak. Éppen ez a sajátosság teszi egyedivé az ifjúsági

részvételt a társadalmi részvétel más megnyilvánulásaitól (Bánszegi, 2004). És éppen ez a szemléletmódbeli különbség teszi a fiatalokat a saját korosztályi problémáik „tapasztalati szakértőjévé”.

A fiatalok közéleti részvételével kapcsolatos leggyakrabban hangoztatott vélemény az, hogy a politikai társadalom ugyan tisztában van azzal, hogy a fiatalok nagyon fontos társadalmi csoportot alkotnak, de sajátos szükségleteiket és igényeiket csak nagyon ritkán veszi figyelembe. Ugyanakkor nincs részvétel kölcsönösségen alapuló együttműködés és partnerség nélkül: az ifjúsági részvétel partnerséget igényel. A fiataloknak és közösségeiknek a felnőttekkel meg kell osztaniuk elképzelésüket például egy projekt, tábor megvalósításáról, egy ifjúsági szolgáltatás fejlesztéséről vagy egy ifjúságpolitikai intézkedés meghozataláról. Ahhoz, hogy az ifjúsági részvételről érdemben beszélhessünk, a fiataloknak hatással kell lenniük és formálniuk kell a közéletet, a politikát, a döntéshozatalt, a felnőtt irányítást, valamint közvetlen környezetüket. Ehhez viszont az szükséges, hogy a felnőttek nyitottak legyenek a fiatalok aktív hozzáállására, pozitívan értékeljék és elfogadják a fiatalok véleményét és tenni akarását. A nyitottság és az elfogadás pedig kooperációt, együttműködést eredményezhet.

Sok részvételből aktív állampolgár

Sokan gondolják azt, hogy általában a részvétel csakis egy szavazófülkében vagy egy nagy tárgyalóasztalnál történhet, amelyhez elegendő egy szavazólap, egy kérdőív vagy egy jó beszélgetés arról, mit szeretnének a fiatalok a településen vagy mit várnak el a közösségeiktől. A másik tévhit, hogy mindehhez elegendő pár óra, mondván a bevonás megtörtént: „hiszen mi megkérdeztük a fiatalokat”. Ezzel szemben az európai ifjúsági munka tapasztalatai ma egyre inkább azt igazolják, hogy az ifjúsági részvételi lehetőségek gyakorlására ennél sokkal több lehetőség és feladat kínálkozik (Bánszegi, 2004). A folyamat hosszú távú és a mindennapok része. Ilyen értelemben a részvétel megvalósulhat:

- A közösségi, közügyeket érintő döntés-előkészítésben, döntéshozatalban, végrehajtásban és ellenőrzésben;
- Saját életük (a fiatalok saját életének) irányításában;
- A közcélú-közösségi tevékenységekben.

A részvétel megköveteli az érdeklődést a tágabb közösség és lakókörnyezetünk mindennapi problémái és az iránt, hogy tudomást szerezzünk és másokat is tájékoztassunk a napi politikai és társadalmi kérdésekről. Mindemellett fontos, hogy művelői részt vegyenek a hátrányos helyzetű rétegek, csoportok és kisebbségek társadalomba való integrálásában, valamint hogy

osztózzanak a közügyek iránti felelősségben (Nagy-Földi, 2010). Az egyének és közösségek részvétele társadalmi szinten az aktív állampolgárság fogalmává összegződik.

Az aktív állampolgárság fogalom három jellemzővel írható le: aktív, felelős, demokratikus. Aktív, tehát az ismeretek, készségek, értékek, identitások és attitűdök konkrét magatartásformákban testet öltését jelenti. Felelős, vagyis nemcsak a jogaival, hanem a kötelességeivel is tisztában lévő, a társadalom többi tagjával szolidáris állampolgárt feltételez. És végül, de nem utolsó sorban demokratikus, tehát a demokrácia keretein belül értelmezhető értékrendszert követő állampolgári viselkedést jelent, amelybe semmilyen kirekesztő, illetve törvénybe ütköző magatartás nem fér bele (Gáti, 2010).

A hagyományos állampolgári értelmezés tárgya az állampolgár jogi státusza, egyfajta passzivitást feltételez, alapja a képviselői demokrácia, megvalósulásának kiteljesedése a polgári társadalmakkal jellemezhető, addig az új típusú állampolgárság tágabb értelmezést enged meg, tárgya az aktív állampolgár, a részvételi demokráciára alapoz és a civil társadalomban teljeseedik ki. Míg a hagyományos állampolgár fogalmába beleszületünk, addig a modern értelmezés állampolgárságra való nevelést igényel (Bánszegi, 2004).

A részvétel alapelvei (Bánszegi 2004)

1. A fiataloknak meg kell érteniük, milyen célt szolgál az adott folyamat/projekt és mi az ő szerepük benne. E nélkül bármilyen motivátort is alkalmazunk, bizonyosan nem jutunk eredményre, mert fontos célkitűzés nélkül nem leszünk képesek elkötelezetté tenni a fiatalokat. Amennyiben pedig nekik nincs szerepük benne (vagy nem szánunk nekik szerepet), akkor ne is várjuk el, hogy az adott dologra áldozzák idejüket, energiájukat.
2. A hatalmi viszonyoknak és a döntéshozatali szerkezetnek világosnak, átláthatónak kell lennie. Anélkül, hogy megértenénk, hogy ki és milyen eljárásrendben hoz döntést, bizonyosan nem tudjuk a döntéshozó véleményét befolyásolni, esetleg ütköztetni a fiatalok javaslataival.
3. A fiatalokat a kezdeményezés lehető legkorábbi fázisától be kell vonni. Minél később kapnak szerepet a fiatalok, annál valószínűbb, hogy itt nem tényleges részvételről, hanem annak csak valamilyen csökevényes formájáról beszélhetünk (lásd: a létramodell hiányos részvételi formái).
4. A fiataloknak egyenlő megbecsülést kell adni kortól, szituációtól, képességtől, etnikai származástól és egyéb társadalmi faktoroktól függetlenül. Ez nem csak egy egyszerű diszkriminációs tilalom, hanem egy olyan tanulás folyamat, amely majd visszaköszön

a fiatalok felnőtté válása után is (nyilván a kor esetében fontos számításba venni a fejlettségnek megfelelő kérdésfeltevés szükségességét, de ez nem jelentheti a látszatrészvételt, pusztán azt, hogy másképp közelíthető meg egy fiatal felnőtt, másképp egy serdülő és másképp egy felelős gyermekkorú fiatal.

5. Szabályokat kell meghatározni a fiatalokkal együtt a tevékenység kezdetén. Bár időt igénylő – de még egyszer itt a valódi cél az eljárás maga – fontos, hogy a résztvevők maguk alkossanak szabályokat a vélemény kialakításának módjáról, maguk határozzák meg saját „eljárásrendjüket”. Ezzel nem csak az érhető el, hogy be is tartsák azt, hanem, alapvető demokratikus attitűdök erősíthetők fel.
6. A részvétel legyen önkéntes, és a fiatalok bármelyik fázisban szabadon léphessenek ki. A részvétel szabadsága egyet kell jelentsen a részt nem vétel szabadságával, amennyiben az tudatos döntés eredménye.
7. A fiatalokat megilleti a tisztelet véleményükért és tapasztalatukért. Igen, sokszor megmosolyogtató, sokszor bosszantó a rutintalanságuk. S sokszor megmosolyogtató és bosszantó a mi idejétmúltságunk. S miképp a fiatalság, aképp a mi korunk sem érdem, hanem állapot!
8. A fiatalok részvételére alapelveket szükséges létrehozni, értékelni és folyamatosan fejleszteni. Ez az elvrendszer segíthet hozzá, hogy a részvétel ne csak egyszeri aktus, hanem rendszeres folyamat legyen.
9. Reális célokat és módszereket kell választani a fiatalok részvételének sikeres megvalósulásához. A sikerélmény ez esetben megerősítheti a fiatalokban a részvétel mint módszer használhatóságát.
10. Biztosítani kell, hogy megfelelő szervezeti kapacitás és erőforrás álljon rendelkezésre. A részvétel – miképp a demokrácia – nem egyszerű, időt rabló, energiát igénylő folyamat. De e nélkül egyszerűen nem lehet helyes döntést hozni. Elvben megszülethet a fiatalok nélkül is ugyanaz a döntés (általában persze nem születik, mert egyszerűen a fiataloknak más a nézőpontjuk, mások az igényeik, mint ami a döntéshozó székből képzelhető), de mégsem ugyanaz részt venni egy folyamatban, együtt élni azt végig, vagy csak egyszerűen kézbe kapni annak eredményét (nem lehet, hogy a sok szétrombolt utcai játék, nem használt eszköz is emellett szól?).
11. Biztosítani kell a marginális csoportok és csendes, passzív fiatalok minél szélesebb körű elérését. Azért mert nem hallatszik, azért még nekik is van véleményük, amelyet érdemes becsatornázni a döntéshozatali eljárásba.

Az ifjúsági részvétel fokozatai: a létramodell^{xi}

Az ifjúsági részvétel fokozatait a létramodell (Hart, 1992) mutatja be. Ennek segítségével szemléltethetjük, hogy a fiatalok milyen mértékig és milyen hatásokkal tudnak bekapcsolódni egy adott folyamatba, illetve hogy az egyes lépcsőfokokon a hatalom és a kontroll mennyire befolyásolja a részvétel kivitelezhetőségét:

1. A fiatalok manipuláció alatt állnak. Ez akkor történik meg, amikor a felnőttek a fiatalokat arra használják, hogy támogassák ugyan az adott ügyet, folyamatot, azzal a látszattal, hogy ez a fiatalok kezdeményezésére indult. A felnőttek ebben az esetben visszaélnék a lehetőségeikkel, és egyfajta diszkriminációt követnek el ellenük, a fiatalok jogai pedig csorbulnak. A fiatalok pusztán a felnőttek szócsövei ebben az esetben.
2. A fiatalok, mint dísz jelennek meg: Ennél a részvételi fokozatnál a fiatalokat arra használják, hogy segítsék vagy támogassák az adott ügyet közvetett módon. Ebben az esetben a felnőttek nem használják arra a fiatalokat, hogy az ügyet a fiatalok kezdeményezéseként mutassák be.
3. A fiatalokat jelképesen meghallgatják: Ebben az esetben a fiatalok úgy tűnnek fel, hogy hallathatják hangjukat, de valójában kevés vagy semmilyen lehetőség nem áll rendelkezésükre annak bemutatására, hogy ők mit csinálnak, vagy hogyan is vesznek részt a folyamatban.
4. A fiatalok jogosultságot szereznek és információkhoz jutnak: Ez azt jelenti, hogy a fiatalokat valamilyen specifikus szereppel bízzák meg és tájékoztatást, információt is kapnak arról, hogy milyen tevékenységbe vehetnek részt. A kezdeményezés nem feltétlenül a fiatalok részéről indult, de megbízást kaptak valamilyen tevékenység, akció megvalósítására. Az információhoz való hozzájutás központi szereppel bír ebben a részvételi módban. Lényeges nevelő hatása van ennek a fázisnak a kritikai gondolkodás, hozzáállás kialakításában. A hangsúly itt azon van, hogy a fiataloknak nemcsak engedik a felnőttek feladataiba, programjaiba való bekapcsolódást, hanem hozzásegítik őket olyan lehetőségekhez, hogy reflektálhassanak, gondolkodhassanak, vagy tanulhassanak a folyamat során.
5. A fiatalokkal konzultációt folytatnak és információkhoz jutnak: A részvétel ezen szakaszában a fiatalok elmondják meglátásukat, tanácsukat a felnőttek által indított vagy létrehozott projekttel, programmal kapcsolatban. A fiatalok információt kapnak arról, hogy javaslataik és a felnőttek által meghozott döntések eredményei hogyan

kerülnek majd felhasználásra. A fiatalok meglátásait és véleményét a felnőttek komolyan veszik.

6. Felnőttek kezdeményezésére a döntéseket megosztják a fiatalokkal: Ez a szintű részvételi forma azt jelenti, hogy bár a felnőttek kezdeményezésére indult el valamilyen folyamat vagy projekt, de az ezzel kapcsolatos döntéseket a fiatalokkal közösen kívánják meghozni.
7. A fiatalok kezdeményeznek és irányítanak: Ez az a lépés, amikor a fiatalok kezdeményeznek és irányítanak egy akciót vagy programot. A felnőttek is tudnak a projektről, de szerepük csak támogató, segítő. A felnőttek hagyják, hogy a fiatalok saját ötleteik alapján valósítsák meg a projektet. A felnőtteknek elsősorban magáról a projektről vannak információik, és nem feltétlenül tudnak minden részletet.
8. A fiatalok kezdeményeznek, és a döntéseket megosztják a felnőttekkel: A részvételnek ezen a szintjén a fiatalok kezdeményezésére jön létre valamilyen ötlet, projekt és a fiatalok a döntéseiket a felnőttekkel közösen kívánják meghozni. Az ilyen fajta projektek nemcsak cselekvőképessé teszik a fiatalokat, hanem a felnőttek tapasztalataihoz is közelebb viszik, melynek során a fiatalok sokat tanulhatnak a felnőttektől. A fiatalok magabiztosnak érezhetik magukat szerepükben és megértik az együttműködés szükségességét. A felnőttek „jelenléte” egyfajta megerősítést adhat projektjüknek. Az együttműködés a bizalom légkörét is jelenti, ahol a felnőttek a „hallgató”, a „figyelő” szerepet töltik be. Nem kívánják a maguk elképzelése szerint irányítani a dolgokat, és kivitelezni az adott projektet (Hart,1992).

Az első három szintet hiányos részvételi formáknak, a negyediktől felfelé lévő szinteket valódi részvételi formáknak nevezzük.

Bevonás

Természetesen az előfordulhat, hogy az egyének szintjén nem jelenik meg magától a részvétel igénye, és külső ösztönzésre van szükség már az első lépéseknél is. Ezt nevezzük bevonásnak, azt tehát, amikor a társadalmi aktorokra, esetünkben az ifjúságsegítőre, animátorra, közösségfejlesztőre, művelődésszervezőkre stb. hárul a motiválás feladata, vagyis már a részvételi folyamat elkezdéséhez is hozzá kell segíteni (érzékenyítés) a célcsoport tagjait. Amíg tehát a részvétel a személy (esetünkben a fiatal) aktivitását, addig a bevonás (bevonódás, inclusion) a társadalom aktorai által történő integrálás folyamatát jelenti, ilyen értelemben a fogalompár egymást kiegészítő jelentéstartalommal bír (különös tekintettel a

hátrányos helyzetűek társadalmi integrációjára). Olyan társadalomalakító cél ez, amely az ifjúsági korosztályok tagjait belefoglalja, bevonja a folyamatokba, a település, közösségek, ország stb. életébe, a felmerülő problémák megoldásába. Finnországban például már óvodában tanulják a részvételt: a csoportot oda viszi az óvónéni kirándulni, ahova ők konszenzussal (de csak úgy!) döntöttek. Mi mindent tanulnak: demokrácia, érvelés, asszertivitás, pedig csak egy kirándulásról van szó.

A bevonás során fontos, hogy a résztvevők partnernek érezzék magukat, ne alárendelt szereplőnek vagy pusztán eszköznek. A fiatalok bevonását a közéletbe nem lehet egyetlen konzultációra vagy közvélemény-kutatásokban való részvételre korlátozni, azt kivétel nélkül mindig ösztönözni kell, és ez azt is jelenti, hogy azok számára, akik a legtöbb nehézség árán tudnak csak részt venni a közéletben, meg kell könnyíteni ezt a folyamatot. A fennálló struktúrákhoz könnyebb hozzáférést kell biztosítani azoknak a fiataloknak, akik semmilyen szervezetnek sem tagjai (Európa – Fiatalok – Részvétel, 2009). Ha a segítő személy felülről irányít, akkor kicsi a valószínűsége annak, hogy a részvétel hosszú távon fenntartható marad. Ami pedig itt még fontosabb, hogy a (közösségi) részvétel igénye is kisebb eséllyel mélyül el ebben a helyzetben. Különösen fontos, hogy segítő tekintettel legyen az életkori sajátosságokra, hiszen a gyerekek – serdülők – fiatal felnőttek még csak most tanulják az önmagukért és másokért való felelősségvállalást. Gyakran ezért is jelent nehézséget az irányító és segítő szerepkör közötti lavírozás, illetve a résztvevőkre hárítható feladat- és felelősségmennyiség pontos beállítása. Ezekre a kérdésekre érdemes időről időre őszinte válaszokat adnia nemcsak azoknak, akik az ifjúsággal közvetlenül foglalkoznak, hanem azoknak is, akik valamilyen módon kapcsolatba kerülnek velük, tehát elsősorban a döntéshozóknak.

A fiatalok bevonásának alapfeltételei (Tiemann, 1997)

1. Elvárások. Megfelelőek-e az elvárások a korosztályok tagjaival szemben (vagy túl nagyok/kicsik)? Elkerülhető-e a túlságosan nagy elvárások veszélye? Elegendő mértékben kihasználjuk-e az ifjúság participációs potenciálját? Nem szabad a gyermekeket, serdülőket, fiatal felnőtteket olyan döntésekbe és témákba bevonni, amelyek túl nagy elvárásokat támasztanak velük szemben, mert mindez az ellenkező folyamatot indítja meg: társadalompolitikai elkötelezettségük alábbhagy, nő a bizalmatlanság és csalódottság bennük a politikával, a közélettel szemben. Projektorientált keretek között minden további nélkül bevonhatjuk őket környezetüket közvetlenül érintő kérdésekbe, pl. a játszótérek, ifjúsági és szabadidős központok

kialakításába, felújításába. Egyes városrészek megújulása során is teremthetünk lehetőséget az ifjúság társadalmi részvételének.

2. Támogatás, fejlesztés, felkészítés. Vannak a felnőttek részéről olyan célirányos támogató intézkedések, amelyek segítik az ifjúság szempontjainak megfelelő artikulációját? Létezik valamiféle felkészítés számukra? Nem elég, ha a részvételnek pusztán a formális lehetőségét teremtjük meg, fel is kell készíteni őket arra. Mindennek meg kell teremteni a személyi, anyagi és térbeli kereteit is.
3. A szociális és politikai kommunikációs folyamatok moderációja. Érvényesül ez az elv? Nem szerencsés, ha a vezetés, irányítás – valamely rosszul értelmezett hatékonysági szempont miatt - uralja a folyamatokat.
4. Együttműködő tervezés. Milyen a kooperáció szintje? Az együttműködő tervezés elve alatt a participációs projektek sikeres megvalósulásakor a professzionális közreműködők (önkormányzat, tervezési részlegek, építészek, pedagógusok, a politika képviselői stb.), a résztvevő laikusok és érintettek a kezdetektől fogva egyfajta hálózatban dolgoznak, közösen motiválhatók, segítik egymást, így pedig mozgásba hozzák a települési szinergiákat.
5. Időkeretek. Megfelelő-e az időbelisége a bevonásnak? Az ifjúsági szervezetek megbeszélései és a javaslat, elképzelés megvalósítása között fontos, hogy időben szoros, érzékelhető kapcsolat legyen. Ez főként a gyermekek, serdülők részvételi projektjei esetében fontos, a fiatal felnőttek esetében hosszabb távú projektek is elképzelhetők.
6. Szakértelem. Elfogadjuk-e, hogy az ifjak saját környezetük legjobb szakértői? Ők tudják, hol leselkednek veszélyek rájuk a közlekedésben, hol lehet a legjobban görkorizni stb. Az önkormányzati gépezetben az ő szempontjaik gyakran csak apró homokszemeknek tűnhetnek, amelyek véletlenül belekerülnek a gépezetbe, ámde mégis csak ők alkotják a fő használói csoportot saját ügyeikben.
7. A munkaformák. A választott munkaformák kellőképpen ifjúságbarát munkaformák? Kiegyensúlyozott az arány a szükséges tervezés és a spontaneitás között? Azok a projektek, amelyek a felnőttek kultúráját követik, csak nagyon kevés érdeklődésre számíthatnak az ifjúság részéről.
8. A részvétel komolysága. Konzekvensen képviseltetik a participáció fontossága és komolysága? Reálisak a projekt megvalósulási lehetőségei? Csak akkor szabad az érintett korosztályok tagjait bevonni valamely projekt tervezésébe, ha az annak megvalósulásához szükséges anyagi források is rendelkezésre állnak.

9. Reprezentativitás. A választott participációs forma vajon bevonja az adott település/városrész érintett ifjú korosztályának nagyobb részét? Fontos, hogy elérjük a különböző társadalmi rétegekből származó, különböző kultúrákat képviselő ifjakat, ne csak a középréteget.
10. Nemi szerepek szempontjából figyelembe vesszük-e ezeket a szempontokat? A közterek még mindig nagyon gyakran a fiúk és férfiak szempontjai szerint szerveződnek. Fontos, hogy a lányok kommunikációs és egyéb szükségletei is kellőképpen érvényesüljenek a participációs folyamatban. Ezek érvényesülése során azonban nem szabad, hogy a nemi szerepekhez kapcsolódó sztereotípiákat reprodukáljuk.
11. Álprojektek. A résztvevők maguk akarták vajon az adott projektet, annak céljait, vagy csak a felnőttek erőszakolták azokat rájuk? A célok megfelelnek az ifjak céljainak? Érzik a problémát, motiváltak annak megoldásában részt vállalni? Látják a megvalósulás esélyét? Kerüljük el, hogy a participációs projekt mögött mégis csak egy „felnőtt” projekt rejtőzzön!
12. Az ifjúság instrumentalizálásának veszélye. Az ifjúság társadalmi részvételére irányuló projektet a vezetés vajon nem akarja-e saját érdekében kihasználni, nem alibi események ezek? A társadalmi részvételnek nyilvánosságra is szüksége van, ezt azonban az ifjakkal közösen kell megteremteni.
13. A szimmetrikus kommunikáció elve. A felnőttek azok, akik eldöntik, merre haladjon a projekt, vagy egyenrangú viszonyban állnak az ifjak és felnőttek egymással? Az egyenrangú viszony kialakításához el kell kerülni a felnőttek dominanciáját a megbeszéléseken, a következmények és folytatás nélküli rendezvényeket, a betartatlan ígéreteket, az elfogadott, ámde nem teljesített meghívásokat, az ifjúsági kompetenciák téves megítélését, az ironikus, arrogáns vagy nagyon tanáros fellépést, a túl hosszú, alig követhető beszédeket, a felsőbb szervekre való utalásokat.
14. Demokráciatanulás. Elég korán megjelennek a participációs lehetőségek a gyermekek életében? A politikai szocializációval foglalkozó kutatások megmutatták, hogy a legfontosabb társadalmi beállítódás már 12 éves kor előtt kialakul a szülői ház és az iskola segítségével. Éppen ezért nagyon fontos, hogy a gyermekek életében a társadalmi részvételi lehetőségek már olyan korán megjelenjenek, amennyire csak lehet.
15. Kivétel vagy szabály. A társadalmi részvételi lehetőség kivételnek számít az ifjúság életében vagy a lehető legtöbb olyan alkalom biztosított, ahol a demokrácia tanulható?

Ha az ifjak fejlődésük, felnövekvésük során újra és újra részesei participációs folyamatoknak, akkor tapasztalataikból kialakulhat egy ún. társadalmi részvételi spirál, amely esélyt ad arra, hogy kialakuljon egyfajta természetes participációs kultúrájuk. Így politikai szocializációjuk teljes folyamatát meghatározza a részvétel és felelősségvállalás gondolata.

A fiatalok társadalmi részvételének-bevonásának eszközei

A valós ifjúsági részvétel érdekében számtalan eszközt szükséges a fiatalok rendelkezésére bocsátani. Ez együtt jár azzal, hogy részvétellel kapcsolatos képzéseket kell indítani a fiatalok számára, információt kell biztosítani, kommunikációs eszközökkel kell őket ellátni, támogatni kell terveiket és fel kell ismerni, hangsúlyt kell adni a fiatalok közösségi ügyek iránti elkötelezettségének és önkéntes munkájának. Európai értelemben a részvétel csak akkor nyer teljes értelmet, ha a társadalom (és a mindenkori kormányzat) a fiatalok közéletben: politikai pártokban, szakszervezetekben és más szervezetekben, mozgalmakban, kezdeményezésekben való szerepvállalását elismeri, de legfőképpen, ha kifejezetten támogatja azokat az ifjúsági szervezeteket, amelyeket a fiatalok saját maguk hoznak létre a maguk számára. Az eredményes működés érdekében az ifjúsági részvétel intézményi háttere (akár formális, akár informális) forrásokat és támogatást igényel. A döntéshozóknak (elsősorban, de nem kizárólag helyi önkormányzatoknak, középszintű, szakmai, oktatási döntéshozóknak) e célból helyet, pénzügyi eszközöket és tárgyi támogatást kell biztosítaniuk.

A fiatalok társadalmi részvételének legfontosabb eszközei:

- A részvételre oktatás: ez azt jelenti, hogy a fiatalok számára be kell mutatni a részvétel fontosságát és célját, a részvétel módozatait és eszközeit, technikáit és helyszíneit.
- Az információk eljuttatása a fiatalokhoz: ez annyit tesz, hogy elérhetővé kell tenni a fiatalok számára az életüket közvetlenül befolyásoló információkat.
- A részvétel támogatása az információs és kommunikációs technológiák útján: kutatások (Nagy, 2013) ismertetik, hogy a mai fiatalok elsősorban képernyőkön keresztül érhetőek el.
- A fiatalok médiában való részvételének támogatása: segíteni, támogatni szükséges a kritikus tartalomfogyasztás mellett a tartalom-előállítás és megjelenítést is.

- A fiatalok támogatása az önkéntes és közösségi munkában: elsősorban a civil szervezeteknél szerezhető olyan tapasztalat, amely megmutatja az önkéntesség és közösségiség lényegét.
- A fiatalok programjainak és kezdeményezéseinek támogatása: segíteni kell az ifjúsági innovációk megvalósulását.
- A fiatalok szervezeteinek támogatása: az ifjúsági szervezetek létrejöttének és működésének támogatása.
- A fiatalok részvétele civil szervezetekben és politikai pártokban: a részvétel sokszor politikai részvételt is jelent.
- A fiatalok részvétele a helyi és regionális ügyekben: elsősorban azon helyszínek alkalmasak a részvételre, ahol a cselekedetek hatása leginkább érzékelhető, ez pedig helyben van.
- Ifjúsági tanácsok, ifjúsági parlamentek és fórumok támogatása: valamennyi olyan intézményesített vagy alkalmi eszmecserére szolgáló lehetőség segítése, ahol mód van a fiatalok véleményének kifejtésére (Európa Tanács Miniszteri Bizottsága, 2004).

A fiatalok részvételének formái

Az ifjúsági részvétel lehetőségeinek formái a lehető legváltozatosabbak, sőt bizonyos értelemben nem is előre meghatározottak. Ugyanúgy lehet a részvétel helyszíne egy flashmob mint egy facebookcsoport, egy tábor, miképp egy petíció. Érdemes azonban figyelni az egyszeri és a rendszeres/folyamatos tevékenységek egyensúlyára. Ennek tükrében nem is törekedhetünk áttekintésünkben teljességre, pusztán az ötleteket adunk:

- Képviseleti formák: ez jelenthet diákönkormányzatot, hallgatói önkormányzatot, ifjúsági kerekasztalt, diák-polgármesteri posztot, települési gyermek- és ifjúsági önkormányzatot, nemzeti, regionális, megyei, helyi ifjúsági tanácsot, csoportkonferenciát, csoportszóvivő választást (sokszor maga az eljárás mint tanulási folyamat fontosabb az eredményénél), gyermek vagy ifjúsági parlamentet stb.
- Ifjúsági meghallgatás szervezése: fogadóóra, nyílt nap a döntéshozók és a fiatalok részvételével.
- Nyitott ifjúsági formák: ide tartoznak a bármely fiatal által igénybe vehető (tehát nem képviseleti rendszerben működő) lehetőségek, ifjúsági fórumok, kerekasztalok, demonstráció, petíciók, aláírásgyűjtés stb.

- Digitális részvételi formák: ide az elektronikus felületen létrejött tevékenységek tartoznak: tiltakozó vagy támogató facebook csoport vagy esemény, flashmob szervezése, blogok írása, egy esemény online előkészítése, de akár az is, ha a fiatalok a felnőtteket a számítógép, az internet vagy a mobil telefon használatára tanítják meg.
- Kutatás: akár megfigyeléses vizsgálat (pl.: a játszóterek, a fiatalok által frekvenciált tartózkodási helyek fiatalok általi átvilágítása), akár fiatalokkal történő kérdőíves vagy interjú megkérdezés a fiatalokat érintő kérdésekről egy adott településen, településrészen.
- Ifjúsági projektek: olyan projektek fiataloknak készül és/vagy fiatalok bevonásával történik, fiatalok valósítják meg. A legtöbb ifjúsági projekt egyúttal közösségi projekt is, mivel egy közösséget vagy a fiatalok egy csoportját célozza meg.
- Munkacsoportok: ilyenek a workshopok, tervezési csoportok, ötletbörzék stb.
- Kampányok megszervezése: adott társadalmi mozgalmak, célok mentén történő demokratikus nyomásgyakorlás. Ilyen lehet valamilyen aláírásgyűjtés, bojkott vagy demonstráció.
- Viták, pódiumbeszélgetések szervezése.
- Bemutatók, kiállítások, akár meghökkentő elemmel gazdagítva (asztfaltrajz-akció stb.).
- Médiarészvétel: ez esetben például fiatalok szerkesztik teljesen az ifjúsági rovatot a település életéről, eseményeiről a helyi újságban, helyi tv-ben, vagy a település honlapján.
- Események fiatalokkal: fiatalok megszervezik és koordinálják a falunapot, koncertet vagy más helyi rendezvényt a felnőtt generációval közösen.
- Településtisztaság: fiatalok tartják rendben a település köztereit (egyszeri vagy többszöri alkalommal).
- Intergenerációs együttműködés: a fiatalok az idősebb generációnak különböző rendezvényeket szerveznek, vagy segítenek az idősök mindennapos tevékenységeiben.
- Integráció: ép fiatalok a település fogyatékossgal élő fiataljaival közös tevékenységet végeznek.
- Diplomácia: fiatalok külföldi delegáció, prominens személyek látogatásakor részt vesznek az események előkészítésében, tervezésében, a találkozó lebonyolításában (fogadás, fogadóhelyszín feldíszítése, szendvicskészítés, műsor előadás, videofelvétel készítés stb.).

- Turisztika: fiatalok nyári szünetben idegenvezetőként mutatják meg településük értékeit az oda látogató turistáknak.
- Ifjúsági iroda: a fiatalok részt vesznek az ifjúsági iroda (ház, pont, szolgáltató tér stb.) működtetésében. Események, az iroda ki- vagy átalakítása, újabb fiatalok bevonása, reklámanyagok készítése, a szabályok kialakítása, a rend fenntartása, klubfoglalkozások kitalálása, az éves terv kialakítása mind olyan elem, amelyben a fiatalok maguk is részt vehetnek.
- Ifjúsági tábor: a tábor olyan lehetőség, ahol az intenzív együttlét vissza nem adható élménye adatik meg. Felnőtt segítséggel a fiatalok bizonyosan képesek a tábor témájának, helyének kiválasztására, megtervezésére, a programok összeállítására, meghirdetésére (sőt sokszor jobb marketingötleteik és eszközeik vannak, mint a felnőtteknek), a felelősök és felelőségek kijelölésére stb.
- Ifjúsági szervezet létrehozása, működtetése: a civil szervezeti létben sokféle módszer és tevékenységi forma ismerhető meg. Az ifjúsági célú civil szervezet a legjobb táptalaja az ifjúsági részvétel elősegítésének, hiszen a szervezetet alkotó tagok maguk is fiatalok, így őket talán kevésbé kell meggyőzni a fiatalok újszerű, kreatív gondolkodásáról vagy gyors felismerésekről.
- Politikai nyomásgyakorlás: részvétel képviselőtestületi, bizottsági ülésen, döntéshozó, politikus felkeresése (helyi képviselőtestület, polgármester, illetékes bizottság), részvétel lakossági fórumokon, vélemény-nyilvánítás internetes fórumon.

Strukturált párbeszéd

A fiatalok részvételének speciális formája az ún. strukturált párbeszéd (Európai Bizottság, 2007). Az európai ifjúságpolitikának kezdetektől fogva sarokkövét képezi a fiatalok aktív állampolgári szerepvállalásának ösztönzése, amelynek előmozdítására az ún. strukturált párbeszéd módszert, illetőleg eszközét ajánlja (Ferencsik, 2009). Alapja, hogy a százezer európai fiatalság véleményének meghallgatása közvetlenül nem lehetséges, ezért a strukturált párbeszéd segítségével kell a fiatalokat be kell vonni a napirenden lévő ifjúsági ügyek megvitatásába. Ez egy alulról felfelé építkező folyamat a különböző szinteken (helyi, középszintű, országos, uniós) történő párbeszéd eredményeit mindig az annál magasabb szintre kell továbbvinni és vitára bocsátani, majd a hazai vagy országos véleményeket, szempontokat az Európai Bizottsághoz eljuttatni, így módon a „strukturált párbeszéd a fiatalokkal” az uniós hivatalok és az európai fiatalság között zajló párbeszédet teremti meg.

Ez jó esetben a fiatalok és a döntéshozók közötti szilárd munkakapcsolat kialakulását eredményezi, amely többek között nem más jelent, mint például azt, hogy a fiatalok, az ifjúság mindennapi életét közvetlenül érintő döntéseik meghozatalának az előkészítésében részt vesznek, döntéshozók javaslataikat a döntéshozatal során figyelembe veszik. A strukturált párbeszédben megkülönböztetünk települési-járási, megyei-regionális, nemzeti és európai részvételi szinteket.

- A helyi és regionális szintű vitákon minden elérhető társadalmi szereplőnek részt kell vennie: az ifjúsági szervezeteknek és a helyi/regionális ifjúsági tanácsoknak, az önkormányzatoknak, a regionális hatóságoknak, az egyházaknak, az egyesületeknek, az ifjúsági hálózatoknak és információs pontoknak stb. Helyi (települési) szinten a leggyakrabban működő formák: diák és hallgatói önkormányzatok, városi diákönkormányzatok, gyermek és/vagy ifjúsági önkormányzatok, fórumok, kerekasztalok, koordinációs bizottság/tanács, helyi civil szervezetek. A regionális, illetve a megyei szinten létező részvételi formák is működhetnek: a regionális tanácsok, bizottságok, a párbeszéd céljából rendezett konferenciák, fórumok, kerekasztalok formájában^{xiii}.
- Nemzeti szinten a helyi és regionális vitáknak nemzeti szintű megbeszélésekké kell fejlődniük, lehetőséget adva arra, hogy a résztvevők az egyik szinttől a másikig követhessék az adott témát. E szinten a részvételt és egyben a korosztályi érdekképviselést biztosító fórum a Nemzeti Ifjúsági Tanács, de ide sorolhatóak az országos hatókörű ifjúsági, illetve civil szervezetek, szövetségek is.
- Európai szinten a nemzeti viták tapasztalatainak közös nevezőjét itt is megtaláljuk, és hogy olyan következtetéseket fogalmazzunk meg, amelyek a nemzeti viták végeredményeit is tekintetbe veszik. E szint a nemzetközi szervezetek, szövetségek formájában értelmezhető, Európa erre hivatott szervezetei az Európai Ifjúsági Fórum és az Európai Ifjúsági Parlament.

III. ÉRDEK ÉS ÉRDEKKÉPVISELET

Az érdek, az emberi cselekvés egyik legfontosabb meghatározója: az anyagi, szellemi és erkölcsi javak közvetlen, vagy azok hasznélvezeti jogának megszerzése, birtoklása és gyarapítása. (Rácz-Káté, 2009.) Az érdek alapja a már korábban említett a szükséglet, tulajdonképpen az érdek a szükséglet társadalmi formalizálódása. Sem az érdek, sem a belőle következő esetleges cselekvés sem függetleníthető érvényesülésének színterétől, a társadalom

meghatározott területétől: az üzemi szervezettől, a családtól, a lakóhelyi közösségtől. Az érdek mindig egy adott (szervezeti-társadalmi) szituációban fogalmazódik tehát meg, annak alapján, hogy az egyének, csoportok szükségleteinek kielégítésére az adott helyzet milyen lehetőségeket kínál. Az érdek adott szituációhoz való kötődése egyúttal azt is jelenti, hogy egy egyén vagy csoport érdeke mindig csupán más egyének és csoportok érdekeivel összefüggésben létezik. Az összekötő kapocs közöttük az, hogy az erőforrások általában szűkösebbek, mint amire valamennyi érdekelt fél igényt tart (ha nem így lenne, akkor egyszerűen mindenki részesedne igénye szerint, legyen szó pénzről, hatalomról, állásról, egy társasház szabályairól, hogy ki menjen a gyerekért, ki vigye ki a kutyát, de említhetjük a bővebb beleszólást a fiatalokat érintő ügyekbe, ifjúsági klub létesítését, komolyabb finanszírozási háttér biztosítását a pályázatokon stb.). Amikor tehát az egyének, csoportok szükségleteiket és az ezek kielégítésére nyíló lehetőségeiket mérlegelik, érdekeiket nem csupán önmagukban, hanem másokéhoz képest is definiálják. Így az érdekek lehetnek eltérőek, de akár szembenállóak is.

Miután a társadalomban az egyéneket, csoportokat érintő szituációk állandóan módosulnak – mint ahogy szükségleteik szerkezete is változik – az érdekek is állandóan újrafogalmazódnak^{xiii}. Az érdekek az új és új szervezeti – társadalmi szituációkban újra és újra módosult formában jelentkeznek. Ez is oka annak, hogy az érdekek kialakulása, fejlődése, az érdekek érvényesítése statikusan nem írható le, kizárólagosan változásában, fejlődésében, azaz dinamikájában vizsgálható.

Az érdek lehet egyéni, csoportos, intézményi vagy társadalmi, amelynek érvényesítéséhez (megvalósításához) általában másokat befolyásolni szükséges. Ez a befolyásolási képesség - amely természetesen egyéni képességek, kapcsolatok, módszerek és eszközök függvénye - jelenti az érdekérvényesítő képességet. Amikor a szükségleteink ügyében járunk el, elkerülhetetlen, hogy másokkal (azonos vagy magasabb szinten) és más véleményekkel, igényekkel, érdekekkel találkozzunk. Ilyenkor mindenki a saját „ügyét” vagy más kifejezéssel érdekét képviseli, és máris az érdekek képviselőit és egyeztetésének világába csöppenünk.

Az érdekképviselő

Az érdekek képviselője egy személy, társadalmi csoport prioritásainak módszeres, tudatos artikulációja, védelme és szolgálata, valamint szükségletei kielégítése, illetve szükségletei kielégítetlenségének megelőzése, orvoslása. Az érdekegyeztetés lényege az eltérő véleményen lévő felek álláspontjának egymáshoz való közelítése, a mind többek számára elfogadható döntések előkészítése.

Az ifjúsági érdekképviselet – mint a részvétel-bevonás egyik formája – ennek tükrében mindazokat a helyzeteket, problémákat, cselekvési terveket és következményeket elemző, vitató és kommunikáló munkát jelenti, amellyel az ifjúsági korosztályok tagjai és képviselőik megpróbálják az ifjúságot érintő döntéseket, illetve a döntéshozó személyeket és intézményeket az ifjúság érdekében befolyásolni.

Az érdekegyeztetés az érdekképviselet formalizált, intézményesített módja. Lényege: párbeszéd azzal a céllal, hogy a felek álláspontja közeledjék egymáshoz. Az érdekegyeztetés segíti a döntés-előkészítést (le lehet mérni bizonyos meghatározó szakmai, társadalmi szereplők leendő reakcióját egy adott kérdésben) és hatalomkontrolláló funkcióval bír. Az érdekegyeztetés intézményesítettsége azért is fontos, hogy e kettős funkció mind teljesebben megjelenhessen. Erre szolgálnak a különböző érdekegyeztető fórumok. Az érdekegyeztető fórum a döntések által érintettek és a döntéshozók, illetve döntés-előkészítők szabályozott együttműködésének lehetőségét teremti meg.

Az érdekvérvényesítés (advocacy) „ügyközpontú” megközelítést feltételez, amely általában adott célcsoporthoz köthető, de ez lehet többféle célcsoport is. Proaktív jellegű, tehát az érdekvérvényesítő szervezet szabja meg, hogy mi kerül napirendre, mivel kívánja alakítani a közbeszédet és a döntéshozást. Célja, hogy elérje az ügy szempontjából kívánatos jövőt (pl. diszkriminációmentes országot, tiszta környezetet). Ilyen értelemben az érdekvérvényesítés egy adott ügyvel kapcsolatos döntéshozatal befolyásolása a döntésben érintettek bevonásával (Bullain, 2003), hiszen nincs demokrácia az érintettek döntésbe való beleszólási joga, illetve lehetősége nélkül.

Tegyünk különbséget a képviselet és az érdekképviselet között! A képviselet személyek, szervezetek, csoportok stb. megbízásából (felhatalmazásából) azok nevében történő eljárás (a képviselet ellátását jogszabályok, esetleg kialakult szokások szabályozhatják, speciális formája a végzettséghez kötött jogi képviselet). Az érdekképviselet esetében a személyek, szervezetek, csoportok stb. érdekeinek védelme, szükségleteinek kielégítése okán lép fel az érdekképviselet. A képviselet és érdekképviselet közti különbség tehát: az előbbinél a felhatalmazás megléte (és szükségessége), utóbbinál ezek hiánya, illetve, hogy a képviselő előbbi esetben jogosult azok nevében eljárni, akiket képvisel, az érdekképviselet nevében nem, csak érdekükben léphet fel.

Ifjúsági érdekegyeztetési formák

Az érdekképviseleti formák jórészét a bevonás formáinál tárgyaltuk. Az érdekegyeztetés – miképp a bevonás – formái is igen változatosak, sőt ezek a formák egymás mellett is létezhetnek^{xiv}.

- A települési gyermek- és ifjúsági önkormányzatok a településen lakó gyermekek, serdülők és fiatal felnőttek által és közülük választott, a választók érdekeit képviselő és mindennapjaikat szervező önkormányzati testületek. Korosztályi összetételük településenként változó, általában 12-29 éves kor közötti. Főként a kistelepülések körében terjedtek el, de találunk működő ifjúsági önkormányzatot a főváros néhány kerületében is.

Előnye: tevékenysége a teljes teljes ifjúsági korosztályra kiterjed. Legitimitása erős a demokratikus választás miatt.

Hátránya: sok szervező munkával jár, az önkormányzat vagy intézménye részéről több anyagi és szakmai támogatást igényel.

- A diákönkormányzatok (vagy azok szövetségei) általános és középiskolában az adott iskola diákjait képviselik, a hallgatói önkormányzatok a felsőoktatási intézmények, kollégiumok hallgatóit képviselik. Léteznek települési (városi) és megyei szövetségek, amelyeknek csak egy része vállalja a diákok érdekeinek képviseletét a település önkormányzata döntéseinek kialakításában.

Előnye: miután az iskolák, intézmények nagyobb részében működik diákönkormányzat, (sőt a köznevelési törvény is szól róla^{xv}) gyorsabban megszervezhető.

Hátránya: csak a tanuló korosztály, diákság problémáit és szempontjait fedi le.

- A gyermek- és ifjúsági érdekegyeztető fórumok/tanácsok jellemzően helyi, kistérségi, megyei, kettő vagy többoldalú érdekegyeztető szervezetek. Céljuk a településen, kistérségben, megyében az érintettekkel foglalkozó önkormányzati és civil szereplők folyamatos párbeszédének kialakítása és fenntartása. Jellemzőjük, hogy a döntéshozatalban szabályozott keretek között, az önkormányzattal kötött megállapodás keretében vesznek részt.

Előnye: miután az ifjúsági civil szervezetek és az értük és érdekükben tevékenykedő szervezetek jogilag formalizáltak (kivéve, ha nem vonunk be informális csoportokat is), könnyen összehívhatóak.

Hátránya: a korosztálynak csak kis része tagja formális szervezeteknek, ezért kevésbé reprezentálja a korosztályt.

- A kerekasztalok fő célja - hasonlóan az érdekegyeztető fórumokéhoz/tanácsokéhoz - a párbeszéd kialakítása és fenntartása, de az önkormányzatokkal való együttműködésük általában nem annyira szabályozott, mint az érdekegyeztető fórumoké / tanácsoké.

Előnye: gyorsan összehívható.

Hátránya: általában az eseti jelleg, valamint az, hogy valószínűsíthetően kevésbé fedi le a célcsoportot.

- Az ifjúsági egyesületek, országos szervezetek helyi csoportjai jellemzően a kistérségeken játszanak nagyon fontos szerepet. Néhány ritka kivételtől eltekintve nincsen semmilyen megállapodásuk a helyi önkormányzattal, de a helyi, ifjúsági életszakaszban lévők érdekeinek védelmében és mindennapjainak szervezésében csak ők cselekszenek, mivel sokszor ők a település egyetlen ifjúsági szervezetei. Számos ifjúsági egyesület van, amely nevében is hordozza a felvállalt érdekképviseletet.

Előnye: gyorsan megtalálható, országos hálózatuk révén a nemzeti szintű érdekvégyesítésük jelentős

Hátránya: általában csak a tagsági viszonyal rendelkező fiatalok érdekeit jeleníti meg, vagy amennyiben tágabban értelmezi a szerepét, akkor sem tudja lefedni az ifjúsági korosztályt (lásd: cserkészlet, úttörők, hallgatói önkormányzatok stb.).

- Ifjúsági közmeghallgatás: a közmeghallgatáshoz hasonlóan a képviselő-testület évente legalább egyszer előre meghirdetett időpontban meghallgatja a fiatalokat, amelyen az egyének és az érdekelt szervezetek képviselői közérdekű kérdésekkel fordulhatnak a helyhatósághoz és javaslatokat tehetnek.

Előnye: gyorsan megszervezhető, direkt kommunikációt biztosít az egyén és az önkormányzat képviselői között.

Hátránya: nem formalizált, eseti jellegű (Bencze-Jásper-Magdali, 2012 nyomán).

Országos szinten is jelentős ifjúsági érdekképviseleti szervezetek

A magyar ifjúságügy fejlődésének komoly gátját jelenti, hogy az ifjúsági lobb- és érdekképviseleti szervezetek gyengék és alig vannak jelen a döntéshozatalban. Ezen túlmenően a hazai döntéshozatali folyamatot vizsgálva a rendszerváltást követően az ifjúságpolitikai intézményrendszer folyamatos átalakítása nem kedvezett az ifjúságpolitika terén aktív szereplők közötti tevékenységek összehangolásának és a párbeszéd kialakulásának. Mégis található néhány országos szinten is aktív érdekképviseletet is ellátó szervezet:

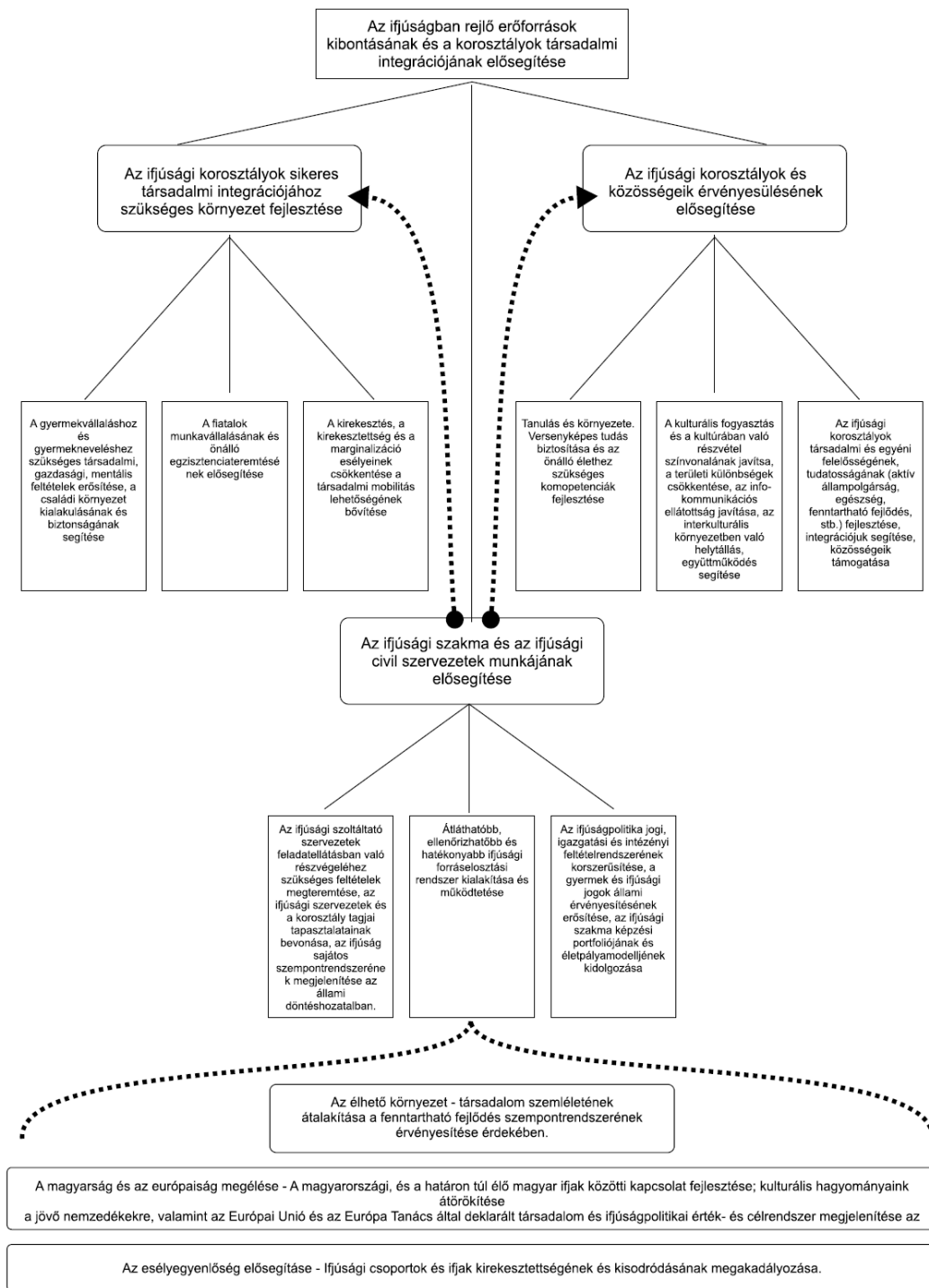
- A Nemzeti Ifjúsági Tanács (NIT) az ifjúsági szervezetek által 2012-ben létrehozott fórum, amely a fiatalok és ifjúsági szervezetek közötti, valamint a hazai és nemzetközi párbeszéd megteremtését tűzte ki célul. Egyik legfontosabb feladata az ifjúság és az ifjúsági szervezetek képviselőinek legmagasabb szintű ellátása, az ifjúságpolitika formálása és alakítása, valamint a mindenkori kormány megszólítása az ifjúság érdekképviselőként. Kétségtelen, hogy a megalakulása körüli nehézségek rontanak a szervezet koordinatív és reprezentatív szerepén, és mindazonáltal öröndetes tény, hogy a nehézségek ellenére a szervezet a majd 100 tagja működik együtt.
- Az Ifjúság szakmai Egyeztető Tanácskozás (ISZET) 2014 óta létezik, az ifjúság szakmai szervezetek együttműködése, amely az érintett korosztályok társadalmi helyzetének jobbítása, valamint az általuk igénybe vehető szolgáltatások bővítése érdekében működik; helyi-térségi, valamint középszinten meg nem oldható ifjúságügyi feladatokat lát el. A jelenleg 51 szervezet alkotta közösség céljai között szerepel, hogy páros években Ifjúságügyi Kongresszust/Konferenciát szervezzenek, páratlan években pedig ifjúságügyi jelentést adnak ki.
- A Gyermek- és Ifjúsági Önkormányzati Társaság (GYIÖT) 1996-ban alakult, a gyermek, illetve ifjúsági önkormányzatok és települési szintű gyermek, ifjúsági érdekképviselőket ellátó szervezetek országos érdekképviselői szervezete. A gyermek- és ifjúsági önkormányzatok hazánkban a kilencvenes évek elején kezdtek megalakulni. Meghonosítása Beke Pál nevéhez fűződik, aki személyesen is sokat tett a mozgalom népszerűsítéséért és fennmaradásáért. A 16 önkormányzatot összefogó szervezet további 13 diákönkormányzattal vagy tanáccsal működik együtt.
- Az Ifjúsági Szolgáltatók Országos Szövetsége (ISZOSZ) 2011-ben alakult az ifjúsággal foglalkozó szakemberek és szervezetek ernyőszervezeteként. Céljai között szerepel a hazai ifjúsági szolgáltatások minőségfejlesztésének segítése, az ifjúsági szervezetek és fiatalokkal foglalkozó szakemberek számára szakmai segítség és háttérbázis biztosítása és szakmai találkozások és képzések szervezése, azaz az ifjúság szakmai folyamatok és a tudásmegosztás támogatása. Az ISZOSZ-nak egyaránt tagja lehet ifjúsági szolgáltatási területen dolgozó magánszemély és szervezet is.

A Nemzeti Ifjúsági Stratégia

2009-ben az Országgyűlés elfogadta a Nemzeti Ifjúsági Stratégiát, amely 15 éves intervallumra fogalmaz meg fejlesztési célokat. A NIS szerencsés módon együtt készült az

Európa Tanács Magyarország ifjúságpolitikájáról szóló jelentésével és párhuzamosan az Európai Unió ifjúsági stratégiájával. A Stratégia által alkalmazott megközelítés fejlesztési típusú, erre tekintettel nem az ellátási formák, nem a juttatások állnak középpontjában, hanem a lehetséges egyéni, közösségi fejlesztések.

A NIS általános célja az ifjúságban rejlő erőforrások kibontásának és a korosztályok társadalmi integrációjának elősegítése. Ez alapján a Stratégia részletezi az fiatalokkal kapcsolatos hosszú távú társadalmi horizontális és specifikus részcélokat. A célok megvalósítása érdekében a kormányzatnak kétéves cselekvési terveket kell készítenie.

A Nemzeti Ifjúsági Stratégia célrendszere

II. Fogalomtár

(forrás: Nagy Ádám: Fogalomtár, in Nagy Ádám – Bodor Tamás – Domokos Tamás - Schád László: Ifjúságügy, ISZT Alapítvány, Budapest, 2014)

Aktivizálás

A folyamatokba való bekapcsolódás elősegítése.

Animáció

Másokat cselekvésre készítő kiscsoportos aktivizálás. Míg a hagyományos csoportvezetés előre meghatározott tartalmakat visz be a csoportba, az animáció a csoportban rejlő lehetőségeket bontakoztatja ki, módszertana az indirekt irányítás, azaz az egyéneket arra készíti, hogy csoportokba szerveződjenek, képessé legyenek arra, hogy hatékony belső megoldásokat találva saját erőből tartósan tevékenykedhessenek. Az animáció szerteágazó módszertani rendszerek megnevezése is: beszélhetünk (szociálpszichológiai értelemben vett) közösségi, művelődési, szociokulturális, szabadidős, rekreációs, sport, nonprofit szervezeti, intézményi, települési stb. animációról.

Asszertivitás

Szelíd önérdékérvényesítés. Olyan kommunikációs módszer, amely ötvözi az önérvényesítést és a mások érdekeinek figyelembe vételét, ezáltal elősegíti az erőszakmentes kommunikációt és hosszú távon a szociális hatékonyságot, megkönnyíti a konfliktushelyzetek megoldását

Attitűd

Dolgok (attitűd-tárgyak: emberek, események, helyzetek, jelenségek, folyamatok, tárgyak, eszmék stb.) megítélésével kapcsolatos viselkedéses és intellektuális beállítódás, olyan mentális (kognitív) reprezentáció, mely összegzi a dologgal kapcsolatos értékítéleteinket, ezáltal irányítja viselkedésünket, szervezi a világ megismerését, meghatározza a reaklási módot. A társas viselkedés belső irányítója.

Bevonás (inclusion)

Elsősorban hátrányos helyzetűek társadalmi integrációja. Olyan társadalomalakító cél, amely az ifjúsági korosztályok tagjait belefoglalja, bevonja a folyamatokba, a település és/vagy közösségek életébe, a felmerülő problémák megoldásába.

Célok (aims)

Elérni kívánt állapot, amelyet jobbra szükségletanalízis, vagy egy bizonyos környezetben észlelt problémák alapján definiálunk. A célokat jellegük és távlatuk szerint is csoportosíthatjuk (átfogó célok, konkrét célok-célkitűzések, mindennapi célok-feladatok; pedagógiai célok, társadalmi célok stb.)

Célkitűzések, operatív célok (objectives)

Ezek az ún. projektcélok, vagyis a gyakorlatra vetített célok. A projektek célkitűzései gyakorlatiasak, mérhetőek, időben behatároltak, realiztikusak és rugalmasak kell legyenek. A célkitűzéseket feladatokra kell bontani.

Civil

Önkéntességen és öntevékenységen alapuló tevékenység, magatartás.

Civil közösségi terek

Olyan, társadalmi kezdeményezések eredményeként létrejött közösségi színterek, ahol a településen vagy környezetében élő állampolgárok és csoportjaik, közösségeik lehetőséget kapnak különböző szabadidős tevékenységek gyakorlására. Működtetését jobbra valamely civil szerveződési forma látja el.

Civil szervezet

Önkéntességen és öntevékenységen alapuló formális, nemformális vagy informális együttműködés.

Csoport

Emberek kislétszámú (max 20 fős) összessége.

Diákjogok

A tanulókat és hallgatókat megillető jogok. Három csoportba sorolhatók: emberi jogok, gyermeki jogok, tanulói jogok.

Diákönkormányzat

A tanulók és közösségeik érdekeinek képviselésére oktatási intézményekben létrehozott érdekképviselői szervezet (pl. iskola, kollégium). A diákönkormányzatot csak és kizárólag diákok hozhatják létre, s kizárólag ők lehetnek a tagjai.

Együtműködés

Két vagy több szereplő közös vagy hasonló célok irányába mutató összehangolt, együttes tevékenysége. Az együtműködés akkor különösen fontos, ha kölcsönös előnyökkel és olyan eredményekkel jár, amelyeket a résztvevő személyek vagy szervezetek egymás nélkül nem tudtak volna elérni.

Érdek

Anyagi, szellemi és erkölcsi javak közvetlen, vagy azok hasznélvezeti jogának megszerzése, birtoklása, gyarapítása.

Érdekérvényesítés

A saját szempontok megjelenítése és az akarat elfogadtatásának szándéka akár az egyén, akár a közösség vagy szervezet szintjén.

Érdekképviselő

Egy adott egyén vagy csoport (szakma, társadalmi csoport, réteg) szükségleteinek megjelenítése.

Gyermek és ifjúsági önkormányzat

Adott településen demokratikus választással megalakított, önkormányzati elven működő képviselő-testület, ahol a korosztályból (az életkori behatárolást az adott település maga határozza meg) kerülhetnek ki a választók és a választható egyének. Települési szintű korosztályi érdekképviselői tevékenységet lát el a települési „nagy” önkormányzat mellett. Jogi értelemben nem formális szervezet.

Hálózat

Egyének, csoportok, illetve szervezetek olyan láncolata, amely forrásokat, készségeket, információkat oszt meg egymással, vagy továbbít az egyének számára.

Helyi ifjúsági szervezet

Egy településen vagy kistérségben (járásban) tevékenységet végző, ifjúsági célú, az ifjúsági korosztály részvételével vagy a korosztály aktivitásának támogatása érdekében működő szervezet.

Helyi ifjúsági tanács

A korosztály élethelyzetét meghatározó, helyi szintű döntéshozatali folyamatokban történő ifjúsági részvétel szervezeti kerete.

Helyi kezdeményezés

A közösség valós szükségletein alapuló, onnan származó és vezérelt saját ötletek, tevékenységek összessége.

Ifjúsági célú létesítmény, ifjúsági ház

Általában az ifjúsági közfeladatok ellátása érdekében működtetett – az ifjúsági korosztályokat mint szolgáltatást igénybe vevőket célzó – létesítmény. Olyan közösségi színtér, ahol az ifjúsági korosztály és közösségeik lehetőséget kapnak különböző szabadidős és művelődési tevékenységek gyakorlására, az egymással való találkozásra, szervezeteik és képviselői formájuk megszervezésére, működtetésére.

Ifjúsági csoport, ifjúsági közösség

Az ifjúsági korosztályba tartozók által létrehozott, nem formalizált együttműködés.

Ifjúsági civil szegmens

A civil szektor azon része, amelyet az ifjúsági korosztályokból álló, vagy elsődlegesen az ő számukra szolgáltató szervezetek és kezdeményezések alkotnak. Az ifjúsági ágazat azon része, amely az önkéntességen, öntevékenységen alapuló együttműködésekkel öleli fel.

Ifjúsági innovációs tevékenység

Olyan célirányos fejlesztő munka, amely egy adott szolgáltatás kisebb-nagyobb átfogó megújulását eredményezi újszerű megoldásokkal, megközelítésekkel, amelyek segítségével eredményesebben, hatékonyabban, kisebb ráfordítással lehetséges egy adott cél elérése.

Ifjúsági kezdeményezés

Az ifjúsági korosztályokba tartozók által megfogalmazott és megvalósított tevékenység (tervezés, lebonyolítás, értékelés). Olyan, a korosztályokba tartozók által indított, kitalált projekt, amely hozzájárul kezdeményezőkézségük és kreativitásuk kibontakoztatásához.

Ifjúsági klub

Az ifjúsági korosztályok társas, rendszeres együttlétére létrejött, többé-kevésbé állandó, de nem feltétlenül nyilvántartott tagsággal rendelkező közösség (valamint a számukra helyet biztosító közösségi tér).

Ifjúsági közösségfejlesztés

Az ifjúsági korosztályok tagjainak szükségleteit közösségi úton feltáró, együttműködését csoportosan fejlesztő, az ezek megvalósításához szükséges feltételeket, lehetőségeket feltáró fejlesztési folyamat.

Ifjúsági közösségi tér

Az ifjúsági korosztályokba tartozók szociális szükségleteinek kielégítésére szolgáló, nekik és vagy általuk létrehozott fizikai, vagy virtuális hely. Az ifjúsági korosztályok tagjainak rendszeres vagy alkalmi közösségi tevékenységéhez, programjaik megvalósításához biztosított infrastrukturális környezet.

Ifjúsági mozgalom

A fiatal nemzedék tudatformálásának tömegeket megmozgató félig szervezett színtere.

Ifjúsági projekt

Olyan projekt, amelynek tervezésében, megvalósításában és értékelésében az ifjúsági korosztályok aktívan részt vesznek. A legtöbb ifjúsági projekt egyúttal közösségi projekt is, mivel az érintett korosztályok egy csoportjának együttműködését igényli, és a rendszeres tevékenység erős csoportkohéziót teremt. Az ifjúsági projekt sajátossága annak a lehetőségnek a megteremtése, hogy a hibákat a fiatalok bármilyen káros következmény nélkül kijavíthatják, illetve tanulhatnak belőlük.

Ifjúsági szervezet

Ifjúsági céllal létrehozott, elsősorban az érintett korosztályokat tagként elfogadó civil szervezet.

Ifjúsági célú szervezet

Ifjúsági céllal létrehozott szervezet.

Ifjúsági szolgáltatás

Az ifjúsági korosztályok szükségleteit, igényeit kielégítő tevékenység (amely pl.: cselekvési, szabadidős lehetőséget, tudást, készségeket, szociális kapcsolatokat, részvételi csatornákat, életvezetési mintákat, jobb társadalmi és munkapiaci esélyeket és problémamegoldó eszközöket kínál).

Ifjúság társadalmi részvétele

Az ifjúság igényeinek, üzeneteinek, véleményének, hozzáértésének és javaslatainak kifejezése az őket érintő meghatározó közügyekben és bevonásuk a megoldások közös keresésébe, tervezésébe és megvalósításába.

Ifjúsági tábor

Olyan többnapos, összefüggő, fiatalokból álló, azonos résztvevői körrel zajló, meghatározott fejlesztési célú szabadidő-eltöltési forma, amelynek célja, időtartama, helyszíne, tematikája meghatározott. Résztvevői létszáma nem nagyobb, minthogy mindenki megismerhessen valamennyi résztvevőt. Rendeltetése, hogy élményeket nyújtson a hétköznapi életviteltől eltérő körülmények között, elmélyítse a résztvevők tudását az adott témakörben, és gazdagítsa személyiségüket.

Ifjúsági találkozó

Az ifjúsági korosztályok tagjai és csoportjaik találkozási lehetősége, ahol a résztvevők felnőttek ellenőrző jelenléte nélkül kapcsolatokat alakítanak, véleményt cserélnek, szórakoztató, kikapcsolódást jelentő programok kíséretében.

Ifjúsági tanács

Az érintett korosztályok tagjai által választott testület, amely kapcsolódási pontot talál a társadalom demokratikus intézményrendszeréhez (pl. véleményezési, együtt döntési jogosítványok adott a korosztályokat is/elsősorban érintő kérdésekben).

Ifjúsági tevékenység

Az ifjúsági munka gyakorlatban megjelenő folyamatai, projektjei vagy tevékenységi formái.

Ifjúságkutatás

Az ifjúsági korosztályok és közösségeik (vagy a rájuk ható, nekik szolgáltató rendszerek) tudományos igényű vizsgálata. Olyan társadalomtudományi kutatás, amely információkkal, jelentésekkel, helyzetelemzésekkel szolgál az ifjúsági korosztályokat érintő kérdésekben az ifjúságpolitika területén működő szereplőknek, intézményeknek. Az ifjúságkutatások jelentik az ifjúságpolitikai intézkedések meghozatalához szükséges alapokat, kiindulópontokat.

Ifjúságpolitika

Az ifjúsági korosztályokra irányuló, ezek egyéneinek, közösségeinek, szervezeteinek és intézményeinek nyújtandó szolgáltatások, intézkedések tervszerű összefoglalása és végrehajtása. Maga az ifjúságpolitika gondolkodásmódjában annak igényét tükrözi, hogy a generációs logika önálló és azt ne egy-egy szakterület részeként kezelje a kormányzat (integrált ifjúságpolitika). Beszélünk európai szintű, nemzeti, regionális/megyei, kistérségi/járási és helyi ifjúságpolitikáról. Az ifjúságpolitika víziója, célkitűzései és az ehhez vezető feladatrendszer az ún. hosszabb távú ifjúságpolitikai koncepcióban, stratégiában és a rövidebb távú cselekvési tervben van lefektetve.

Képessé tétel (empowerment)

Az egyén cselekvőképességének erősítése, kibontakoztatása, a benne rejlő belső kapacitások, erőforrások „felszabadítása”, felszínre segítése, „cselekvőképessé”, alkalmassá tétel. Jelent emellett felhatalmazást, a cselekvés és kezdeményezés megengedését, a forrásokhoz való hozzáférést és a bizalmat.

Közösség

A csoport minőségileg magasabb rendű megnyilvánulása. Egy csoport akkor válik közösséggé, amikor a tagjai sajátjuknak érzik a csoport munkáját, elkötelezettek a közösen kialakított feladatok iránt, szolidaritást vállalnak egymásért.

Módszer

Adott tevékenységgel kapcsolatos eljárás.

Módszertan

A módszerek logikai kerete (pl.: a szimulációs gyakorlat módszer, a szimuláció pedig egy olyan módszertan, amely a tapasztalaton keresztüli tanulás filozófiáján alapul).

Motiváció

A meghatározott cél elérése érdekében felmerülő késztetésekből, vágyakból, attitűdökből származó cselekvési inger.

Munkacsoport, műhelymunka, csoportmunka (workshop)

Közösségi alkotástechnikai módszer. Konkrét feladat megoldására létrejött, létrehozott csoport, ahol a résztvevők előzetes tájékoztatás alapján igyekeznek a probléma megoldásában előbbre jutni, általában műhelyvezető segítségével.

Ötlebörze (brainstorming)

Közösségi alkotástechnikai módszer. Egy konkrét probléma megoldására irányuló, kritikát, értékelést nélkülöző, szabad asszociációs, a kreativitást és a csoportszinergiát kihasználó módszer. A moderátor (aki nem lehet az ügyben érintett vezető) az ötleteket, az asszociációk eredményét feljegyzi, amelyet később ugyanaz vagy egy másik munkacsoport értékel (megvalósíthatóság, célszerűség stb. szempontjából).

Politikai ifjúsági szervezetek

Azon ifjúsági szervezetek vagy csoportok, amelyek egy világnézet, eszme szolgálatát, képviselőjét rögzítik elsődleges feladatukként. Jellemzően kapcsolódnak a politikai pártok valamelyikéhez, de ennek hivatalos megjelölése gyakran nem azonosítható.

Projekt

Olyan egyedi tevékenység/folyamat, amelynek meghatározott kezdete-vége, célja-eredménye és egyedi jellegzetességei vannak. Lehetővé teszi, hogy egy adott ötlet szervezett, strukturált lépések sorozatával megvalósításra kerüljön.

Részvétel (participáció)

Az egyének igényeinek, véleményének, megjelenése a társadalmi folyamatokban, döntésekben. Egyfajta hozzáállást jelent a döntések befolyásolásától, a mindennapi életben való aktív részvételig.

Szervezet

Emberek által, közös cél elérése érdekében tudatosan létrehozott, belső szabályokkal rendelkező intézmény.

Települési ifjúsági munka.

A településen élő, dolgozó, tanuló ifjúsági generációkkal és generációkért történő tevékenység.

Települési ifjúságpolitika

Az érintett korosztályokra irányuló, azok élethelyzetét javító intézkedések rendszere és alapvető eszköze a helyi felnőttek és az ifjúsági generációk társadalmi célú együttműködése érdekében.

III. Gyakorlati feladatok

Megjegyzés a gyakorlati feladatokhoz:

A gyakorlati feladatok között a tananyag elmélyítését célzó gyakorlatok mellett több olyan feladat is szerepel, melyek részben hatékonyságnövelő praktikákkal, részben motiváció- és önismeret-erősítő módszerrel, közte tréninggyakorlatokkal gazdagítják a képzésen részt vevőket, elsősorban a fiatalokkal való közös munkára készítve fel őket. A gyakorlati feladatok igazodnak a közösségi művelődési motiválás, valamint az ifjúsági bevonás tágran értelmezett fogalmához.

A gyakorlatvezetőknek azt ajánljuk, hogy a feladatokat a csoportban részt vevők habitusához, szakmai előéletéhez és igényeihez igazodva, rugalmasan használják fel.

1. gyakorlat: Hősök vagyunk! – Rendhagyó bemutatkozás (bemelegítő tréning gyakorlat)

A gyakorlati feladat témaköre, elméleti kapcsolódása: Motiválás a közösségi művelődésben és az ifjúság bevonása	
A gyakorlati feladat elnevezése: Hősök vagyunk! – Rendhagyó bemutatkozás (bemelegítő tréning gyakorlat)	A gyakorlati feladat típusa: (otthoni – <u>tantermi</u> – otthoni-tantermi) (egyéni – kiscsoportos – <u>plenáris</u>)
Időtartam: 30 perc	
A gyakorlati feladat célja: egymásra való pozitív hangolás, a csoportkohézió megteremtése/erősítése, hangulat oldása, kreatív energiák mozgósítása. Az első találkozáskor, az ismerkedés szokott kereteinek fellazításához, a pozitív énkép kommunikálásához ajánlott, de alkalmas arra is, hogy a már megismert társak új oldalukról mutakozzanak meg egymásnak. „Warming up” gyakorlat. Emellett egy olyan módszer, amit gyakorló szakemberek elsajátíthatnak, s később felhasználhatnak a fenti célok érdekében – akár ifjúsági csoportoknál, tréning keretében.	
A gyakorlati feladat célcsoportja: képzésen részt vevők, gyakorló szakemberek	
A gyakorlati feladat részletes leírása: A csoport tagjai körben ülnek, közöttük üres mozgástér. A gyakorlatvezető elmondja, hogy egy rendhagyó ismerkedés következik egymással, aminek során mindenki a legjobb oldaláról mutakozhat be a többieknek. Arra kéri őket, hogy gondolják át pályájuk jelenlegi szakaszát és emberi, illetve szakmai erősségeiket ebben az élethelyzetben. Adjanak neki egy fiktív filmcímet, ami a leginkább összefoglalná azt a történetet, amit szívesen kihoznának belőle. Engedjék nyugodtan szabadjára a fantáziájukat, gondolkozzanak bátran elvontan! Ebben a filmben ők lesznek a főhősök, még hozzá valamilyen szuperképességgel megáldva. Adjanak maguknak szuperhős nevet, és válasszanak egy segítőt. Ez a segítő lehet valós, létező hétköznapi vagy közéleti, híres személy, de már elhunyt ember, mitológiai alak, történelmi személyiség, kitalált figura is. A kérdések tehát: <ul style="list-style-type: none"> • Mi lenne az életed szuperhős-filmjének a címe? • Mi lenne a szuperhős neved?	

- Mi lenne a szuperképességed?
- Ki lenne a segítőd?

Ezek átgondolására max. 10 perc áll rendelkezésükre, a válaszokat írják le maguknak segítségképpen egy papírra.

Ezután kezdődik a bemutatkozás egymásnak az adott válaszok alapján. A gyakorlatvezetőnek a hangulat oldására érdemes akár saját példával elől járnia:

Életem filmje „Fény az éjszakában”, a Lámpahordozó szerepében Balog Andrea, hű segítője Thomas Alva Edison. A Lámpahordozó szuperképessége, hogy fényt gyűjtson a kételkedőknek és utat mutasson számukra.

Minden egyes bemutatkozás után a gyakorlatvezető további kérdéseket tesz fel a részvevő motivációjának feltárására, hangsúlyozva, hogy nem kötelező válaszolni rájuk (ezek a kérdések egyébként gyakran feleslegesek, mert a részvevők maguktól is elmondják a választ rájuk):

- miért választotta a film címének azt, ami?
- a magának „kiutalt” szuperképessége tényleg megvan csírájában, vagy csak szeretné, ha birtokában lenne?
- miért választotta segítőként az adott személyt?

Kifejezetten extrovertált emberekből álló, oldott hangulatú csoportban a gyakorlat egy alternatív lezárása: a csoport tagjai álljanak fel, és mindenki találjon ki magának egy szuperhős-pózt. Egy perc gondolkodási idő után a gyakorlatvezető által adott jelre mindenki felveszi az adott pózt.

A gyakorlati feladat végrehajtásának értékelése: közös megbeszélés

Speciális helyszíni igények, körülmények: nyugodt terem, székek körben elrendezve, mozgástér biztosítása

Eszközök: papír, íróeszköz

Alkalmazott módszerek: plenáris feldolgozás, megvitatás

A gyakorlati feladat forrása: a gyakorlatot Szabó Judit Nikoletta dolgozta ki 2017-ben, első változatát önismereti tréningen alkalmazta.

Szükséges mellékletek: -

2. gyakorlat: Ifjúsági elérés csatornáinak feltérképezése

A gyakorlati feladat témaköre, elméleti kapcsolódása: Motiválás a közösségi művelődésben és az ifjúság bevonása	
A gyakorlati feladat elnevezése: Ifjúsági elérés csatornáinak feltérképezése	A gyakorlati feladat típusa: (<u>otthoni</u> –tantermi – otthoni-tantermi) (<u>egyéni</u> – kiscsoportos – plenáris)
Időtartam: 30-60 perc	
A gyakorlati feladat célja annak feltérképezése, hogy adott településen, adott közművelődési intézmény számára milyen csatornák kínálkoznak a fiatalok elérésére	
A gyakorlati feladat célcsoportja a képzésen részt vevők	
A gyakorlati feladat részletes leírása A feladat egyénileg, internetes kutakodással és közvetlen megfigyeléssel végezhető.	
A képzésen részt vevők a következő kérdésekre keresik a választ:	
<ul style="list-style-type: none"> • Milyen találkozási pontjai vannak a fiataloknak a településen (kerületben, városrészben)? • Milyen csatornákon kommunikálnak egymással a fiatalok? • Vannak-e véleményvezérei a helyi fiataloknak? (őket befolyásoló személyek, pl. bloggerek, karizmatikus tanárok, hangadó kortársak, alkotók...) • Milyen formális érdekképviselőt biztosított a fiataloknak? • Milyen szervezetek/intézmények vállalnak szerepet az ifjúsággal való munkában? • Milyen, kifejezetten ifjúsági célcsoportú, vagy fiatalok bevonásával megvalósult sikeres kezdeményezésre tudnak példát hozni települési vagy járási szinten? • Kik voltak ezeknek a kezdeményezéseknek az elindítói, szervezői? • Mit gondolnak, mitől volt sikeres a kezdeményezés?	
A kérdésekre adott válaszokat „házi dolgozat” formájában állítsák össze. Az anyag később, projektervezéshez kiváló kiindulópontként szolgál majd.	
A gyakorlati feladat végrehajtásának értékelése: közös megvitatás, önreflexió	
Speciális helyszíni igények, körülmények: otthoni/munkahelyi gyakorlatvégzés	

Eszközök: lehetőség szerint számítógép, nyomtató

Alkalmazott módszerek: egyéni feldolgozás, közös megvitatás

A gyakorlati feladat forrása -

Szükséges melléletek: -

3. gyakorlat: Interjúkészítés aktív ifjúsági közösséggel

A gyakorlati feladat témaköre, elméleti kapcsolódása: Motiválás a közösségi művelődésben és az ifjúság bevonása	
A gyakorlati feladat elnevezése: Interjúkészítés aktív ifjúsági közösséggel	A gyakorlati feladat típusa: (<u>otthoni</u> –tantermi – otthoni-tantermi) (<u>egyéni</u> – <u>kiscsoportos</u> – plenáris)
Időtartam	
A gyakorlati feladat célja: az aktív ifjúsági közösségek mélyebb megismerése, a szerveződés dinamikájának feltárása, a csoport saját szabályainak, célrendszerének megismerése. A gyakorlati feladat célcsoportja: bármely közművelődésben dolgozó szakember, aki fiatalok bevonását tervezi; illetve a képzésen részt vevők. A gyakorlati feladat részletes leírása: A feladat egyénileg, párban vagy kiscsoportban (max. 3-4 fő) is végezhető. Az egy településen vagy járásban dolgozó szakembereknek érdemes együttműködniük egymással. Az interjú készítésének első fázisa a környezetben tevékenykedő aktív ifjúsági szerveződések (gyermekönkormányzatok, ifjúsági egyesületek, klubok, körök, egyéb szerveződések) feltérképezése. Amennyiben van különösen aktív és eredményes ifjúsági szervezet – aki már sikerrel vitt véghez önálló kezdeményezéseket –, érdemes velük felvenni a kapcsolatot. A második fázisban az interjút készítő háttéranyagot gyűjt az adott ifjúsági közösséghez. Szempontok: milyen területen működnek, formális vagy informális keretek között, van-e befogadó szervezetük/intézményük, ki a vezetőjük (ha van), hol találkoznak és milyen rendszerességgel, mióta van nyoma a működésüknek, hozzávetőlegesen hány fiatalot sikerült elérniük. Voltak-e saját kezdeményezéseik, és ezeket kinek a segítségével, milyen sikerrel tudták véghez vinni. Ezt követően történik a kapcsolatfelvétel az ifjúsági közösséggel az interjúhoz. Fontos hangsúlyozni, hogy nem médiainterjúról van szó, hanem szakmai munkához szükséges anyag összeállításához. Ez oldja az esetleges lámpalázat, és erősíti annak a tudatát a fiatalokban, hogy saját területükön kompetensek, és képesek szakmai segítséget is nyújtani. A nyilatkozó(k) személyét illetőleg közösen hozzanak döntést a fiatalokkal. Az interjú történeti hitelessége szempontjából ugyan a	

közösség egyik legrégebbi aktív tagja – pl. az egyik alapító/vezető – megszólaltatása látszik kézenfekvőnek, de koránt sincs kőbe vésve, hogy neki lenne a leginkább releváns mondanivalója a közösség jelenlegi munkájáról.

A harmadik fázis során történik az interjú elkészítése. Érdekes az interjút összekötni pl. foglalkozás, gyűlés, előadás, próba stb. látogatásával, igazodva a közösség tevékenységéhez. Tartsuk szem előtt, hogy a végső cél a szerveződés belső dinamikájának feltárása, a fiatalok motivációinak megismerése a folyamatban, ezért ne ragadjunk le a formális keretek és a célrendszer megismerésénél.

A feladat mellékletében egy „sorvezető” található az interjú elkészítéséhez. Használatától bátran el lehet tekinteni.

A gyakorlati feladat végrehajtásának értékelése: Az elkészült interjú értékelésében fontos szempont, hogy mennyire világlik ki belőle a fiatalok motivációja, az őket összetartó-mozgató speciális közösségszervező erő.

Speciális helyszíni igények, körülmények -

Eszközök: Az interjúkészítéshez javasoljuk diktafon /mobiltelefon diktafon funkciója vagy jegyzetfüzet használatát. Az interjút egy 2-3 oldalas dokumentumban javasolt összefoglalni.

Alkalmazott módszerek: egyéni feladatmegoldás, páros vagy kiscsoportos feladatmegoldás, terepmunka, interjú

A gyakorlati feladat forrása: -

Szükséges mellékletek: Sorvezető az interjú elkészítéséhez

SORVEZETŐ AZ INTERJÚ KÉSZÍTÉSÉHEZ (ifjúsági közösséggel készített interjúhoz – nem kérdéslista, hanem szempontrendszer!)

Bevezető gondolatok

Indokolja meg, miért választotta az adott ifjúsági közösséget, mi az, amiben kiemelkednek más, helyi közösségek közül; mi teszi őket a kívülálló számára különlegessé!

A közösség történetének áttekintése

- Kik hozták létre?
- Milyen célokkal, tervekkel indultak?
- Hogyan változott a közösségbe bevontak száma, korosztályi és egyéb összetétele?

A közösség szervezeti-működési kereteinek áttekintése

- Formális vagy informális szerveződésről van szó?
- Milyen forrásokkal és erőforrásokkal gazdálkodnak?
- Van-e fogadó szervezetük? (pl. helyi művelődési ház)
- Vannak-e a működést szabályozó dokumentumok? Pl. SzMSz, Házirend, Viselkedési szabályzat
- Milyen rendszerességgel találkoznak a közösség tagjai?
- Milyen csatornákon kommunikálnak egymással a közösség tagjai (pl. Facebook zárt csoport, e-mai levlista, személyesen, telefonon...)?
- Tartják-e a kapcsolatot a közösség keretein kívül is egymással?

A közösség célrendszere

- általában milyen céljaik vannak?
- milyen közvetlen céljaik vannak?
- mit gondolnak, mely célokat sikerült maradéktalanul megvalósítani?

Tevékenység

- Mivel foglalkoznak jelenleg?
- Milyen terveik vannak a közeljövőre nézve?
- Melyek a távlati terveik?

Motiváció, csoportdinamika

- Mutassák be a közösség legaktívabb tagjait!
- Kik a formális és az informális vezetők?
- Kik a véleményvezérek?
- Vannak-e ötletemberek?
- Kinek milyen erősségei vannak a csoportban?

4. gyakorlat: Ifjúsági közösségi tér tervezése (berendezés és infrastruktúra)

A gyakorlati feladat témaköre, elméleti kapcsolódása: Motiválás a közösségi művelődésben és az ifjúság bevonása	
A gyakorlati feladat elnevezése: Ifjúsági közösségi tér tervezése (berendezés és infrastruktúra)	A gyakorlati feladat típusa: (otthoni – <u>tantermi</u> – otthoni-tantermi) (egyéni – <u>kiscsoportos</u> – plenáris)
Időtartam: 30-40 perc	
A gyakorlati feladat célja a fiatalok bevonásának előkészítése, kreatív tervezés a fiatalok szükségleteinek/szemponyjainak szem előtt tartásával. Érzékenyítés a fiatalok közösségi tér igényeire.	
A gyakorlati feladat célcsoportja a képzésen részt vevők	
A gyakorlati feladat részletes leírása A feladat kiscsoportban, tanteremben végezhető műhely-jelleggel.	
<p>A képzésen részt vevők először megvitatják, hogy a tapasztalatok, elképzelések és az eddig tanultak alapján milyen speciális igényeik, szükségleteik vannak a fiataloknak az általuk használt közösségi terekkel szemben. Vajon van-e olyan tér, amelyik „bevonzza” a fiatalokat? A gyakorlat kezdete előtt a résztvevők jó példákat bemutató fotókat elemeznek közösen (lsd. a kapcsolódó feladatot).</p> <p>Ezt követően a résztvevők kisebb csoportokban dolgoznak tovább. Minden csoportnak egy-egy közösségi teret kell terveznie fiatalok számára. A felhasználható tér jellegét illetőleg vagy konkrét felvetéssel kell rendelkezniük (pl. egy konkrét művelődési ház erre alkalmas helyisége), vagy ennek hiányában alkalmazkodniuk kell a gyakorlatvezető által adott paraméterekhez. (Lsd. Melléklet)</p> <p>A csoportok tagjainak először konszenzusra kell jutniuk az alapvető célokat, a technikai felszerelést, a berendezési tárgyakat, a színeket és anyaghasználatot, az elrendezést és a forrást illetőleg egyaránt. Ezeket az elképzeléseiket írásban is rögzítik. Fontos tudatosítani bennük, hogy nem maguknak tervezik a teret, hanem a fiatal célcsoportnak!</p> <p>Ezt követően a flipchart papíron szemléltetik elképzeléseiket. Fontos szem előtt tartani,</p>	

hogyan nem belsőépítészeti terveket, hanem egyfajta vizuális bemutatót kell összeállítaniuk!
A bemutatóhoz használhatnak kollázstechnikát (ehhez szétvágható, felhasználható magazinok, bútorkatalógusok állnak rendelkezésre), rajzolhatnak, írhatnak, de akár makettet is készíthetnek – csak a képzeletük szabhat határt.

A gyakorlati feladat végrehajtásának értékelése: közös megbeszélés, kiállítás. Az értékeléskor szempont lehet a megvalósíthatóság, a részletgazdagság, a stílus, a sokoldalú megközelítés és az innováció is.

Speciális helyszíni igények, körülmények: nyugodt terem, ahol elkülönült csoportokba tudnak rendeződni a résztvevők, nagy felülettel rendelkező asztalok

Eszközök: csomagolópapír vagy flipchart papír, ragasztó, magazinok, lakberendezési újságok, olló, filctollak, színes ceruzák. A művek kiállításához blue tec.

Alkalmazott módszerek: vizualizáció, kollázs, kiscsoportos feladatmegoldás

A gyakorlati feladat forrása -

Szükséges mellékletek: Ifjúsági tér kialakítására terempéldák

Helyszínötletek:

1. helyiség – hosszú, alacsony belmagasságú boltíves pince
2. helyiség – egy kiszuperált vonatvagon, fülkékkel, vizesblokk kialakítható
3. helyiség – régi Ikarusz-busz, üléseket már kiszerezték
4. helyiség – a könyvtár egy polcokkal határolt, 20 nm-es területe
5. helyiség – régi iskolaépület 60nm-es használaton kívüli tornaterme, az egyik oldalon végig bordásfalakkal
6. helyiség – egy 45-nm-es, korábban talponállóként (kocsmaként) funkcionáló, erősen felújítandó épület terasszal. A berendezések közül megmaradt a pult.
7. helyiség - Faluház tetőtere. Az alapterület 60 nm, a tető síkja ferde.
8. helyiség – 80nm-es, 5 méter belmagasságú, vakolatlan, fából készült, zsupfedeles pajta. Fűtés, szigetelés nincs.

5. gyakorlat: SWOT analízis

A gyakorlati feladat témaköre, elméleti kapcsolódása: Motiválás a közösségi művelődésben és az ifjúság bevonása	
A gyakorlati feladat elnevezése: SWOT analízis	A gyakorlati feladat típusa: (otthoni –tantermi_ – <u>otthoni-tantermi</u>) (<u>egyéni</u> – <u>kiscsoportos</u> – plenáris)
Időtartam: 30 perc	
A gyakorlati feladat célja a stratégiaalkotás előkészítése a fiatalok bevonására, illetve a fiatalok bevonásának fejlesztésére	
A gyakorlati feladat célcsoportja a képzésen részt vevők, de gyakorló szakemberek is hasznát láthatják	
A gyakorlati feladat részletes leírása A feladat egyénileg otthon, vagy kiscsoportban, tanteremben is végezhető	
A feladat elvégzéséhez szükséges, hogy a gyakorlatot végzőnek pontos képe legyen – akár terv, akár létező, konkrét program formájában – egy fiatalok bevonását célzó kezdeményezésről. Ennek a kezdeményezésnek a fenntarthatóságát, fejlesztési lehetőségeit vizsgálják meg a résztvevők a többnyire a stratégiaalkotás záróakkordjaként használatos SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats: Erősségek, Gyengeségek, Lehetőségek, Veszélyek) elemzés segítségével.	
<ul style="list-style-type: none"> - Gyengeségek: belső tényezők: olyan dolgok, amik nem jól működnek, de megváltoztathatók, fejleszthetők - Erősségek: belső tényezők: pozitív dolgok, amik jól működnek, és továbbfejlesztésük is lehetséges - Lehetőségek: külső tényezők: olyan adottságok, amelyeket nem tudunk befolyásolni, de kedvezők, és rájuk építve az erősségek kihasználhatók - Veszélyek: külső tényezők: olyan korlátok, negatív tényezők, amelyeket nem tudunk befolyásolni, és csökkentik a siker esélyeit, kockázatot is jelentenek.	
Az elemzés során a külső és a belső tényezőket, valamint azok összefüggéseit, a bennük	

rejlő lehetőségeket tárják fel.

A belső tényezők vizsgálatánál különös figyelmet fordítsanak a résztvevők a meglévő ifjúsági részvétel minőségére, a bevonás szintjére, a folyamatban részt vevők erőforrásaira.

A gyakorlati feladat végrehajtásának értékelése közös megbeszélés

Speciális helyszíni igények, körülmények nyugodt terem

Eszközök papír, írószer

Alkalmazott módszerek SWOT analízis

A gyakorlati feladat forrása - Arthur A. Thompson, Alonzo J. Strickland stratégiaalkotó elmélete alapján

Szükséges melléletek: SWOT űrlap

Melléklet – SWOT űrlap

Belső tényezők	Külső tényezők
ERŐSSÉGEK	LEHETŐSÉGEK
GYENGESÉGEK	VESZÉLYEK, FENYEGETÉSEK

6. gyakorlat: Erőforrástérkép 1. - kompetenciák

A gyakorlati feladat témaköre, elméleti kapcsolódása: Motiválás a közösségi művelődésben és az ifjúság bevonása	
A gyakorlati feladat elnevezése: Erőforrástérkép 1. - kompetenciák	A gyakorlati feladat típusa: (otthoni – <u>tantermi</u> – otthoni-tantermi) (egyéni – kiscsoportos – <u>plenáris</u>)
Időtartam: 30 perc	
<p>A gyakorlati feladat célja az egyén szintjén az, hogy önmaga felé megerősítést, tudatosítást nyerjen saját képességéről és tudásáról; csoportszinten együttműködést segítő módszer, melynek során a csoport tagjai kapcsolódási pontokat fedezhetnek fel egymás képességei mentén. A gyakorlatban részt vevő emellett elsajátíthat egy módszert arra nézve, hogy bármely szerveződésben hogyan lehet a csoport tagjaiban rejlő tudástartalmakat, információkat felszínre hozni. A feladat hozadéka, hogy láttatja a csoportban munkáló erőtereket, s ez számos szakmai feladathoz kiindulási pontként használható – a motivált munkához elengedhetetlen a „képes vagyok rá” érzésének megléte.</p> <p>A gyakorlati feladat célcsoportja – a képzésen részt vevők; munkatársi kollektívák, valamilyen cél érdekében együttműködő szakmai vagy civil csoportok. A módszer elsajátítása vezetőknek ajánlott.</p> <p>A gyakorlati feladat részletes leírása A gyakorlat bevezetéseként a résztvevők rövid beszélgetést folytatnak arról, hogy mit jelent számukra a kompetencia fogalma, milyen készségek, ismeretanyagok, emberi személyiségjegyek lehetnek fontosak a hatékony munkavégzéshez.</p> <p>A gyakorlatvezető ezután post-itokat oszt szét (személyenként 10-12-t), és arra kéri a résztvevőket, hogy tartsanak önvizsgálatot, és írják rá az általuk relevánsnak tartott erősségeiket – munkájukban leginkább hasznos kompetenciáikat, személyiségjegyeiket, speciális szakmai tudásaikat, kiemelt érdeklődési körüket a post-itokra. Minden post-iton szerepeljen a szerzőjének a neve is.</p>	

A post-itokat a résztvevők flip-chart papírokon helyezik el három csoportban:

- Szociális, kommunikációs készségek (pl. nyitottság, pszichológiai érzékenység)
- Szakmai tudás (pl. ifjúságügy, prevenció, számítógépekhez való hozzáértés, művészettörténeti ismeretek)
- Speciális ismeretek (pl. hobbi, érdeklődési kör, speciális tudás)

Amikor már mindenki elhelyezte a maga erősségeit a papírokon, a rokon, hasonló kompetenciákat csoportosítják a résztvevők, így láthatóvá válik a csoport „közös tudásának” a szerkezete, s a lehetséges kapcsolódási pontok hálózata.

A gyakorlati feladat végrehajtásának értékelése – önértékelés, önreflexió.

Speciális helyszíni igények, körülmények – nyugodt terem

Eszközök flip chart papír, post it tömbök, írószerszám

Alkalmazott módszerek csoportos munka, egymásra figyelés

A gyakorlati feladat forrása/ ajánlott irodalom

http://pszk.nyome.hu/tamop412b/kompetencia_alapu_pedagogia

Szükséges mellékletek -

7. gyakorlat: Erőforrástérkép 2. - szaknévsor

A gyakorlati feladat témaköre, elméleti kapcsolódása: Motiválás a közösségi művelődésben és az ifjúság bevonása	
A gyakorlati feladat elnevezése: Erőforrástérkép 2. - szaknévsor	A gyakorlati feladat típusa: (otthoni –tantermi – <u>otthoni-tantermi</u>) (egyéni – kiscsoportos – <u>plenáris</u>)
Időtartam: 2x30 perc	
<p>A gyakorlati feladat célja, hogy a gyakorlatot elvégző a tevékenységére olyan rálátást kapjon, ami magabiztossá teszi a munkavégzésben, hiszen láttatja vele a saját eredményeit, szakmai kapcsolatrendszerét, azok különböző szintjeit. Csoportszinten a szakmai tapasztalatcserét segíti és a kapcsolatrendszer bővítését mozdíthatja előre.</p> <p>A gyakorlati feladat célcsoportja – a képzésen részt vevők; gyakorló szakemberek; valamilyen cél érdekében együttműködő szakmai vagy civil csoportok. A módszer elsajátítása vezetőknek vagy önálló munkát végzőknek különösen ajánlott.</p> <p>A gyakorlati feladat részletes leírása A gyakorlat bevezetéseként a résztvevők rövid beszélgetést folytatnak arról, hogy milyen jelentősége van a munkájukban a partneri kapcsolatok hálózatának, a megbízható szolgáltatók kiválasztásának. A gyakorlatot vezető ezután ismerteti a közös „kulturális szaknévsor” összeállításának lépéseit.</p> <p>A gyakorlat első részében ki-ki összeállítja saját „szaknévsorát” a mellékletben megadott szempontok szerint. Fontos, hogy kizárólag azokat a partnereket és szolgáltatókat vegyék be a szaknévsorba, akikkel elégedettek és másoknak is ajánlanák az együttműködést.</p> <p>A partnerlistában szerepeljenek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • fellépők, programgazdák (pl. bűvész, néptáncsoport, kézműves) • beszállítók, cégek, vállalkozások (pl. catering, nyomda, kreatív ügynökségek...) • technikai szolgáltatók (pl. hangosítás, színpadtechnika, pavilonkölcsonzók...) • együttműködő szervezetek (pl. pályázati együttműködők, civil szervezetek) <p>A név, tevékenység és elérhetőség mellett ki-ki tüntesse fel a partnerrel való kapcsolat</p>	

intenzitását (mennyire gyakran, milyen mélységben működnek együtt – ötös skálán jelölve), valamint a konkrét referenciát, azaz a kezdeményezést, melynek során az együttműködés megvalósult.

A saját „kulturális szaknévsorok” összeállításából leszárt tapasztalatokat, a partnerek, szolgáltatók kiválasztásának szempontjait a csoport tagjai plenárisan beszélnek meg. Kiemelik a legsikeresebb együttműködések, azok kialakulásának történetét. Az egyéni szaknévsorokat azonban érdemes egyesíteni: ezt legkönnyebben Google-úrlapra való felviteléssel tudják megtenni, melynek táblázatban összegzett eredményeihez közösen férhetnek hozzá. Ügyeljenek arra, hogy az úrlap a mellékelt jegyzetnél részletesebb, informatívabb legyen.

A gyakorlati feladat végrehajtásának értékelése – önértékelés, önreflexió, közös adatbázis felállítása.

Speciális helyszíni igények, körülmények – nyugodt terem

Eszközök flip chart papír, post it tömbök, írószerszám

Alkalmazott módszerek meglévő információk rendszerezése, egyéni feltáró munka

A gyakorlati feladat forrása -

Szükséges mellékletek Jegyzet „szaknévsor” összeállításához

8. gyakorlat: Fiatalok bevonása – projekttervezés

A gyakorlati feladat témaköre, elméleti kapcsolódása: Motiválás a közösségi művelődésben és az ifjúság bevonása	
A gyakorlati feladat elnevezése: Fiatalok bevonása – projekttervezés	A gyakorlati feladat típusa: (otthoni – <u>tantermi</u> – otthoni-tantermi) (egyéni – <u>kiscsoportos</u> – plenáris)
Időtartam: 50-60 perc	
<p>A gyakorlati feladat célja a tanultak elmélyítése, az ifjúság bevonásával kapcsolatos fogalmak gyakorlatba ültetése, az együttműködés és a prezentációs készségek fejlesztése.</p> <p>A gyakorlati feladat célcsoportja – a képzésen részt vevők.</p> <p>A gyakorlati feladat részletes leírása A gyakorlat bevezetéseként a résztvevők röviden átismétlik az elméletben tanultakat az ifjúsági részvételről és a bevonás eszközeiről, ha vannak, megosztják egymással személyes tapasztalataikat a témáról. A gyakorlatvezető ezután ismerteti a feladatot: adott körülmények mentén, adott eredmény megvalósításáért kiscsoportban egy olyan projekttervet kell létrehozni, mely kifejezetten az ifjúság bevonására épít. A projekt megvalósítója minden esetben egy helyi közösségi művelődési intézmény, vagy közművelődési feladatellátó. A projekt által megcélzott eredményeket egy borítékból választják majd ki véletlenszerűen a résztvevők, egy további borítékból pedig a település/környezet jellegét, ahol a projekt megvalósulna. A gyakorlatvezető ezután 4-5 fős kiscsoportokat képez.</p> <p>Az alábbiakban néhány ötletet adunk, milyen eredményeket megcélzó projektek kidolgozását kérheti a gyakorlatvezető a csoporttól, de ez tetszés szerint változtatható, bővíthető.</p> <ul style="list-style-type: none"> - a meglévő, lerobbant játszótér átalakítása többgenerációs sportparkká - ifjúsági tér kialakítása - intergenerációs program megvalósítása - prevenciós foglalkozások megvalósítása - tanulókör kialakítása	

- alkotókör kialakítása (pl. fotó, rajz, animáció...)
- környezettudatos életmódra nevelő program indítása
- helyi diákmédia létrehozása (pl. újság, TV, rádió adás, honlap...)
- ifjúsági érdekképviselő biztosítása a településen

Ugyanígy a település/környezet jellegére is csak ötleteket adunk, a lista tetszés szerint javítható, kiegészíthető a gyakorlatvezető részéről:

- 1000 lakos alatti falu
- hátrányos helyzetű zsákfalu
- 5000 lakos alatti település
- előregedő kisváros
- egyetemváros
- nagyvárosi lakótelep
- alvóváros nagyváros agglomerációjában

A projekt kidolgozása során a következő szempontokat kell mindenképpen figyelembe venniük a csoportoknak:

- Hogyan, milyen csatornákon érik el a fiatalokat?
- Milyen eszközzel történik a bevonásuk, milyen formában valósul meg a részvétel?
- Terveznek-e partnerszervezetet is bevonni a folyamatba?
- Hogyan épül fel a bevonás és részvétel folyamata?
- Mivel motiválják a fiatalokat, milyen motivációt feltételeznek róluk?

A projektet folyamatábrán kell szemléltetniük a csoportoknak, és a feladat elvégeztével a csoportok egy-egy delegáltja maximum 5 percen mutatja be őket.

A gyakorlati feladat végrehajtásának értékelése – közös értékelés

Speciális helyszíni igények, körülmények – nyugodt terem

Eszközök flip chart papír, írószer

Alkalmazott módszerek csoportmunka, prezentáció

A gyakorlati feladat forrása -

Szükséges/ajánlott melléletek: az elméleti tananyag idevágó része

9. gyakorlat: Információs háló

A gyakorlati feladat témaköre, elméleti kapcsolódása: Motiválás a közösségi művelődésben és az ifjúság bevonása	
A gyakorlati feladat elnevezése: Információs háló	A gyakorlati feladat típusa: (otthoni – <u>tantermi</u> – otthoni-tantermi) (egyéni – <u>kiscsoportos</u> – plenáris)
Időtartam 20-40 perc	
A gyakorlati feladat célja a tananyag fogalmi rendszerének elmélyítése	
A gyakorlati feladat célcsoportja a képzésen részt vevők	
A gyakorlati feladat részletes leírása A játékos feladat első fázisában a résztvevők két csapatra oszlanak. A játékvezető ismerteti a feladat a csoportokkal, akik egymástól elkülönülve dolgoznak. Mindkét csoportnak ki kell választania a tanultakhoz kapcsolódó fogalomrendszerből egy-egy kifejezést - ez lesz a megfejtendő szó a másik csoport számára. Minden egyes résztvevőnek ezután választania kell két olyan tulajdonságot, fogalmat, ami a csoport által választott kifejezéshez kapcsolható. Minden résztvevő két tulajdonság gazdája lesz, s ezeket a jobb, illetve a bal kezéhez rendeli. Példa: ha a kitalálendő szó az asszertivitás, akkor kapcsolódhatnak hozzá: kommunikáció, szelid, érdek-érvényesítés, win-win, figyelem, zsiráfnyelv... Tehát ha egy csapatban 8 résztvevő van, akkor összesen 16 jellemző kifejezéssel lehet majd körülírni a kitalálendő szót a játékban. A játékosok kitalálják és megjegyzik a saját két-két szavukat. A feladat második fázisában az egyik csapat játékosai kört alkotnak, és kezüket maguk elé tartják. A másik csapat tagjai bejönnek, s kapnak egy gombolyag madzagot és 5 db hurkapálcát. Egy közösen választott csapattagjuknak – a csapat többi tagjának instrukciói alapján – egy olyan hálót kell szőnie a résztvevők között, amelynek a tetején el tudják helyezni a hurkapálcákat úgy, hogy azokat megtartsa a háló. A háló keretét a résztvevők kezei képezik. A háló szimbolizálja az információs hálót. A gyakorlat harmadik fázisában, miután sikerült a hálót megszőni és a hurkapálcákat	

elhelyezni a háló tetején, megkezdődhet az adott fogalom kitalálása a következő módon: a csapat tagjai információkat kérhetnek a szóról a hálót tartó csoport tagjaitól. Azonban minden információnak ára van! Egy információ egy szál elvesztését jelenti a hálóból. Akitől információt kértek, az kiejti az egyik kezéből (a kérdezőnek meg kell nevezni, melyik kezében lévő információt kéri) a háló szálát.

A játék nehézsége, hogy a kérdező csapatnak olyan sorrendben kell kérnie az információkat, hogy a hurkapálcák ne essenek le a földre.

pálcákat. A fordulónak akkor van vége, ha a kérdező csapat kitalálja a kigondolt szót (a megfejtésben konszenzusra kell jussanak!)

vagy akkor veszi el a játékot, ha az összes hurkapálca leesik a földre. Fontos tehát, hogy a kérdező csapat tagjai minden egyes információkérés előtt fontolják meg, hogy kitől kéri az információt, s annak melyik kezében lévő fogalomra kíváncsiak.

A csapatok az első játék után szerepet cserélnek, az eddig kérdező csapat tagjai köré szövődik az információs háló.

A gyakorlati feladat végrehajtásának értékelése közös megbeszélés

Speciális helyszíni igények, körülmények két olyan helyiség, ahol a csapatok egymástól elkülönülve dolgozhatnak, egy terem vagy szabad tér, ahol kört alkothatnak a résztvevők.

Eszközök 1 gombolyag madzag, 5 db hurkapálca

Alkalmazott módszerek csoportos feladatmegoldás

A gyakorlati feladat forrása - Eredeti gyakorlat leírása: Nagy Ádám dr. – Antal Ágnes – Holczer Mónika: *Ifjúságügy-módszertár – 100 nonformális módszer és szituáció megoldása*, 72. oldal – a gyakorlatot adott tananyag fogalmi rendszerének elmélyítésére Szabó Judit Nikoletta dolgozta át.

10. gyakorlat: Bezzeg az én időmben?

A gyakorlati feladat témaköre, elméleti kapcsolódása: Motiválás a közösségi művelődésben és az ifjúság bevonása	
A gyakorlati feladat elnevezése: Bezzeg az én időmben?	A gyakorlati feladat típusa: (otthoni –tantermi – <u>otthoni-tantermi</u>) (<u>egyéni</u> – kiscsoportos – plenáris)
Időtartam: 10-15 perc	
A gyakorlati feladat célja: A feladat célja az érzékenyítés a fiatalok világa iránt. A megértéssel közelebb kerülnek a szakemberek a célcsoporthoz, és könnyebben megtalálják a közös hangot is.	
A gyakorlati feladat célcsoportja: a képzésen részt vevők, ifjúsági célcsoporttal dolgozni kívánó szakemberek	
A gyakorlati feladat részletes leírása: Bemelegítés: a résztvevők írjanak össze néhány olyan szleng (de nem trágár) kifejezést, amit maguk is használtak fiatalkorukban. Pl. menő, király, bláz... Néhány résztvevő felolvassa a saját gyűjtését, megbeszélve a kifejezések jelentését is, valamint azt, hogy kinek a szótárában vannak meg szintén ezek a szavak. A gyakorlatot vezetőnek érdemes különböző korosztályba tartozó résztvevőket megkérni a gyűjteményük megosztására. Ezt követően rövid bemelegítő beszélgetés következik arról, hogy mi a fiatalok szlengnyelv használatának célja, honnan jönnek az új kifejezések, és ki hogyan érzi: személy szerint jól érti-e a fiatalok szóhasználatát. A gyakorlatvezető ezután 3-4 fős csoportokat képez, és kioszt a csoportoknak egy szószedetet, melyen ma a fiatalok körében használatos szlengnyelvi kifejezések találhatók. A feladat a szószedettel a következő: 1.) Válaszolják meg, mi az adott kifejezés jelentése! 2.) Gondolják végig, mi lehetett a szó eredete, és milyen régóta használjuk! (pl. interneten	

használatos rövidítésből ered vagy idegen nyelvből származik, esetleg már korábban is része volt a szlengnyelvnek...)

3.) Írjanak példamondatot vagy helyezték szövegkörnyezetbe!

+ 1: ismernek-e olyan, mai szóhasználatú dalszöveget, verset, amely akár tíz-tizenöt évvel ezelőtt értelmezhetetlen lett volna az akkori olvasó/hallgató számára?

A gyakorlatvezető hangsúlyozza, hogy csak végszükség esetén használják az okostelefonokat a megoldás keresésre.

A gyakorlati feladat végrehajtásának értékelése: közös megvitatás

Speciális helyszíni igények, körülmények

Eszközök

Alkalmazott módszerek: Egyéni feladatmegoldás, megvitatás)

A gyakorlati feladat forrása: -

Szükséges melléletek: „Szótár”

Melléklet: „Szótár”

Kifejezés	Mit jelent?	Honnan jött?	Példamondat
adom			
aranyásó			
arcoskodik			
blog, blogger			
büntet			
cinkes			
clickbait			
csapatás			
csicska			
csíra			
epic, epik			
Facse			
fain			
fake			
fancy			
flash			

fullos			
gyász			
hashtag			
hesszel			
ikszdé			
insta			
kamilláz			
kimaxol			
kopipésztel			
lájkol			
lájkvadász			
LOL			
nope			
offolni			
pózer			
pua			
random			

sukár			
swag			
szétcsúszva			
szétinstázva			
szkippel			
tápos			
trendi			
twittel			
vágom, vágod			
veretés			
vlog, vlogger			
XOXO			
yolo			

11. gyakorlat: Jövőtervezés dicsőségfal készítésével

A gyakorlati feladat témaköre, elméleti kapcsolódása: Motiválás a közösségi művelődésben és az ifjúság bevonása	
A gyakorlati feladat elnevezése: Jövőtervezés dicsőségfal készítésével	A gyakorlati feladat típusa: (otthoni –tantermi – <u>otthoni-tantermi</u>) (<u>egyéni</u> – kiscsoportos – plenáris)
Időtartam: 60-90 perc	
<p>A gyakorlati feladat célja egy adott intézmény erősségeinek, potenciáljának feltárása és vizualizálása, a jelenlegi helyzet és a pozitív jövőkép összekapcsolása.</p> <p>A gyakorlati feladat célcsoportja bármely közművelődésben dolgozó szakember, kiváltképp a vezetők; illetve a képzésen részt vevők (a feladat akkor lesz számukra releváns, ha közösségi profilú intézményben / szervezetben dolgoznak). Ideális gyakorlat jövőtervező szakmai műhelyeken is.</p> <p>A gyakorlati feladat részletes leírása A feladat alapvetően egyénileg végezhető, de az egy intézményben/szervezetben dolgozók mindenképpen együtt kell működjenek egymással. Az időigényessége miatt „otthoni” feladatnak javasolt.</p> <p>A feladat két részből áll. Fontos, hogy a gyakorlatvezető figyelmeztesse a gyakorlatot végzőket arra, hogy tartsák be a sorrendiséget.</p> <p>A feladat első részében egy JÖVŐBELI dicsőségfalat kell összeállítaniuk annak az intézménynek, szervezetnek, melyben dolgoznak vagy amellyel együttműködnek. A dicsőségfalnak egy 5 évvel későbbi elvárt állapotot kell tükröznie egy tábló formájában. A táblón vizuálisan kell megjeleníteniük mindazt, amire öt év múlva büszkék szeretnének lenni.</p> <p>Bár alapvetően a kiinduló helyzet, a saját elérendő céljaik és a képviselt/vizsgált intézmény/szervezet tevékenysége határozza meg a dicsőségfalon szereplő információkat, az alábbi szempontokat vegyék figyelembe:</p>	

- Munkatársak, együttműködők /csapat, csapatszellem, csapat összetétele (hogyan festene egy ideális stáb?)
- Partnerkapcsolatok (kikkel terveznek együttműködni?)
- Forráselérés, gazdálkodás (a tevékenységükből származó bevételüket vagy a támogatást szeretnék-e növelni?)
- Programkínálat, tevékenységrendszer (pl. van-e olyan esemény, amit fejleszteni, növelni szeretnének?)
- Elért célcsoportok (pl. látogatói kör bővítése)
- Kommunikációs csatornák
- Infrastruktúra (pl. felújítás, eszközbeszerzés)
- Kompetenciák (pl. olyan tudás, amely jelenleg hiányzik a szervezetből)

A megjelenítés során bátran engedjék szabadjára a fantáziájukat, lényeg, hogy ne csak szövegesen, hanem képi módon illusztrálva is jelenjen meg a leendő büszkeség tárgya. Ehhez felhasználhatnak alapanyagként képes újságokat, saját szórólapokat vagy más promóciós kiadványokat, netről kinyomtatott képeket, de készíthetnek saját rajzokat, montázsokat is.

A feladat második része egy ugyanilyen dicsőségfal elkészítése a vázolt módszerekkel a JELENRE NÉZVE. A két tablót ne „egy szuszra” állítsák össze a gyakorlatot végzők; hanem tartsanak szünetet, gondolkodjanak el a felvázolt jövőképen. Ideális esetben egyazon intézmény/szervezet két csoportja egymástól függetlenül dolgozik a kétféle dicsőségfalon.

A két tablót egymás mellé állítva és elemezve a következő kérdésekre keressenek választ:

- A jelenlegi jó eredményekhez milyen út vezetett, mi az, aminek kiemelt jelentősége van/volt a sikerekben?
- Mi az, ami csírájában már megvan a jelenlegi dicsőségfalban a jövőbeli dicsőségfalhoz képest? Vannak-e párhuzamok?
- Reálisan milyen eszközök, utak képzelhetők el, hogy öt év múlva valóban aktuális legyen a dicsőségfal?

A gyakorlati feladat végrehajtásának értékelése – önértékelés, önreflexió. Az elkészült

dicsőségfalakat és a belőlük levont tanulságokat plenárisan osztják meg a résztvevők a képzés többi hallgatójával.

Speciális helyszíni igények, körülmények – a résztvevőnek magának kell biztosítania

Eszközök A1-es karton (pl. fotókarton), flipchart vagy csomagolópapír, ragasztó, olló, színes rajzeszközök, szórólapok, katalógusok, plakátok...

Alkalmazott módszerek egyéni feladatmegoldás, páros vagy kiscsoportos feladatmegoldás

A gyakorlati feladat forrása -

Szükséges melléletek -

12. gyakorlat: Üzenet a közösségtől

A gyakorlati feladat témaköre, elméleti kapcsolódása: Motiválás a közösségi művelődésben és az ifjúság bevonása	
A gyakorlati feladat elnevezése: Üzenet a közösségtől	A gyakorlati feladat típusa: (otthoni –tantermi – <u>otthoni-tantermi</u>) (egyéni – <u>kiscsoportos</u> – plenáris)
Időtartam: 30-40 perc	
A gyakorlati feladat célja: beazonosítani és pontosan megfogalmazni azokat a motivációkat, melyek a bevonni kívánt személyeket – különös tekintettel a fiatalokra – az intézmény(ek)ben működő közösségek tagjává tehetik.	
A gyakorlati feladat célcsoportja: a képzésen részt vevők, de hasznát veszik gyakorló szakemberek is stratégia alkotásakor	
A gyakorlati feladat részletes leírása: „Házi feladatként” a csoport tagjai kiválasztanak egy-egy olyan konkrét, vidéki közművelődési intézményt, melyben állandó közösségek működnek. Ezeket javaslatként, a működő közösségek nevével és profiljával, valamint az intézményről szóló rövid leírással egy papíron (nyomtatva vagy olvasható kézírással) magukkal hozzák a foglalkozásra.	
Pl.:	
Hevesi Sándor Művelődési Központ, Nagykanizsa 2008. január 1-től a Hevesi Sándor Művelődési Központ a Kanizsai Kulturális Központ székhely intézményeként működik. A város szívében elhelyezkedő intézmény Hevesi Sándorról, Nagykanizsa híres szülöttéről, a kiváló színházi szakemberről, a Nemzeti Színház egykori igazgató- főrendezőjéről kapta a nevét. Az épület 1976-ban – Erdélyi Zoltán, Ybl-díjas építész tervei alapján – készült el. Az intézményben működő klubok, szakkörök, művészeti együttesek:	
<ul style="list-style-type: none"> • Nagykanizsa Város Vegyeskara Hétfő, csütörtök 18 óra • Kanizsa Fotóklub Hétfő 18 óra	

- Kamera '67 AF Stúdió
Szerda 16 óra
- A HSMK Szövő Műhelye
Kéthetente csütörtök 17 óra
- Népi Díszítőművészeti Műhely
Hétfő 14 óra
- Kanizsa Folt Csoport
Kéthetente szerda 16 óra
- Virág- és Kertbarát klub
Kéthetente 17 óra
- Belvárosi nyugdíjasklub
Szerda 14 óra
- Éremgyűjtők klubja
Kéthetente péntek 17 óra
- Bélyeggyűjtők klubja
Minden hónap első keddeje 17 óra
- Gémkapocs Társasjáték Klub
Kéthetente péntek 18 óra
2017. január 6-tól Kéthetente péntek 17 óra
- Pöttöm Kuckó
Minden hétköznapi 9-12 óra és 14-18 óra
- Premier Táncklub
Kedd, szerda, péntek 16 óra

- Szívbetegekért Egyesület

Minden hónap első hétfőjén 16 óra

Minden hónap 2., 3., 4., hétfőjén fogadóóra 10 óra

A javaslatokat tartalmazó dokumentumokat a gyakorlatvezető összegyűjti, majd 3-4 fős kiscsoportokat képez a résztvevőkből. Minden csoport véletlenszerűen kap egy javaslatot, s azzal fognak dolgozni brain storming módszerrel.

A feladatok a következők:

- Azonosítsák be a közösségek lehetséges, megszólítható célcsoportjait!
- Minden közösséghez rendeljenek olyan, az adott közösségnek az egyén számára nyújtott előnyeit egyértelműen megfogalmazó motiváló üzeneteket, melyekkel a közösség leendő tagjait megszólíthatja! Gondoljanak egészen triviális üzenetekre is – pl. „Itt társaságra lelsz!” „Kíváncsiak vagyunk a véleményedre!” Ugyanaz az üzenet indokolt esetben más és más közösségeknél is szerepelhet.
- Az egyes üzenetekhez rendeljék a Maslow szükséglet hierarchia (a 7 fázisos) megfelelő „fokát”!¹

A gyakorlati feladat végrehajtásának értékelése: közös megvitatás

Speciális helyszíni igények, körülmények: nyugodt terem

Eszközök: flipchart papír a csoportoknak, papír, írószerszám

Alkalmazott módszerek: Kiscsoportos feldolgozás, megvitatás (plenáris)

A gyakorlati feladat forrása: -

Szükséges mellékletek: -

---

¹ Hiány alapú, “D” szükségletek

A hiány alapú, "D" (Deficiency) szükségletek ha nem elégülnek ki, az feszültséget, szorongást eredményez.

1. Fiziológiai szükségletek: éhség, szomjúság, szexualitás
2. Biztonsági szükségletek: fizikai védetség, kiszámíthatóság
3. Szeretet, valahová tartozás szükséglete: gyengédség, viszonzott szeretetkapcsolat
4. Elismerés szükséglete: önbecsülés, mások általi elismerés, hírnév, becsvágy

Növekedés alapú, "B" szükségletek

Növekedés alapú, "B" (Being) szükségleteket (amiket akár spirituális vagy egzisztenciális szükségleteknek is nevezhetnénk). Ezek soha nem elégíthetők ki teljes mértékben.

- Kognitív szükségletek: tudni, érteni, megismerni az igazságot
- Esztétikai szükségletek: szimmetria, rend, szépség
- Önmegvalósítás szükséglete: elérni a bennünk rejlő lehetőségeket

<https://tisza-kommunikacio.hu/hol-tevedett-maslow>

13. gyakorlat: Motivációs naptár

A gyakorlati feladat témaköre, elméleti kapcsolódása: Motiválás a közösségi művelődésben és az ifjúság bevonása	
A gyakorlati feladat elnevezése: Motivációs naptár	A gyakorlati feladat típusa: (<u>otthoni</u> –tantermi – otthoni-tantermi) (<u>egyéni</u> – kiscsoportos – plenáris)
Időtartam: 60-90 perc	
A gyakorlati feladat célja: egy jó gyakorlat elsajátítása a csoportkohézió erősítésére, a jó munkahelyi légkör megteremtésére, vagy akár a bizalomépítésre nézve.	
A gyakorlati feladat célcsoportja: képzésen részt vevők, gyakorló szakemberek, különös tekintettel a vezetőkre és a belső kommunikációban érintettekre.	
A gyakorlati feladat részletes leírása: A naptár-gyakorlat az adventi naptárak logikáján alapul, sőt, akár adventi naptárként is elkészíthető: a naptár készítője annyi pozitív, motiváló üzenetet, idézetet gyűjt össze, ahány munkanap a mikroprojekt megvalósítására választott hónapban van. A legegyszerűbb ezeket az üzeneteket megfelelő méretben kinyomtatva egy flipchart papírra felragasztani, és a számozott post-it papírokkal lefedni, de jó kezűgyességgel rendelkezők – akár a motiválandó célcsoport bevonásával – ablakos, dekoratív változatot is megvalósíthatnak. A notesz-szerű naptárról vagy blokkról naponta letéphető üzenetek azért nem felelnek meg a célnak, mert ez esetben csak az aznapi üzenetet lehet látni. A naptárt jól látható helyre, sokak által látogatott térbe érdemes kihelyezni. A megerősítő, pozitív üzenetek lehetnek egészen egyszerűek: <i>Számíthatsz ránk! Törődj magaddal is! Legyél nyitott! Büszke lehetsz magadra! Legyél játékos, legyél bolondos!</i> Emellett válogathatunk elismert szerzőktől, személyiségektől származó – akár humoros – idézetek közül is (ügyelve természetesen arra, hogy ne a keveredjen a magvas gondolatok közé pelyva): <i>„Micsoda boldogság az, jónak lenni. A világon ez a legtisztább, legvalódibb öröm.”</i> (<i>Krúdy Gyula</i>) Az idézetek lehetnek valamivel hosszabb lélegzetűek is, de tartsuk szem előtt, hogy ezek az üzenetek nem annyira az elmélyedést szolgálják, hanem a gyors befogadást követő	

elgondolkodást:

„Az ember sok ezer könyvet olvas, legnagyobb részüket egy hét alatt elfelejti. Az ember életében sok ezer festményt, zeneművet, szobrot és tájat lát és hall, és van tíz-húsz-harminc, amely hosszú ideig kíséri, mint a barát vagy a kedves. Az ember életében csak egész kevés olyan gondolatot talál, amelytől sohasem válik meg. A sok ezer könyv mindennapi táplálék, amely azzal, hogy egy bizonyos ideig örömet nyújtott, feladatát elvégezte. Az a tíz-húsz-harminc kép, vagy zenemű vagy vers, amely az embert hosszú ideig kíséri, meghitt élettárs.” (Hamvas Béla)

A naptár használata során tapasztalni fogjuk, hogy a kezdeti esetleges bátortalanság és feszengés után napi rítussá válik az aktuális üzenet felfedése; az sem kizárt, hogy a motivációs naptárból rendszer válik.

A gyakorlati feladat végrehajtásának értékelése: -

Speciális helyszíni igények, körülmények: -

Eszközök: a leírásban ismertetett naptárhoz: flipchart papír, nagyobb post-it lapok, filctoll, nyomtató, az idézetek felkutatásához internetkapcsolat és/vagy könyvtárhasználat

Alkalmazott módszerek: Egyéni feladatmegoldás

A gyakorlati feladat forrása: A gyakorlatot inspiráló adventi naptárat a Cselekvő közösségek projekt stábjá valósította meg az NMI Művelődési Intézetben 2017 decemberében.

Szükséges mellékletek: -

14. gyakorlat: Érték-aukció

A gyakorlati feladat témaköre, elméleti kapcsolódása: Motiválás a közösségi művelődésben és az ifjúság bevonása	
A gyakorlati feladat elnevezése: Érték-aukció	A gyakorlati feladat típusa: (otthoni – <u>tantermi</u> – otthoni-tantermi) (egyéni – kiscsoportos – <u>plenáris</u>)
Időtartam: 50-60 perc	
A gyakorlati feladat célja: A játék a csoport és az egyén értékrendjének, motivációinak tisztázására alkalmas. A képzésen	
A gyakorlati feladat célcsoportja: a képzésen részt vevők, gyakorló szakemberek, ifjúsági csoportokkal együttműködők.	
A gyakorlati feladat részletes leírása: A foglalkozás bevezetésekképpen a csoport beszélgetést folytat arról, hogy az értékek, az egyén vagy a közösség által fontosnak tartott fogalmak, ideák milyen motivációs erővel bírnak egy-egy folyamatban. A gyakorlat előtt a csoport közösen megtekinti a Nemzeti Művelődési Intézet 2016 nyarán forgatott „Nekem az érték...” című kisfilmjét a fiatalok értékrendjéről. https://www.youtube.com/watch?v=bBRXx7Cs78Q Ezután a gyakorlatvezető arra kéri a résztvevőket, hogy fejenként 3-5 értéket (pl. közösség, barátság, tisztaság...) nevezzenek meg. Ezeket az értékeket a gyakorlatvezető kisebb papírokra írja fel, és egy dobozba helyezi. Ezek az értékek lesznek az aukció tárgyai – a cél, hogy adott keretből mindenki megvásárolhassa a számára fontos értékeket, lehetőleg minél többet és fontosabbat. A résztvevők az aukció közben körben ülnek. Mindenki kap 100 virtuális zsetont, amiből gazdálkodhat. A kikiáltás tárgyát képező értéket az aukciót vezető véletlenszerűen húzza ki a dobozból, s aki a legtöbbet ígéri érte, azé lesz az adott érték. A licitet a csoportvezető vezeti. (Kérjünk meg mindenkit, hogy pontosan vezesse a kiadásait!) A játéknak akkor van vége, amikor vagy mindenki kifogyott a keretből, vagy elfogytak az értékek. Fontos, hogy nem kell minden értéknek a kikiáltásakor elkelnit, vagy akár maradhat is a kikiáltónál. Valószínűleg lesznek olyan értékek, amikre adott pillanatban nem licitál senki, mert arra várnak a játékosok, hogy egy értékesebb érték kerüljön sorra. Ezeket félre kell	

tenni, s a doboz kiürülésekor – amennyiben még van elkölthető zseton valakinél, újra felajánlani eladásra.

A gyakorlat végén megvizsgálják, melyik volt a legértékesebb érték a kikiáltás tárgyai közül, melyekért mentek nagy harcok, melyek voltak a sereghajtók. Egyénileg ki-ki elmondhatja, mennyire elégedett a saját szerzeményeivel, és voltak-e „fájó” lemondásai a játék során.

A gyakorlati feladat végrehajtásának értékelése: közös megvitatás

Speciális helyszíni igények, körülmények: nyugodt terem, székek félkörben elrendezve

Eszközök: papír, íróeszköz, flipchart tábla, doboz

Alkalmazott módszerek: Plenáris feldolgozás, megvitatás

A gyakorlati feladat forrása: Benedek László: Játék és pszichoterápia (1992) – adaptáció

Szükséges mellékletek: -

15. gyakorlat: Ha te lennél a menedzser...

A gyakorlati feladat témaköre, elméleti kapcsolódása: Motiválás a közösségi művelődésben és az ifjúság bevonása	
A gyakorlati feladat elnevezése: Ha te lennél a menedzser...	A gyakorlati feladat típusa: (otthoni – <u>tantermi</u> – otthoni-tantermi) (<u>egyéni</u> – kiscsoportos – plenáris)
Időtartam: 10-15 perc	
A gyakorlati feladat célja. a Mc Gregor-elmélet elmélyítése, saját vezetői attitűd feltárása.	
A gyakorlati feladat célcsoportja: képzésen részt vevők, gyakorló szakemberek, vezetők	
A gyakorlati feladat részletes leírása:	
<p>A gyakorlatvezető arra kéri a résztvevőket, hogy helyezkedjenek bele az általa elmondott történet „főszereplőjének”, Jolinak a helyébe, majd kövessék a gyakorlat instrukcióit.</p> <p>Joli egy megyei kulturális intézmény egyik kiemelt városrészi művelődési házának vezetője. Egyik fő bevételi forrásuk a tanfolyamok és képzések szervezése, valamint céges és privát rendezvényekhez termek és technika bérbeadása. Az anyaintézmény főigazgatója a féléves értékelés során kifejti Jolinak, hogy nagyon elégedetlen a művelődési ház saját bevételeinek alakulásával. A képzések nehezen indulnak el, sok az adminisztrációs hiányosság, a rendezvényeknek szánt termek és technika nincsenek kihasználva. Amennyiben nem talál megoldást a problémára, és a következő fél évben nem tapasztalhatók pozitív változások, annak komoly következményei lesznek.</p> <p>Joli – már csak a karrierje érdekében is – mindent meg akar tenni, hogy megfeleljen az elvárásoknak. Összeállított egy húsz pontból álló intézkedési tervet, melyek különböző képzettségű, szakmai háttérű és motivációjú beosztottjaihoz kapcsolódnak.</p> <p>Értékelje Joli intézkedési tervének pontjait 1-5-ig az alábbiak szerint: <i>(Lásd melléklet!)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - 1 – nagyon fontos, haladéktalanul meg kell tenni - 2 – fontos, ha az idő engedi, meg kell tenni - 3 – bizonyos mértékig fontos, megtehető, de akár el is hagyható a körülményektől	

függően

- 4 – nem igazán fontos, valószínűleg nem kell megtenni
- 5 – semmiképpen sem szabad megtenni

Mind a húsz intézkedést értékelni kell. A táblázat utolsó oszlopát (A, B, C, D vagy E eredmények helyét) a megoldókulcs birtokában, értékeléskor kell kitölteni. *(Lásd Melléklet!)*

A gyakorlati feladat végrehajtásának értékelése: önértékelés

Speciális helyszíni igények, körülmények

Eszközök

Alkalmazott módszerek: Egyéni feladatmegoldás

A gyakorlati feladat forrása: Rudas János – Javne örökösei. Fejlesztő tréningcsoportok – elvek, módszerek, gyakorlatcsomagok. Lélekben Otthon Kiadó, Budapest 2009. 180-185 – adaptáció.

Szükséges mellékletek: Teszt és megoldókulcs

Teszt és értékelőlap

	Intézkedés	Pontszám	A, B, C, D, E
1	A képzésszervező kollégáknak az adminisztráció javítását célzó belső képzést kell szervezni az ismeretek elmélyítésére, a rendezvényszervezőknek pedig sales-ismereteket nyújtó gyorstalpalót szervezni.		
2	Értekezletet kell rendezni, ahol a felelős munkatársak figyelmét fel kell hívni a hiányosságokra, és arra, hogy fejek fognak hullani, amennyiben a helyzet nem változik fél éven belül.		
3	A képzési és a rendezvényszervezési csoport tagjaival egyaránt szigorú munkaidő-térképet vezetetni, heti beszámolót íratni, jobban ellenőrizni őket.		
4	Vezetői értekezleten javaslatokat kérni.		
5	Találkozni néhány választott munkaerővel és elmagyarázni nekik a problémát.		
6	Az irodákban és a személyzet által használt helyiségekben (pl. konyha,társalgó) a hatékonyság javítására buzdító plakátokat kihelyezni.		
7	A felelős kollégák bevonásával konkrét, ütemezett akciótervet készíteni.		
8	Az irodai dolgozók közül senkit nem kiengedni a munkaideje lejárta előtt az intézményből.		
9	Megszigorítani az adminisztráció ellenőrzését a képzésekkel kapcsolatban.		
10	Minden önállóságot megvonni a problémás területek csoportvezetőitől, minden döntésüket, beszerzésüket személyesen engedélyezni.		
11	Motivációs program kidolgozása jutalékos rendszer beépítésével		
12	Arra gyanakszom, hogy a rendezvényszervező csoport vezetője inkább a saját vállalkozásával foglalkozik a munkaidejében. Nincs rá bizonyítékom, de a legegyszerűbb megszabadulni tőle.		
13	Megkérni minden munkatársat, hogy írják le az elképzelésüket, hogyan lehet fejlődést elérni az érintett területeken. Ezeket a javaslatokat név nélkül egy ötletládában lehet leadni, a legjobb elképzeléseket a teljes stábbal megvitatni.		
14	Megkérni az anyaintézmény HR-igazgatóját, hogy tartson egy lelkesítő beszédet a dolgozóknak, melyben felhívja a figyelmet a saját bevétel növelésének, és az intézmény nagyobb kihasználásának fontosságára.		
15	Legalább hetente egyszer mélyebb elbeszélgetést folytatni az érintett alkalmazottakkal, hogy információt cseréljünk és az előre haladással foglalkozzunk.		
16	Rajtaütésszerű személyes látogatást tenni az irodákban, amikor a beosztottak azt hiszik, egész napra távol vagyok.		

17	Amikor már elég információt gyűjtöttem össze arról, hogy miért romlottak az eredmények, konkrét feladatokat kitzúzni, és azokat megvitatni az igazgatóval.		
18	A HR-igazgatóval megbeszélni, hogy képzetebb, fiatalabb kollégákat irányítson át az intézménybe, és a nálam dolgozó középkorúakat pedig egy másik munkaterületre helyezze át.		
19	Személyesen készíteni egy listát a hiányosságok lehetséges okairól, és az intézmény munkatársaival részletesen, véleményüket is meghallgatva átbeszélni.		
20	Az összes alkalmazott munkáját szigorúbban felügyelni, és tudatni velük, hogy az intézmény rossz eredményeiért mindenki hibás.		

Megoldókulcs:

A.) A következő tételek fejeznek ki X-elméletet, ha 1-es vagy 2-es értékek szerepelnek mellettük:

1,2,3,5,6,8,9,10,11,12,14,16, 18,20

B.) Ugyanezek a tételek Y-elméletet fejeznek ki, ha 4-es vagy 5-ös értékek szerepelnek mellettük.

C.) A következő tételek Y-elméletet fejeznek ki, ha 1-es vagy 2-es értéket kaptak:

4,7,13,15,17,19

D.) Ugyanezek a tételek X-elméletet fejeznek ki, ha 4-es vagy 5-ös értéket kaptak.

E.) Ha bármelyik tétel 3-as értéket kapott, azt a téma és az egyértelmű döntés elkerülésének vehetjük.

Értékelés:

Az X-elméletnek megfelelő irányultság kiszámításához számoljuk meg, hogy hány olyan tétel van, amely az A és a D pontnak felel meg.

Az Y-elméletnek megfelelő irányultság kiszámításához számoljuk meg, hogy hány olyan tétel van, amely a B és a C pontnak felel meg.

Az elkerülés kiszámításához számoljuk meg, hogy hány olyan tétel van, amely az E pontnak felel meg (tehát 3-as értéket kapott).

Az így kapott három összeg mindegyikét 100-zal szorozva és 20-szal osztva megkapjuk a három tendencia százalékos megoszlását:

X-elmélet: ----- %

Y-elmélet: ----- %

Elkerülés: ----- %

16. gyakorlat: McGregor és én...

A gyakorlati feladat témaköre, elméleti kapcsolódása: Motiválás a közösségi művelődésben és az ifjúság bevonása	
A gyakorlati feladat elnevezése: McGregor és én...	A gyakorlati feladat típusa: (<u>otthoni</u> –tantermi – otthoni-tantermi) (<u>egyéni</u> – kiscsoportos – plenáris)
Időtartam: 10-15 perc	
A gyakorlati feladat célja. a Mc Gregor-elmélet elmélyítése, saját vezetői attitűd feltárása.	
A gyakorlati feladat célcsoportja: képzésen részt vevők, gyakorló szakemberek, vezetők	
A gyakorlati feladat részletes leírása: A Mellékletben található teszt kitöltése révén a gyakorlatot végzők megismerhetik, hol helyezkednek – vagy helyezkednének – el a McGregor-féle X és Y skálán. A gyakorlatvezető a teszt kitöltését követően, az eredmények tükrében ismétlésképpen áttekintheti az elméleti tananyag idevágó részét a csoport tagjaival.	
A gyakorlati feladat végrehajtásának értékelése: önértékelés	
Speciális helyszíni igények, körülmények: nyugodt terem	
Eszközök: íróeszköz a teszt kitöltéséhez	
Alkalmazott módszerek: Egyéni feladatmegoldás	
A gyakorlati feladat forrása: Rudas János: Javne örökösei, Lélekben Otthon Kiadó, 2009.	
Szükséges mellékletek: Teszt és megoldókulcs	

Melléklet:

Mc Gregor és én...

Kérdőív a Mc Gregor féle X és Y skálához.

A következő kijelentések olyan viselkedéseket, attitűdöket tükröznek, amelyeket egy vezető tanúsíthat a beosztottjaival szemben. Olvassa el ezeket gondosan, és mindegyik kijelentés mellé tegyen egy jelet abba az oszlopba, amely leginkább megfelel a véleményének.

	Ha vezető lennék...	feltétlenül megtenném	megpróbálnám ezt tenni	megpróbálnám elkerülni	feltétlenül elkerülném	pontszám
1	Szigorúan felügyelnék a beosztottjaimra, hogy jobb munkát kapjak tőlük					
2	Megbeszelném céljaimat és elképzeléseimet beosztottjaimmal és megosztanám velük a kapott elismerést.					
3	Rendszabályokat vezetnék be annak érdekében, hogy időre elkészüljenek a munkával.					
4	Bátorítanám őket, hogy alakítsák ki saját céljaikat és elképzeléseiket.					
5	Gondoskodnék róla, hogy a beosztottak a tevékenységüket kidolgozott tervek mentén folytassák.					
6	Napi kapcsolatban lennék velük, hogy jelen legyek, ha segítségre lenne szükségük.					
7	Amint arról kapnék jelzést, hogy valami csúszik, azonnal					

	közbelépnék és intézkednék.					
8	Ha kell, megfelelő eszközökkel rászorítanám az embereimet, hogy maradéktalanul hajtsák végre a terveket.					
9	Gyakran tartanék értekezleteket és eligazításokat, hogy mindig naprakészen lássam, mi történik.					
10	Lehetővé tenném a beosztottjaimnak, hogy fontos döntéseket ők is meghozhassanak.					
Összesítés						

A gyakorlat pontozólapja:

	1,3,5-9. kijelentés	2,4,10 kijelentés
Feltétlenül ezt tenném	1 pont	4 pont
Megpróbálnám ezt tenni	2 pont	3 pont
Megpróbálnám elkerülni	3 pont	2 pont
Feltétlenül elkerülném	4 pont	1 pont

A kérdőíven kapott pontszámot ábrázoljuk az alábbi egyenesen, így ki-ki láthatja, mennyire van közel saját beállítódása az X vagy az Y elmélethez.

10 pont

40 pont

17. gyakorlat: McClelland-teszt

A gyakorlati feladat témaköre, elméleti kapcsolódása: Motiválás a közösségi művelődésben és az ifjúság bevonása	
A gyakorlati feladat elnevezése: McClelland-teszt	A gyakorlati feladat típusa: (otthoni –tantermi – <u>otthoni-tantermi</u>) (<u>egyéni</u> – kiscsoportos – plenáris)
Időtartam: 5-10 perc	
A gyakorlati feladat célja a tanultak elmélyítése és az önismeret fejlesztése. Bevezető, bemelegítő feladatként is lehet végezni a kontakt napon a McClelland-féle teljesítmény – hatalom – kapcsolat elméletéhez kapcsolódóan.	
A gyakorlati feladat célcsoportja – elsősorban a képzésen részt vevők, de munkatársak motivációit feltárni kívánó vezetők, szakemberek is hasznát veszik.	
A gyakorlat részletes leírása: A teszt kitöltése előtt érdemes röviden felidézni, feleleveníteni a McClelland elmélettel kapcsolatban tanultakat. A teszt kitöltését követően – akár otthon, akár a foglalkozás alatt történt ez meg – a résztvevők fejték ki, mennyire érzik magukra igaznak az eredményt, és azt is, hogy mindezek fényében munkájukban mennyire érzik „helyükön” magukat. Vállalkozó kedvűek a tesztet elvégeztethetik munkatársaikkal, ismerőseikkel is, és velük is elbeszélgethetnek az eredmények helytállóságáról.	
A gyakorlati feladat végrehajtásának értékelése – önreflexió	
Speciális helyszíni igények, körülmények – nyugodt terem	
Eszközök írószer	
Alkalmazott módszerek: egyéni munka, teszt értékelése megoldókulccsal	
A gyakorlati feladat forrása: http://www.magabiztos.hu/olvasnivalo/mcclelland-a-motivaciorol	
Szükséges melléletek: McClelland elméletéhez kapcsolódó motivációs teszt	

Melléklet:

Motivációs kérdőív

Kérem, válassza ki a skálán, hogy az egyes tényezők milyen mértékben hatnak az Ön motivációjára. (Nem motivál – 1; Nagy mértékben javítja a motivációm – 5. Ne azt értékelje, hogy ez a faktor jelenlegi pozíciójában megvan-e, hanem, ha meglenne, hogyan hatna Önre.)

1. Baráti kapcsolatokat alakíthatok ki.
2. Túlszárnyalhatok valakit, akit szaktekintélynek, kiválónak tartok.
3. Hatásos érveléssel meggyőzők másokat, bebizonyítok valamit munkatársaimnak.
4. Nagy hatást gyakorlok másokra.
5. Elérem, vagy túlhaladom az általam felállított követelményt, célokat.
6. Munkatársaimmal pozitív a kapcsolatom.
7. Hírnevet, magas pozíciót és hatalmat szerzek magamnak.
8. Tanácsot, támogatást nyújtok másoknak.
9. Ellenőrizhetem mások munkáját.
10. Újat, különlegeset hozok létre.
11. Rendszeresen elismerést kapok a sikereimért.
12. Felelős vagyok a munkám eredményéért.
13. Személyes fejlődésemre szolgál a tevékenységem.
14. Munkám természete megfelelő számomra.
15. Az az érzés, hogy jól teljesítek.

Kiértékelés

Teljesítmény motivál:

Kérdés száma: 2. 5. 10. 11. 15. Össz.:
Pontérték:

Emberi kapcsolatok motiválnak:

Kérdés száma: 1. 6. 8. 13. 14. Össz.:
Pontérték:

Befolyás, hatalom motivál:

Kérdés száma: 3. 4. 7. 9. 12. Össz.:
Pontérték:

Teljesítménymotivált beosztott: Bízson rá olyan munkát, amiért ő vállalja a felelősséget, bővítse felelősségi körét. Adjon visszajelzést munkájáról, értékelje teljesítményét.

Emberi kapcsolatok által motivált beosztott: Biztosítson minél több lehetőséget a másokkal való együttműködésre, csapatmunkára. Alakítson ki körülötte barátságos légkört.

Befolyás-, hatalommotivált beosztott: Bízson rá szervezési, vezetési, ellenőrzési feladatokat. Biztosítson számára versenyhelyzetet, és felelősséggel teli feladatokat.

18. gyakorlat: Irigylem benned, büszke vagyok rá

A gyakorlati feladat témaköre, elméleti kapcsolódása: Motiválás a közösségi művelődésben és az ifjúság bevonása	
A gyakorlati feladat elnevezése: Irigylem benned, büszke vagyok rá	A gyakorlati feladat típusa: (otthoni –tantermi – <u>otthoni-tantermi</u>) (egyéni – kiscsoportos – <u>plenáris</u>)
Időtartam: 30 perc	
<p>A gyakorlati feladat célja a csoportkohézió növelése, az egymással való együttműködés motiválása, és az egyén megerősítése képességeiben, erősségeiben. Cél továbbá az is, hogy a képzésen részt vevők egy jó módszert sajátítsanak el arra nézve, hogy az egymással tartósan együttműködő személyek nyitottabbak legyenek egymásra, tudatosítsák egymás erősségeit, és motiváltak legyenek a közös munkára.</p> <p>A gyakorlati feladat célcsoportja – olyan csoport, akiknek tagjaiban már valamilyen benyomásuk kialakult egymásról; a képzésen ezt a gyakorlatot mindenképpen a képzés vége felé érdemes elvégezni; munkatársi kollektívák, valamilyen cél érdekében együttműködő szakmai vagy civil csoportok.</p> <p>A gyakorlati feladat részletes leírása A gyakorlatvezető rövid bevezetésként körkérdést tesz föl, hogy ki, kinek bókol utoljára „érdek nélkül”, pusztán azért, hogy elismerésének hangot adjon? Saját magát mikor méltatta nyilvánosság előtt? A válaszok alapján rövid beszélgetés következik arról, hogy mennyire merjük egymást szembe dicsérni, a szerénységet hogyan értelmezzük.</p> <p>Ezt követően a gyakorlatvezető bejelenti, hogy az előttük álló feladat során „kötelező” bókolni másnak is, és elismerni magukat is.</p> <p>Minden résztvevőnek annyi papírt – „kutyafület” vagy jegyzetlapot, tehát nem üres A4 papírt – oszt ki, amennyien a csoportban vannak /tartózkodnak. Hasznos és inspiráló, ha a papírok, jegyzetlapok színesek. Egy asztalra a gyakorlatvezető ezután befőttes üvegeket / dobozokat / kisebb táblákat helyez ki, mindegyiken egy-egy résztvevő neve. Ezekben</p>	

fogják gyűjteni a személyre szóló bókokat.

A résztvevők a papírokra olyan elismeréseket írnak egymásnak – minden társuknak egyet-egyét – melyek így kezdődnek: „Irigylem benned, ...”

Az elismeréseket a megfelelő befőttesüvegbe/dobozba/kupacba teszik, így lényegében név nélkül bókolhatnak társaiknak.

Amikor már mindenki megírta és leadta a saját elismeréseit a társainak, a résztvevők megkapják a saját „kupacukat”. A gyakorlatnak ez a része kicsit hasonlít az ajándékbontogatóhoz, a pozitív reakciók általánosak (nevetés, meghatódás).

A résztvevőknek a gyakorlat zárásaként egy külön papírra a következő mondatot kell a kapott elismerések tükrében, azokból válogatva befejezni:

„Büszke vagyok arra, hogy...”

A csoportlétszámtól függően kell meghatározni, hogy hány bókot emeljenek át a résztvevők a saját méltatásukba: ideális esetben legalább tíz bókból válogathat a résztvevő, és ebből legalább hármat kell kiemelnie.

A „Büszke vagyok arra, hogy ...” papírokat névvel ellátva – tudatosításképpen – egy közös táblóra tűzik a résztvevők, a bók-csomagot pedig elviszik magukkal.

A gyakorlati feladat végrehajtásának értékelése – önértékelés, önreflexió.

Speciális helyszíni igények, körülmények – nyugodt terem

Eszközök jegyzetpapír vagy jegyzettömb, írószer

Alkalmazott módszerek csoportos munka, egymásra figyelés

A gyakorlati feladat forrása -

Szükséges mellékletek -

19. gyakorlat: Pozitív szendvics gyakorlatok, konstruktív kritika

A gyakorlati feladat témaköre, elméleti kapcsolódása: Motiválás a közösségi művelődésben és az ifjúság bevonása	
A gyakorlati feladat elnevezése: Pozitív szendvics gyakorlatok, konstruktív kritika	A gyakorlati feladat típusa: (otthoni – <u>tantermi</u> – otthoni-tantermi) (egyéni – <u>kiscsoportos</u> – plenáris)
Időtartam: 20-30 perc	
A gyakorlati feladat célja elsajátítani az ún. szendvics-technikát, vagyis azt, hogy hogyan lehet egy negatív állítást – például kritikát vagy rossz hírt, kedvezőtlen visszacsatolást – úgy a másik tudtára adni, hogy az ne csökkentse a motivációját.	
A gyakorlati feladat célcsoportja a képzésen részt vevők; de bármely kulturális szakember számára hasznos lehet	
A gyakorlati feladat részletes leírása A feladatot kiscsoportban (max. 5-6 fő) ajánlott elvégezni. A szendvics technikát vezetők kommunikációjának fejlesztésére ajánlják elsősorban, de a hétköznapi emberek is hasznát látják, a munkahelyi vagy közösségen belüli motiváció fenntartására pedig különösen hatékony. A módszer segít abban, hogy a munkavállaló attitűdje ne menjen el a felelősséget nem vállaló, a munkát kényszerként megélt „X” típus irányába. (Ild. McGregor elmélete a tananyagban)	
Tökéletes ember nem létezik, mindenki hibázhat – ilyenkor a fejlődés érdekében visszajelzés szükséges. Azonban számos konfliktust, motivációvesztést szül a nem megfelelően fogalmazott, általánosító, nem előremutató kritika. A fejlesztendő területtel való szembesítés helyett ezért két pozitív visszajelzés közé kell „csomagolni” a negatívát, így a kommunikációs partner érezni fogja, hogy a pozitív tulajdonságaival, készségeivel is tisztában vagyunk, s célunk a probléma megoldása, nem pedig az ő személyes bántása. Ügyelni kell arra is, hogy a negatív megállapításban mindig hangsúlyozzuk annak szubjektív voltát, s egyfajta én-közlésként hozzuk a másik tudomására.	

A szendvics technika gyakorlásához – a módszer rövid ismertetését követően – a résztvevők max. 5-6 fős kiscsoportokba rendeződnek. A csoport tagjai egy-egy olyan elképzelt (vagy megélt) munkahelyi konfliktust vázolnak fel és vetnek papírra, melyben egy-egy kritika is megfogalmazódik. Ezeket külön-külön megvitatják, a szendvics technika szerint újraírják, majd értékelik, hogy meglátásuk szerint elérte-e a célját a módszer – azaz előrébb tudja-e vinni a megoldás felé a szereplőket a konstruktív kritika. A gyakorlat végén a gyakorlatvezető néhány izgalmas megoldás bemutatására buzdítja a résztvevőket, és plenáris körben is megvitatják a jellegzetes szituációkat.

A gyakorlati feladat végrehajtásának értékelése közös megbeszélés

Speciális helyszíni igények, körülmények nyugodt terem, ahol elkülönült csoportokba tudnak rendeződni a résztvevők

Eszközök toll, papír

Alkalmazott módszerek kiscsoportos feladatmegoldás

A gyakorlati feladat forrása: -

Szükséges mellékletek Példák pozitív szendvicshez

Melléklet:

Példák pozitív szendvicshöz

Vendégségben nem ízlik a főétel, de nem akarsz megsérteni a háziasszonyt.

- *Ínycsiklandó volt a tálalás, látszik, hogy szíved-lelked beletetted. A főfogás nem az én gyomromnak való, ezért fogyasztottam módjával. A desszerttel remekeltél, elkérhetem a receptet?*

Egy projektcsapatban dolgozol, a szakmai anyag egyik részét egy kollégád – Bálint – adja le az utolsó pillanatban, és majdnem bukjátok a határidőt. A szakmai anyag egyébként kiváló, de a stressz az egész csapatot megviselte.

- *Bálint, kalapom le az anyagod előtt, nagyon alapos volt! Még boldogabb lennék, ha legközelebb hamarabb örülhetnénk neki. Nagyszerű volt ezúttal is egy ilyen csapat tagjaként dolgozni.*

A szabadságokat összehangoltan, tervezetten kell kivenned a kollégáiddal, de Ági már háromszor átváriálta a saját tervét. Nem tudod követni, de összeveszni sem akarsz vele, mert egyébként színes, érdekes egyéniség.

- *Ági emlékszel, milyen jól szórakoztunk tavaly, amikor élménybeszámolót tartottál az utazásaidról? Én is szeretnék ilyen izgalmas kalandokat, de ha tovább bizonytalankodsz és nem tudjuk összehangolni a szabadságainkat időben, esélyem sincs lekötni a szállást. Remélem, idén is fogsz blogolni a szabadságod alatt – tudod, hogy törzsolvassod vagyok!*

20. gyakorlat: World Café

A gyakorlati feladat témaköre, elméleti kapcsolódása: Motiválás a közösségi művelődésben és az ifjúság bevonása	
A gyakorlati feladat elnevezése: World Café	A gyakorlati feladat típusa: (otthoni – <u>tantermi</u> – otthoni-tantermi) (egyéni – <u>kiscsoportos</u> – plenáris)
Időtartam: 60-90 perc	
A gyakorlati feladat célja: A tananyag mélyebb elsajátítása, a témáról való tapasztalat- és véleménycsere	
A gyakorlati feladat célcsoportja: a képzésen részt vevők	
A gyakorlati feladat részletes leírása:	
<p>Házi feladatként a résztvevők a gyakorlatra javasolnak egy, a tananyaghoz szorosan kapcsolódó vitatémát.</p> <p>Pl.: Miképp segíthet a közművelődés a fiatalok helyben tartásában kistelepüléseken?</p> <p>Az összegyűlt témákból konszenzusos alapon maximum 5-öt kiválasztanak, és témagazdákat jelölnek ki hozzájuk (alapvetően az a témagazda, aki hozta a vitatémát, de ha ő nem szeretné vállalni, akkor egy önként jelentkező lesz a témavezető.)</p> <p>A gyakorlatvezető ismerteti a world café módszert, és a csoportot a témák számának megfelelően felosztja. A teremben elszeparáltan, lehetőleg külön asztalnál dolgoznak a csoportok. Minden world café asztalnál flipchart papírok, post-itok, filctollak vannak. Egy world café „ülés” 15 percen keresztül tart, majd jön a váltás: a csoportok az óramutató járásával megegyező módon ülnek át a következő world café asztalhoz.</p> <p>A témavezetők állandók, a csoport többi tagja „vándorol”. A csoportképzéskor érdemes leosztani a szerepeket: a vándorlók közül ki lesz a „grafikus”(aki vizuálisan jeleníti meg az összegyűjtött tapasztalatokat), ki lesz az írnok (aki jegyzetel az elhangzottakból).</p> <p>A témagazdák minden egyes csoportváltáskor felvázolják az újonnan jötteknek, hogy az előző csoport meddig jutott el a téma kidolgozásában, s az új csoport az előzőek munkáját</p>	

finomítja, bővíti. Fontos, hogy ha egy csoport összes tagja úgy gondolja, nem tud már mit hozzátenni az előzőekhez, ne erőltesék a produktivitást!

Amikor körbeért a kör, és minden csoport mindegyik asztalnál megvitatta már a témákat, a témavezetők rövid felkészülést követően ismertetik a kidolgozott témát, az írnokok pedig ahol kell, kiegészítést tesznek.

A gyakorlati feladat végrehajtásának értékelése: közös megvitatás

Megfigyelési és értékelési szempontok:

- A problémák, hátráltató tényezők és kockázatok feltárása teljes körűen megvalósult?
- A lehetőségek feltárása teljes körűen megvalósult?
- A közösségi szemlélet érvényesült-e a megoldáskeresésben?
- Mennyire sikerült célcsoport-specifikus megoldásokat találni az adott kérdéskörben?
- A megoldáskeresés során körvonalazódó folyamatokban milyen szereplőket határoztak meg a résztvevők?

Speciális helyszíni igények, körülmények

Eszközök: flipchart papírok, post-itok, filctollak

Alkalmazott módszerek: kiscsoportos feldolgozás, plenáris megvitatás

A gyakorlati feladat forrása, módszer leírása: [theworldcafe.com](http://www.theworldcafe.com);

<http://www.theworldcafe.com/wp-content/uploads/2015/07/hungariancafetogo.pdf>

Szükséges mellékletek: -

A GYAKORLATI FELADATOK KIDOLGOZÁSÁHOZ FELHASZNÁLT FORRÁSOK, AJÁNLOTT OLVASMÁNYOK

Print:

Dr. NAGY Ádám – ANTAL Ágnes – HOLCZER Mónika, *Ifjúságügy-módszertár – 100 nonformális módszer és szituáció megoldása*, Budapest, 2015

Online:

http://www.ifjusagugy.hu/kotetek/M%C3%B3dszert%C3%A1r_k%C3%B6nyv_web.pdf

RUDAS János, *Javne örökösei*, Lélekben Otthon Kiadó, Budapest, 2009

Online:

Magabiztos Kft. honlapja / Olvasnivaló rovat -

<http://www.magabiztos.hu/olvasnivalo/mcclelland-a-motivacirol>

Tiszta kommunikáció – Tamás Kata kommunikációs tanácsadó oldala

<https://tiszta-kommunikacio.hu/hol-tevedett-maslow>

THE WORLD CAFÉ COMMUNITY, ford. Hegyi Nóra: *A World Café bemutatja... - Café to go!* <http://www.theworldcafe.com/wp-content/uploads/2015/07/hungariancafetogo.pdf>

Ajánlott olvasmány:

Új Nemzedék Bázisiskolai Program – Gyakorlatgyűjtemény

<http://bip.ujnemzedek.hu/gyakorlatgyujtemeny>

RUDAS János, *Delfi örökösei - Önismereti csoportok - elmélet, módszer, gyakorlat*, Lélekben Otthon Kiadó, Budapest, 2007

IV. Jó gyakorlatok, esetpéldák

1. esetpélda: Közösségi szeretetüzenetek

A közösségek hete játékosított gerillakampánya

Esetpélda a közösségi bevonásra az új infokommunikációs csatornák kiaknázásával

Témakör: Motiválás a közösségi művelődésben és az ifjúság bevonása

Módszer: Esettanulmány/esetpélda megvitatása a résztvevők bevonásával. Alkalmazott módszerek: kiscsoportos feldolgozás, megvitatás; plenáris feldolgozás, megvitatás, összegzés.

Időtartam: 40-50 perc

Feladat: A bemutatott projektleírást elolvasva az alábbi kérdésekre kell a résztvevőknek választ keresni, részben saját véleményük, ötleteik alapján.

Megfigyelési szempontok:

- Milyen együttműködések alapul a kezdeményezés? Kik a kulcsszereplői?
- Kik voltak a célcsoportjai a kezdeményezésnek?
- Mi az, ami kifejezetten a fiatalok számára vonzóvá tehetette a kezdeményezést?
- Milyen csatornákon érték el a célcsoportot a megvalósítók?
- Milyen kockázatai lehettek a kezdeményezésnek?
- Milyen pozitív hatásai lehetnek a folyamatnak?
- Ismer-e hasonló kezdeményezést a környezetében?
- Van-e ötlete hasonló kezdeményezésre a településén, térségében?

Bevezető:

2017. május 8. és 14. között 321 település több mint 500 közösségének bevonásával rendezte meg hagyományteremtő, országos rendezvényét a Szabadtéri Néprajzi Múzeum – Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ, az NMI Művelődési Intézet és az Országos Széchényi Könyvtár konzorciuma a Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás projekt keretében. Az első Községek Hete rendezvénysorozat alatt 2017. május 8–14. között közel 900 program folyt országszerte. A rendezvényt egy szokatlan akciósorozat vezette be.

Valakik várnak! Fontos vagy! Hozzánk tartozol! – 2017. április második felében ilyen, és ehhez hasonló biztató, motiváló üzenetek jelentek meg a Facebookon és – kisebb részben – az Instragrammon. Többségük valamilyen, közterületen hagyott jelet, feliratot vagy eseményt örökített meg: például aszfaltra krétával írtak, part menti homokba bottal karcoltak szívmengető szavakat szerte az országban. A furcsa kezdeményezést a Közösségek Hete kommunikációs stábjának kulisszái mögött csak „szeretetüzenet mozgalomként” tartották számon. Elindulása pedig nem a véletlen műve, hanem tervezett folyamat volt, s koordinálását, megvalósítását a konzorciumon belül az NMI Művelődési Intézet projektcsapata vállalta magára.

A „szeretetüzenet” mozgalom tulajdonképpen a Közösségek Hetéhez kapcsolódó gerillamarketing kezdeményezés, mellyel a kommunikációs stáb azt szerette volna elérni, hogy már a „közösségünnepe” kezdete előtt legyen körülötte egyfajta „zsongás”, különleges aura, mellyel közvetlenül szólíthatja meg azokat, akikhez az üzenetet el akarja juttatni. Itt álljunk meg egy szóra: mit is jelent a gerillamarketing kifejezés?

A gerillamarketing olyan marketing megoldások gyűjtőneve, amelyek nem a szokványos módszereket alkalmazzák, innovatív ötleten alapulnak, meglepőek, és – többek között a költséghatékonyság érdekében – a lehető legpontosabban, közvetlenül célozzák meg a célcsoportot, akik nemegyszer maguk is közvetítői lesznek a kampány üzeneteinek. A gerillamarketing korántsem újszerű dolog: a kifejezést először Jay Conrad Levison alkalmazta 1984-ben írott Guerrilla Marketing című könyvében. Levison alacsony költségvetésű, nem konvencionális marketing-tevékenységet (főleg promóciót) értett alatta. A gerillamarketing megvalósulási formái közé tartoznak többek között az internetes víruskampányok, a környezetbe épülő, de a tekintet vonzó ambient reklámok, a frappáns csomagolások, vagy éppen a köztéri akciók, flashmobok. A gerillamarketing ma már korántsem kis cégek külön marketingstratégiája, hanem a mainstream marketing része. A módszer használata kiválóan beleillett a Cselekvő közösségek projekt egészét átszövő játékosítási törekvések sorába – hiszen a gerillamarketing bizonyos szempontból nem más, mint játékosított, interaktív reklám.

A szeretetüzenet mozgalom kampány alapötletét Lackfi János költő, író, műfordító egy megvalósult víruskampánya, a BKV-hajú lány adta. A Facebookon egy fiatal fiú keresett egy

buszon látott lányt, akibe első látásra beleszeretett. A fiú lenyomatokat hagyott a városban szerelmes üzenetekkel, ezeket osztották az internetezők saját közösségi oldalukon, míg a történet végén kiderült, hogy a fiú egy Lackfi János novellának a hőse (a novellát tartalmazó kötet pedig akkoriban került a boltokba – <https://www.facebook.com/bkvhajulany>).

A Közösségek Hete Facebook-gerillakampány alap gondolata, hogy a közösséghez tartozás pozitív, megerősítő üzeneteket képes közvetíteni a közösség tagjainak – ezek a „szeretetüzenetek” ugyan többnyire nincsenek kimondva, de hozzájárulnak az egyén mentális egészségéhez. A gerillakampány – egy pozitív érzelmi aura közvetítésével – kimondja, láthatóvá teszi és a nagyobb közösség felé is közvetíti ezeket az üzeneteket.

A folyamat főbb lépései az alábbiak voltak:

Tervezés

Hogy mi az az üzenet, amit – a Közösségek Hete programsorozattal együtt – el szerettünk volna juttatni az emberekhez? Az, hogy közösségben élni, lenni, tenni jó!

Ehhez az NMI Művelődési Intézet kreatív stábja nem tett mást, mint „lefordította”, szavakba öntötte azokat a legfontosabb pozitív üzeneteket, amiket a közösség az egyes tagjai felé kommunikál. Az üzeneteket első körben brainstorming keretében vetették papírra – a dolgot nehezítette, hogy rengeteg gondolat fogalmazódott meg a témában. A sok pozitív üzenet közül végül a stáb kiválasztott hetet, melyeket a csapat tagjai kommunikációs szempontból különösen fontosnak ítélték.

1. Nem vagy egyedül!
2. Hiányzol, ha nem vagy itt!
3. Valakik várnak!
4. Fontos vagy!
5. Értékes vagy!
6. Lehetsz önmagad! / Légy önmagad!
7. Hozzánk tartozol!

Bevonás 1. – Érzékenyítés

Az üzenetek tolmácsolásához olyan közösségi „beépített” embereket kerestek, akik maguk is egy aktív közösség tagjai. Kézenfekvő gondolatként adódott, hogy ezeket a

„véleményvezéreket” részben a Cselekvő közösségek projekt motorjaként szolgáló közösségfejlesztő mentorhálózat tagjai közül, illetve részben a mentorok közbenjárásával válasszák ki.

A játékosított kampányra való érzékenyítés keretként a leendő mentorok szakmai felkészítése, a közösségfejlesztő mentor képzés szolgált Esztergomban – az érzékenyítő foglalkozás a képzés rendezvényszervezés témablokkjában, a Közösségek Hete kezdeményezést ismertető előadáshoz szorosan kapcsolódva kapott helyet.

Bevonás 2. – közösségek elérése véleményvezérekkel és játékosítással

A kiválasztott üzeneteket formabontó, kreatív keretek között országszerte több közösségi ember tolmácsolta aztán saját Facebook-oldalán (s ahhoz kapcsolódóan az Instagrammon); többnyire selfie (önarckép), illetve a nap történéseit dokumentáló fotó vagy videó formájában. Az üzenetek ugyanabban a sorrendben, ugyanazon hashtagekkel (címkékkel – pl. #jeletkaptam, #üzenet, #valamikészül) jelentek meg a véleményvezérek személyes oldalain, ahonnan a közösség tagjai, valamint a spontán követők továbboszthatták őket. (Aki nem tudná, mit jelent a hashtag kifejezés: a szó a közösségi oldalakon # jellel kezdődő címkét fed. Ezekre a címkékre kattintva az egyazon témájú – azonos címkével ellátott – posztokat lehet leválogatni az adott oldalon. Tehát, aki kíváncsiságból rákattintott például a #jeletkaptam hashtagra, több tucat – és egyre gyarapodó számú – szeretetüzenet-posztot olvashatott el.) Az utolsó üzenet – Hozzánk tartozol! – volt a csúcsa, a kulcsüzenete a felépített gondolati ívnek: ezt a véleményvezér és a közösség egyszerre posztolta, egyszersmind leleplezve a szeretetüzenet-folyam célját (a Közösségek Hete népszerűsítését).

Az üzenetek lényegi elemének szánta a stáb, hogy valamilyen – természetesen múlandó – nyomot hagyjon a környezetén (pl. krétarajz, molinó, matrica...), így létrehozásuk valójában – ideális esetben – már önmagában közösségi vállalkozás, nem egyszemélyes feladat!

A küldetést a „beépített emberek” figyelemre méltó kreativitással vitték véghez: az elején a posztok alá írt megjegyzésekből az elvárt derűs értetlenség sugárzott, s az idő előrehaladtával egyre gyarapodtak a kíváncsiskodók. Az áttörés – a várt viralitás felé – az ötödik szeretetüzenetnél következett be, amikor nem beavatott személyek is csatlakoztak a mozgalomhoz (az ő kezdeményezésüket azonban nem tudta nyomon követni a kommunikációs csapat). Végül a hetedik szeretetüzenet alatt fedték fel a titkot a beépített posztolók:

„Tettestársaimmal országszerte az elmúlt hetekben azon dolgoztunk, hogy minél több emberhez eljussanak azok a szeretetüzenetek, amik akkor érvényesek igazán, ha közösségben élünk, ahol lehetünk önmagunk, ahol vannak, akik várnak ránk, akiknek hiányzunk, fontosak, értékesek vagyunk. Célunk az volt ezzel az érzékenyítő facebook kampánnyal, hogy felhívjuk a figyelmet arra, hogy a közösség érték, közösségben élni, tenni jó! Ünnepeljük együtt a közösségeinket!”

„Hogy miért került az üzenőfalra az utóbbi hetekben ez a sok pozitív fénykép? Mert tudatni akartam Veletek és a rejtett üzenetekre bukkanókkal, hogy Mindannyian értékesek és fontosak (vagytok)! No meg persze azt, hogy tartozni valahova, közösségben lenni és tenni magunkért és másokért jó dolog! Mindezt május 8-14-ig egy héten át fogjuk ünnepelni, tarts Te is velünk!”

Eredmények:

A játékosított kampány tanulságait a Közösségek Hete eseményeit követően szűrte le a kommunikációs csapat. A visszajelzések világossá tették, hogy a kampányba való bevonódás már önmagában közösségfejlesztő élmény volt a résztvevők és az őket körülvevők számára, emellett a véleményvezérek mélyebben sajátították el a Közösségek Hete szellemiségét is – mivel legtöbbször a Közösségek Hete lebonyolításában is érintve voltak, ők sokkal hatékonyabban dolgoztak. A rendezvénynek pedig kifejezetten jót tett a szeretetüzenet kampány által köré vont pozitív aura: a publikált, sokak által kedvelt üzenetek a kampány zárása után is kiváló hivatkozási alapként szolgáltak a programsorozat célrendszerének bemutatásához.

A Cselekvő közösségek kommunikációs stábja igazi jutalomjátékként élte meg a gerillázást, s a szokott eszköztáron kívül eső módszerek alkalmazása nyitottabbá tette a csapat tagjait az innovatív megoldások keresésére. Összességében a szeretetüzenet mozgalom nemcsak mentális megerősítést hozott, hanem komoly szakmai többletet is nyújtott mind a benne részt vevők, mind a követők, mind pedig a rendezvény egésze számára.

Forrás: http://cselekvokozossegek.hu/wp-content/uploads/D_SZIN-22-2.pdf 46-50. oldal

2. esetpélda: Leleményes hőseink országos ifjúsági program

Témakör: Motiválás a közösségi művelődésben és az ifjúság bevonása

Módszer: Esettanulmány/esetpélda megvitatása a résztvevők bevonásával. Alkalmazott módszerek: kiscsoportos feldolgozás, megvitatás; plenáris feldolgozás, megvitatás, összegzés.

Időtartam: 40-50 perc

Feladat: A bemutatott projektleírást elolvasva, illetve az esetpélda végén található videókat megtekintve az alábbi kérdésekre kell a résztvevőknek választ keresni, részben saját véleményük, ötleteik alapján.

Megfigyelési szempontok:

- Sorolja föl a folyamat lehető legtöbb szereplőjét, megvalósítóját!
- Mi volt a fiatalok motivációja a bevonódásra?
- Milyen kockázatai lehettek a kezdeményezésnek?
- Milyen pozitív hatásai lehettek a kezdeményezésnek?
- Ismernek-e helyi szinten hasonló (de nem országos) kezdeményezést?
- Mit gondolnak, saját településükön vagy városrészükön a helyi fiatalok kit neveznének ki helyi hősnek, és miért?
- Mit gondolnak, saját településükön vagy városrészükön a helyi fiatalok milyen „projekt” megvalósulásáért fognának össze?
- Meglátása szerint milyen kompetenciákat szereztek a részt vevő fiatalok a programban?

Bevezető, általános programismertető:

A Nemzeti Művelődési Intézet 2014. október és 2015. március között valósította meg a „Leleményes hőseink” országos ifjúsági programot. Az általános és középiskolás tanulókból álló ifjúsági közösségek erejét a helyi településfejlesztésről való gondolkodás számára láthatóvá tevő program megvalósítását az Emberi Erőforrások Minisztériuma Kulturális Államtitkársága kezdeményezte. A „Leleményes hőseink” helyi hősök felkutatására buzdította a települések és városrészek azon fiataljait, akik érdeklődnek lakóhelyük történelme, értékei valamint aktuális folyamatai iránt, emellett motivációt éreznek az aktív cselekvésre is.

A „Leleményes hőseink” program a tudatos közösségi cselekvés kultúráját kívánja átadni a közösségi művelődés eszközrendszerével az érdeklődő fiatalok számára. A Nemzeti Művelődési Intézet országsszerte felhívást tesz közzé helyi hősök – a településért aktívan cselekvő példamutató személyek – felkutatására, valamint az ő példájukból kiindulva fiatalok által igényfelmérésen alapuló projektek létrehozására, illetve lehetőség szerint lefolytatására. A csatlakozó fiatalok megyei felkészítő napokon sajátíthatták el az ötleteik megvalósításához, valamint a programban való részvételhez szükséges ismereteket. Az ifjúsági közösségek által bemutatott projektek és projekt-tervek közül a legjobbakat a Nemzeti Művelődési Intézet szakmailag segítette. Megyénként egy középiskolás, valamint egy általános iskolás csoport kezdeményezését karolta fel a Művelődési Intézet.

Kiemelendő, hogy a programhoz kizárólag csapatban – közösségként – lehetett csatlakozni, s drága nyeresmények, ajándékok vagy éppen pénzjutalom helyett a legjobb miniprojektek alkotói vagy megvalósítói a publicitás mellett „pusztán” szakmai segítséget és szakmai fejlesztési lehetőséget kaptak (tréningen, látóúon vehettek részt).

Megvalósítás:

A program kialakítását szakemberekből álló munkacsoport végezte. A kezdeményezés saját egyedi grafikai arculatot kapott, mely reklámpólókon is megjelent.

A programon való részvételre buzdító felhívást oktatási és kulturális intézményekbe, valamint az intézmény megyei irodahálózatának partnerkörébe (önkormányzatokhoz, civil szervezetekhez...) küldték ki, a Kulturális Közfoglalkoztatási Programban dolgozó kulturális közösségi munkások pedig helyben segítettek a közvetlen kiejánlásban.

A Nemzeti Művelődési Intézet általános és középiskolás korú fiatalok csatlakozását várta. A pályázaton 3 fős közösségek indulhattak el egy felnőtt segítő mentorálásával. A felnőtt segítő személyét minden csoport magának választotta: megkötés csak annyi volt, hogy a segítő 18 év feletti személy legyen, így a középiskolások esetében felsőoktatásban tanuló hallgató is lehet a csoport mentora.

A projektek dokumentációit (projektúrlap, fotó, videó, leírás...) egy online felületre töltötték fel a fiatalok, melyet a projekt véglegesítése után tudtak lezárni, s pályázatként beadni.

A program alatt a következő kihívások vártak a településükért cselekedni kész fiatal közösségekre:

- Keressék meg lakóhelyük „leleményes hőst”: olyan aktív cselekvő embert, aki példaértékű kezdeményezést vitt véghez a helyi közösség érdekében. Tudjanak meg róla minél több információt.*
- Mutassák be választott példaképüket.*
- Készítsenek kortársaik bevonásával helyzetelemzést. Az elemzésből következtessenek arra, hogy mire van szükségük a településen élő fiataloknak.*
- A felmért igényeket szem előtt tartva dolgozzanak ki egy közösségi projektet, és ha lehet, valósítsák is meg azt.*
- Minél kreatívabb módon mutassák be projektjüket a Leleményes hőseink honlapon*

Célok és eredmények

A „Leleményes hőseink” program a 2014/2015-ös első iskolai féléve során buzdította országszerte példaképkeresésre és közösségi cselekvésre az általános és középiskolás fiatalokat. A részt vevő fiatal közösségeknek településük vagy településrészük értékadó helyi hőst kellett felkutatniuk, s személyéből inspirációt merítve a közösség javát szolgáló saját kezdeményezést útjára indítaniuk. A felhívásra több száz pályamunka, közel félezer érvényes pályázat érkezett.

Az elindított program elsődleges célja az volt, hogy a csatlakozó közösségek olyan tudást szerezzenek, amellyel akár a későbbiekben (a program zárását követően) képesek legyenek lakóhelyük fejlődése érdekében különböző cselekvéseket kezdeményezni.

Egy közösség szemében példaképpé vált személy kapocs lehet a múlt és a jövő között. A program további célja volt, hogy a fiatalok egy jelenben megvalósítható projektet gondoljanak ki és valósítsanak is meg a helyi közösség „hőseinek” példáját felhasználva.

A Nemzeti Művelődési Intézet megyei módszertani találkozók szervezésével járult hozzá ahhoz, hogy átgondolt, s megvalósítható cselekvési tervek szülessenek. A találkozón a részt vevő fiatalok megtanulhatták, hogy hogyan lehet:

- párbeszédet kezdeményezni egy településen,*
- közösségeket szervezni és megtartani,*
- információt gyűjteni a Hősökről*
- egy ötletből a megvalósításig eljutni.*

Mit „nyertek” az országos program résztvevői?

- Megismerhették a lakókörnyezetüket
- Hozzájárulhattak a település fejlődéséhez
- Párbeszédet kezdeményezhettek a település lakóival
- Segítséget nyújthattak egy országos adatbázis kialakításához, amiben megtalálhatóak lesznek Magyarország „hétköznapi hősei”
- Méltó emléket állíthatnak a település „Leleményes hőségének”
- A felkészítő megyei találkozókra új ismeretségekre is szert tehetnek.
- A legfontosabb, hogy szerepet vállalhattak egy aktív közösség kialakításában

A projekt fontosabb dátumai:

- Felhívás: 2014. október-november
- Megyei találkozók – 2014. november 10 - 30. között
- Projektek és projektötletek kidolgozása, valamint feltöltése a honlapra: 2015. február 15-ig
- Kiértékelés: 2015. március 16-ig
- Sajtónyilvános eredményhirdetés: 2015. május 5.
- Látóutak és ifjúsági tréning: 2015. június folyamán

A programba bekapcsolódó fiatal csapatok közül szakmai testület emelt ki tizenkettőt: a közösségek tagjai ötleteik megvalósítását vagy folytatását segítő szakmai mentorálást „nyertek”. Ehhez első lépésként Lakitelek Népfőiskolán egy kifejezetten rájuk szabott ifjúsági tréningen vehettek részt, mely június 29-től július 1-ig tartott. A tréninget követően a fiatalok kezdeményezéseit a Nemzeti Művelődési Intézet országos irodahálózatának munkatársai mentorálják. A tréning után a díjazott közösségek hazatértek, hogy immár tapasztalatokkal, elméleti és gyakorlati ismeretek birtokában kezdhessenek neki az ifjúsági projektötletek megvalósításának.

DÍJAZOTTAK

12 közösség (48 fő) a program díjazottjaiként részt vehetett a Lakiteleki Népfőiskolában tartandó 3 napos képzésen 2015 júniusában.

B.U.G.I. – Bulizz! Utazz! Gyűjts élményt! Ismerkedj! (Nyírgyulaj): Egy aktív ifjúsági klub testvérszervezetet keres, erre dolgoztak ki cselekvési tervet, s indították el a kapcsolatfelvételt a romániai Koltó város önkormányzatával. *Helyi hős: Andrikó Lászlóné, az Ifi Klub felnőtt önkéntese*

A szarvasi csodaburger (Szarvas): Az egészséges halételek innovatív népszerűsítését célozza meg e helyi értéket központba állító projekt. *Helyi hős: Galát Krisztián, szakács*

I love Mocska 2015 (Mocska): Egy lokálpatrióta, település-népszerűsítő pályázat újragondolása, mely összefonódik egy közösségi film elkészítésével is. *Helyi hős: Hörömpöli Tibor, fotós, önkéntes*

Mi, a jövő formálói (Vigántpetend): A Petendi Igazlátók csapata fiatalos tartalmakkal töltené meg a település felújított épületeit, helyszíneit: filmklub, színhátszó kör, könyvgyűjtés, és a Fejfájós kút környezetének fejlesztése is szerepel az éves akciótervben. *Helyi hős: Marton Istvánné (Margit néni), aki két évtizeden át volt a település polgármestere*

Gazdálkodj ökosan! (Kallósd): A komplex környezetvédelmi projekt középpontjában egy komposztálókasra épülő, közösségi mini ökoveteményes áll. *Helyi hős: Farkas Károly egykori polgármester*

Őseink a hőseink! (Kaposmérő): Generációk között párbeszéd élénkítésére alkalmas tehetségnapot, hozzá kapcsolódó tehetségdíjat és tehetséggálát álmodtak meg a somogyi fiatalok. *Helyi hős: Herczegné Mayer Ilona, tanító*

Látható és láthatatlan, emberek és angyalok... (Vésztő): Jótékonyági akcióval és tehetségkutatóval színesített családi-közösségi fesztivál, melyet hagyományteremtő módon szeretnének megrendezni. *Helyi hős: A település közmunkásai, kulturális közfoglalkoztatottai*

SZEM-BESZÉL (Csengőd): Aktív, párbeszédre ösztönző, a település múltja és jelene között hidat teremtő közösségi oldalt indítottak. *Helyi hős: Pájer Ildikó „közösségfejlesztő”*

Időutazás Székkutas sportéletében (Székkutas): Tóth Lajos sportszervező példája nyomán a felújított sportcentrumba terveztek programokat, többek között spartakiádót az általános iskolások. *Helyi hős: Tóth Lajos, a székkutasi sportkör egykori elnöke*

BALA-SportCENTER (Mátranovák): Egy fiatalon elhunyt helyi sportlegendának, a labdarúgó Lakatos Balásznak állít emléket a tervezett sport- és információs központ a település egy jelenleg üresen álló épületében. *Helyi hős: Lakatos Balázs (Bala) sportoló*

Az élet különböző útjain – Fogyatékkal élők ügye (Eger): A fogyatékkal élők ügyére érzékenyítő, ismeretterjesztő-jótékonyági program, mely az akadálymentesítés fontosságára is rámutat. *Helyi hős: Szabó László, fogyatékkal élőkkel foglalkozó önkéntes*

Leleményes Hőseink Nagykáta – Marton László lószőrészer-készítő (Nagykáta): Akár oktatási célokra is alkalmas képes dokumentummal illusztrálták a fiatalok a lószőrészer-készítő tanfolyam tervét. *Helyi hős: Marton László kézműves*

További 11-11 a programban jól szereplő közösség (összesen 88 fő) vehetett részt egy országos 3 napos tanulmányi látóúton 2015. június folyamán. A látóúton megismerhették a hazai jó gyakorlatokat, érdekes kezdeményezéseket a közösségfejlesztés, ifjúsági munka, önkéntesség és közösségi művelődés területén. A Nemzeti Művelődési Intézet az ország keleti, illetve nyugati régióiba is szervezett egy-egy látó kör-szélesítő kirándulást: a kelet-magyarországi útra június 19–21., míg a nyugat-magyarországi útra június 25–27. között került sor. A programokon a részvétel, a szállás és az ellátás a Leleményes Hőseink program meghívott résztvevői számára ingyenes volt.

<http://www.lelemenyeshoseink.hu>

<http://www.nmi.hu/hu/Hirek/Fiatal-kozossegek-ertekorzo-helyi-hosei>

<http://www.kultura.hu/lelemenyes-hoseink>

<https://www.belfoldihirek.com/kultura-magyar-nemzeti-ertekek/hoppal-peter-ertekelte-a-lelemenyes-hoseink-orszagos-ifjusagi-programot>

3. esetpélda: Közösségek bevonása a Szent Márton kultusz éltetésével Utrechtben

Témakör: Motiválás a közösségi művelődésben és az ifjúság bevonása

Módszer: Esettanulmány/esetpélda megvitatása a résztvevők bevonásával. Alkalmazott módszerek: kiscsoportos feldolgozás, megvitatás; plenáris feldolgozás, megvitatás, összegzés.

Időtartam: 40-50 perc

Feladat: A bemutatott projektleírást elolvasva, illetve az esetpélda végén található videókat megtekintve az alábbi kérdésekre kell a résztvevőknek választ keresni, részben saját véleményük, ötleteik alapján.

Megfigyelési szempontok:

- Mi motiválta a szervezőket a fesztivál létrehozására?
- Milyen előzményei voltak a kezdeményezésnek?
- Milyen együttműködések alapul a kezdeményezésnek?
- Kik voltak a célcsoportjai a kezdeményezésnek?
- Hogyan érték el a célcsoportot a szervezők, mivel motiválták őket a részvételre?
- Milyen kockázatai lehettek a kezdeményezésnek?
- Milyen pozitív hatásai lehetnek a folyamatnak?
- Ismer-e hasonló kezdeményezést a környezetében?
- Van-e ötlete hasonló kezdeményezésre a településén, térségében?

Bevezető, háttér:

A hollandiai Utrecht a Szent Márton Európai Kulturális Útvonal egyik kiemelt állomása. Bár maga a püspök soha nem járt Utrechtben, a segítő szentet övező kultusz – közte az évente rendezett Szent Márton fesztivál – mégis az egyik legfontosabb közösség-szervező erő a városban. Az Utrechti Szent Márton Kulturális Központ Szent Márton Európai Kulturális Útvonal köré szerveződött nemzetközi hálózat különösen aktív tagja. Érdekes, hogy a szép eredményekkel büszkélkedő központ fizetett alkalmazottak nélkül működik.

Utrecht az azonos nevű holland tartomány székhelye és legnépesebb városa, több mint 300 ezer fős lakosával Hollandia negyedik legnagyobb városa. Utrecht fontos pontja volt a Nyugat-Római Birodalomnak. Vallási központként is szolgál, így több monumentális

templom is fennmaradt, mint a román stílusú Szent Péter és Szent János-templomok, a gótikus Szent Jakab és Szent Miklós-templomok, valamint az úgynevezett Buurkerk, ami ma már múzeumként működik. A város az utrechti érsek, a legfontosabb holland római katolikus vezető székhelye, továbbá az ókatolikus egyház központja és egyben a holland protestáns egyház hivatalainak székhelye is. Az utrechti Szent Márton-katedrális és a Dómtorony francia gótikus stílusban épült. A katedrális Szent Márton tiszteletére az ő nevével szentelték fel 1023-ban, azonban 1580 óta református templomként funkcionál.

Hollandia legnagyobb egyeteme, az Utrechti Egyetem mellett a város több más felsőoktatási intézménynek is otthont ad. Az országon belüli központi helyzetének köszönhetően fontos vasúti és közúti csomópont. Kulturális rendezvények számát tekintve a második helyet foglalja el Hollandiában, Amszterdam után.

Utrecht Hollandia leggyorsabban fejlődő városa. Egy ilyen gyorsan fejlődő társadalomban különösen fontos a határozott kiállás és a nyitottság az elesett emberek iránt. Az emberi jogok szinte minden, az önkormányzati testületben helyet foglaló fél számára kiemelt jelentőséggel bírnak. Az Önkormányzat által rögzített Utrechti Alapelvek: a kulturális, etnikai és vallási sokszínűség elfogadása; a művészet és kultúra ereje a szociális fenntarthatóságban és végül a tudás és tapasztalat megosztása a társadalmi hálózatok kialakításáért és megújításáért.

A szervezőről:

Az Utrechti Szent Márton Kulturális Központ 2001-ben kezdte meg működését. A központnak nincs fizetett alkalmazottja, de számos, különböző szakmai háttérrel rendelkező önkéntes segíti a munkát. A központ a különböző szakmai szervezeteket a kulturális, szociális és egyházi területen arra ösztönzi Utrechtben, hogy olyan programokat dolgozzanak ki, amelyek képviselik azt a város védőszentjéhez, Szent Mártonhoz, köthető szimbolikus értéket, ami az egymással való megosztásban testesül meg. Vezetői: Rien Sprenger és Marteen van Dietmarsch.

Előzmények:

2007-ben útnak indították a város egyik legszegényebb és kulturálisan sokszínű környékén a helyi általános iskolával és az Utrechti Béke Szerződés Közösségi Művészeti Laborral közösen egy kis Szent Márton paradét, ahol gyermekek és szülei lámpásokkal egy zenészcsoporttal együtt vonulnak fel az utcákon. Ezt követően az újságok képeket közöltek a parádéről, így mindenki láthatta a különösen sokszínű eseményt: keresztény, muzulmán, és nem vallásos családok gyermekei közösen ünnepelnek és élvezik ezt a kulturális találkozót. Néhány évvel később felmérést készítettek az Utrechti Művészeti Iskola tanulóinak

közreműködésével, hogy kiderítsék, ismerik-e Utrecht város lakói Szent Mártont, a város védőszentjét? Szinte senki nem ismerte ezt a római karaktert és a történelmi hátterét.

2010-ben a központ a helyi önkormányzattól egy új kulturális projekt kidolgozására kapott felkérést a népművészet és a szellemi kulturális örökség tárgykörében. Ekkor kezdeményezték a Szent Márton körmenet újraszervezését, hangsúlyozandó az egymással együttműködő állampolgári hozzáállás kialakítását; és egy nagy városi esemény megvalósítását, a kulturálisan sokszínű kerületekből származó gyermekek és szüleik, valamint alkotók, művészek aktív részvételével. A középkorban ez a felvonulás még egy katolikus tradíció volt, ma azonban egy világibb, interkulturális esemény a védőszent ünnepe a város minden lakosa számára. A program megvalósításában az univerzális célokat és értékeket hangsúlyozzák a szervezők, mint a szolidaritás, béke, emberi jogok és fenntarthatóság.

A Szent Márton Fesztivál napjainkban (a 2016-os események tükrében)

2016-ban a Szent Márton Kulturális Központ és partnerszervezetei 35 eseményt szerveztek november 5. és 14. között. Közülük néhány esemény több napig is eltartott. A szent születésének 1700. évfordulójára tekintettel a helyi önkormányzat és a magánalapok is több forrást biztosítottak. A partnerszervezetek sok kreativitással járultak hozzá a rendezvényhez, köztük számos önkéntes is részt vett a megvalósításban. A Szent Márton-katedrális, amit *Domkerk*nek is hívnak, volt a helyszíne több kiemelt eseménynek. „Share art in Free-Dom” címmel hat héten keresztül kiállítást tartottak az egymással való megosztás, béketeremtés és annak érvényesítése tárgykörében. Az Utrechti Vizuális Művészek Társasága – „Kunstliefde” – tíz tagja alakította át ezeket az értékeket festménnyé, szobrokká és térbeli eszközökké. A katedrálisban Szent Mártonhoz kötődő zenei művet játszottak, és lampionokat, „fényszobrokat” is készítettek.

Nagy jelentősége volt a Martine és Martinus Operában játszott darab, melyet a város ismert művészei írtak, és helyi zenészek adnak elő. Az operát három alkalommal mutatták be. Különböző protestáns, ókatolikus és római katolikus templomi közösségek Utrechtben a maguk módján szenteltek figyelmet Szent Márton értékeinek a zenei kifejezés, színdarabok, prédikációk és előadás vagy beszélgetések során. A római katolikus katedrálisban (három katedrális van Utrechtben) egy koncertet tartottak, ahol különböző gregorián darabokat adnak elő Szent Márton tiszteletére.

Hatodik alkalommal rendezték meg a Szent Márton parádét, felvonulást szélesebb körű nemzetközi orientációval. Ezrek, köztük persze sok gyermek és szüleik, sétáltak végig a csatornák és a városközpont árkaik mentén fényszobrokkal (alakokat formázó lampionokkal),

zenekarok kíséretében. A múzeumban, a Szent Katalin-kolostor múzeumban, egy egykori kolostorban, különböző gyermekeknek szóló palotajátékot és kisenekari műveket adnak elő, emellett egy szabadtéri étkezde is rendelkezésre áll majd. Négy másik múzeumban és galériában további foglalkozásokat tartanak, mind-mind Szent Márton tiszteletére.

Az előadásokat az Utrechti Középkori Tanulmányok Központja tartja: a munkatársak vezetett túrákat szerveznek a város azon pontjaira, ahol Szent Mártonnal kapcsolatos helyek találhatóak. Érdeemes megemlíteni a mini operát „Mártontól Merkelig” címmel, amit a holland pápa, VI. Adorján palotájában adtak elő. Ez az opera aktuális európai témát boncolgat: ki fogadja be a menekülteket a város kapuinál?

A Szent Márton piacot is megtartották a városháza közelében fekvő hidakon és tereken. A piac középkori hangulatú, mindenféle varázslóval, zenésszel, kézművessel, helyi és otthon készült termékkel.

November 11-én a város hivatalos zászlaját (Szent Mártonnal a fehér részen) a város polgármestere helyezte ki, közben különböző általános iskolákban tanuló gyermekek százai régi és új Szent Márton dalokat énekeltek zenekari kíséret mellett, s a Szent Márton harangot is megszólaltatták.

Végül a központi könyvtárnak is volt egy különleges programja. Egy ünnepség keretében átadták a Szent Márton Köpönyeg-díjat a katedrálisban. A rendezvény elindulása óta, egyre több, különböző környékről érkező gyermek vesz abban a vidám menetben, mely alatt a fiatalok kínai lámpásokkal, Szent Márton dalokat énekelve járnak a város utcáit, cukorkákat, ruhákat és élelmiszert gyűjtendő a szegények számára. Ehhez hasonló eseményeket gyakran rendeznek a város különböző pontjain iskolák, templomok és bolttulajdonosok részvételével.

Forrás: http://epa.oszk.hu/01300/01306/00142/pdf/EPA01306_szin_2016_5_58-61.pdf

A 2016. évi Szent Márton Fesztivál hivatalos összefoglaló videói:

<https://www.youtube.com/watch?v=D38niOvnUQk>

<https://www.youtube.com/watch?v=VDdkHZW89XY>

4. esetpélda: Esetpélda ifjúsági kompetenciafejlesztésre a közösségfejlesztés eszközeivel Gyermek- és Ifjúsági Önkormányzati Társaság: RÉszreVétel

Témakör: Motiválás a közösségi művelődésben és az ifjúság bevonása

Módszer: Esettanulmány/esetpélda megvitatása a résztvevők bevonásával. Alkalmazott módszerek: kiscsoportos feldolgozás, megvitatás; plenáris feldolgozás, megvitatás, összegzés.

Időtartam: 40-50 perc

Feladat: A bemutatott projektleírást elolvasva az alábbi kérdésekre kell a résztvevőknek választ keresni, részben saját véleményük, ötleteik alapján.

- Kik voltak a kezdeményezés főbb szereplői, kulcsfigurái?
- Mi volt a kezdeményezés célja?
- Milyen eszközrendszerrel érte el ezeket a projekt?
- Mik voltak a fiatalok bevonódásának főbb motivációi?
- Milyen kockázatokkal kellett számolnia a projektnek?
- Milyen szerepet vállalt föl a projektet megvalósító szervezet?

Leírás:

A Gyermek- és Ifjúsági Önkormányzati Társaság 2016. február 1. és 2017. június 30. között valósította meg RÉszreVétel projektjét. A kezdeményezést az Európai Bizottság Erasmus+ Fiatalok Lendületben Programja támogatta. A RÉszreVétel projekt (a továbbiakban: RÉV), célja a fiatalok és közösségeik megerősítése, valamint fenntartható közösségek tervezése döntéshozók és szakemberek bevonásával.

A szervezőről:

A Gyermek- és Ifjúsági Önkormányzati Társaság egy húsz éves civil szervezet, amely a fiatalok állampolgári nevelését tűzte ki célul, valamint közvetíti számukra a demokratikus magatartásformákat.

Előkészítés:

A RÉV létrehozásának fő indítéka a terepen tapasztalt – a gyermekönkormányzatoktól is visszajelzett – hiányok és szükségletek. Gyermek- és Ifjúsági Önkormányzati Társaság országos ernyőszervezetként egy katalizáló folyamat beindítására vállalkozott a közösségfejlesztés eszközeit is felhasználva. A csoportok jelentkezése *saját motivációjuk, szükségleteik és akaratuk alapján* történt; a beavatkozás viszont közvetett beavatkozás, közvetett fejlesztés volt. A jelentkező csoportokból 1-2 főt arra kért a Társaság, hogy vegyen részt az általa szervezett, három alkalomból álló, többnapos képzéseken. A képzések 2016 nyári időszakában valósultak meg igen kevés hiánnyal (holott a nyár nem a legideálisabb időpont, tekintettel a nyári szünidőre és a vakációra. Az összesen 11 napot felölelő képzés azonban az iskolai időszakban túlzó terhet jelentett volna a fiataloknak. A képzések két régiós helyszínen valósultak meg: Budapesten és Zalabéren. A helyszínválasztásnál a résztvevők könnyű odajutását tartották szem előtt: Zalabérra elsődlegesen a Nyugat-magyarországi csoportok képviselői mentek.

A kezdeményezés során a közösségfejlesztés alapelveire hagyatkozva képezték a csoportok fiatal képviselőit. A képzésekkel kifejezetten a csoportok képviselőinek *a képessé tételére (empowerment) fókuszáltak, hiszen a beavatkozás kezdeményezői ők maguk lesznek a saját közösségükben.*

A képzésekre alapvetően 16-30 év közötti fiatalokból álló, legalább 8-10 fős csoportok jelentkezését várták. Ők maguk közül delegáltak 1-2 főt a képzésekre (a páros delegálás azért volt fontos, mert az egyik fél távolmaradása esetén is továbbadhatóvá válik a képzésen megszerzett információ és tudás, emellett a jövőtervezés folyamatának is jót tesz). A képzéseken összesen 55 fő vett részt, akik közül a legfiatalabb 16 éves középiskolás fiatal volt, a legidősebb pedig 31 éves. Többen hátrányos helyzetű településeket képviseltek. A közösségek hiánya a településeiken minden részt vevő fiatalnak általános tapasztalata volt, amit negatívumként éltek meg. A képzésen használt nem-formális neveléssel a képzésen részt vevők közül kevesebb, mint 10% találkozott a programot megelőzően, a formális oktatást tekintették az ismeretszerzés forrásának. A csatlakozó, a képzéseken képviselt közösségek üdítően sokszínűek voltak: volt modern táncoktatással foglalkozó csoport, helyi ifjúsági klub, fiatalok informális csoportja, települési korosztályi érdekképviseléssel foglalkozó szervezetek, vallási közösségek ifjúsági csoportjai, szolgáltatást nyújtó ifjúsági szervezetek, hátrányos helyzetű fiatalokkal foglalkozó szervezetek, stb. A többféle perspektíva alapvetően fontos minden helyzet jobb megértéséhez kapcsolódóan.

Alkalmazott módszerek:

A RÉV projektbe bevont ifjúsági csoportok aktív részvételével olyan helyi jövőtervező műhelyeket kívántak létrehozni, amelyek *együttes célja, hogy a település fenntarthatóságát növelje; a közösség életkörülményeinek minőségi javulását eredményezze.*

A képzés hozzájárult a résztvevők személyes kompetenciáinak – különösen a kommunikációs, szervezői, vállalkozói, kezdeményező, problémamegoldó – fejlődéséhez. A részvételük által képessé válhattak a projektszemlélet elsajátításhoz és gyakorlati alkalmazásához, valamint alkalmazni településükön a strukturált párbeszéd módszerét döntéshozókkal együttműködve. A résztvevők megismerkedtek a fenntartható közösségek létrehozását elősegítő módszertani keretekkel, és a képzések után, annak hatására azokat alkalmazni képesek a saját közösségeikben.

A képzések keretei és menetrendje mindkét helyszínen azonos volt, azonban bizonyos mértékben a mélysége egy-egy témának változott a résztvevők igényeire reagálva. Az első, négynapos képzési alkalom a közösséggé való formálódásra koncentrált, valamint a projektben a résztvevőkre váró feladatok tisztázására. A második képzési alkalom során a jövőtervezés alapját adó módszertannal és annak tesztelésével foglalkoztunk, illetve a strukturált párbeszéd helyi alkalmazhatóságával. A harmadik képzési alkalmon került fókuszba a kapcsolatépítés, a jövőtervezés előkészítése és a döntéshozókkal történő kommunikáció azt követően, hogy a fiatalok megismerték a döntéshozatal rendszerét helyi, megyei, regionális és országos szinten.

A képzéseket követő katalizáló lépések:

A képzéseket követően a fiatalok a saját csoportjaikkal kezdtek hozzá a jövőtervező folyamatok megvalósításához.

A vállalás alapján a fiatalok helyi folyamatába *nem avatkozhatott be a projekt*, mivel a helyi jövőtervező folyamatnak a projekt megvalósítói nem résztvevői, helyben nem lesznek jelen a folyamatban. *A katalizáló szerep ellátása során* a fiatalokat közösségi csatornákon és személyes mentori beszélgetésekkel támogatták. A képzéseket követően két hónappal már összehívták az első találkozót, amelyben a megoldandó problémákra fókuszáltak. A projekt megvalósítói észlelték, hogy nagyon sokféle útmutatásra van szükség egyes helyeken.

Készítettek ezért egy úgynevezett mentori csomagot, amely különböző típusú problémákra fókuszált. A csomagban például szó esik arról, hogy milyen lépéseket tehetnek meg annak érdekében, hogy a jövőtervezésnek legyen eredménye, ha nem befogadó vagy nem motivált a saját közösség. Emellett a fiatalok tájékozódását online könyvtárral is segítették, amelyben minden segédanyag megtalálható volt, és a képzést követően erős szakmai-módszertani támogatást nyújtottak azoknak, akik további segítségre szorulnak.

Eredmények:

A RÉV-be bevont közösségek eredményei egymástól rendkívüli módon eltérnek, de lássuk néhány település konkrét eredményeit, melyek jó gyakorlatként is értelmezhetőek:

- Zalaegerszegen a települési diákönkormányzat szükségletfelmérést készített a település iskoláinak bevonásával, amelynek része volt az Egan kereke módszer alkalmazása is. A céljuk az volt, hogy egyrésztől megismertessék magukat a képviselt fiatalokkal, másrésztől pedig a megismert igények alapján tudjanak a döntéshozók felé párbeszédet kezdeményezni. A kezdeményezésüknek nevet is adtak: Fiatalok Zalaegerszegért néven erősítik a fiatalokban a társadalmi és közösségi részvétel fontosságát. A fiatalok az önkormányzattól már különböző kérdésekben kérés nélkül kapnak beleszólási lehetőséget azokba az ügyekbe, amelyek őket is érintik. A kezdeményezés mellett párhuzamosan pedig elindult a megyei szervezetek megkeresése, és az ifjúsági érdekképviselőt fejlesztése alulról jövő kezdeményezésként.
- Kiskörén a fiatalok egyesülete még 2015-ben újként alakult (a képzés idején még nem voltak hivatalosan bejegyezve). A bejegyzést a képzések ideje alatt élték meg, és kezdtek el települési programokat szervezni. A jövőtervezésbe a helyi vállalkozókat, a közintézményeket, és helyi véleményvezéreket is bevontak a döntéshozók mellett, amellyel a településen a fiatalokkal való foglalkozás fontosságára hívták fel a figyelmet. A kiskörei jövőtervezés a szervezeti stratégia kialakításához is vezetett, amely mentén a fiatalokkal való foglalkozás nagyobb szakmaiság mellett történhet meg.

- Törökbálinton a települési ifjúsági önkormányzat már évek óta kezdeményezi és erősíti az érdekképviselést. A projekt hatására, és a fiatalok ötletéből kiindulva helyben ifjúsági klub alakult, amely elsősorban a hátrányos helyzetű fiataloknak nyújt biztonságos környezetben szórakozási lehetőséget. Másik eredmény, hogy az önkormányzat a fiatalokkal való foglalkozás minőségének javítása érdekében elkötelezett egy ifjúsági koncepció kidolgozása iránt.
- Nagykarácsonyban a projekt hatására a fiatalok informális csoportja civil szervezetté alakult a jövőtervezés során, és kialakította a szervezeti profilját, tevékenységeinek rendszerét.
- Magyaralmáson a kezdeményezés hatására elindult a gyermek- és ifjúsági önkormányzat létrehívásának kezdeményezése.
- Cegléden a helyi ifjúsági önkormányzat megszervezte a kereteit annak a munkának, amelynek révén a fiataloknak szóló programokat tudnak kezdeményezni, az önkormányzattal és az ifjúsági referens támogatásának köszönhetően.
- Veresegyház településén a projekt során alakult meg az ifjúsági referensi státusz, a településen az ifjúsági önkormányzat létrehozása elindult, a párbeszéd erősebbé vált az önkormányzattal, a fiatalok pedig részt vesznek a települési fesztivál szervezésében.
- A projekt másik tevékenységtípusának eredményeként, többek között a felkereső látogatások alkalmával tapasztalt hiányosságokra és szükségletekre reagálva a projekt végére elkészült a Helyben hogyan? A települési ifjúsági munka gyakorlati kiindulópontjai című könyv. A szakmai kiadvány a települési önkormányzatok, ifjúsági munka iránt érdeklődők számára készült abból a célból, hogy újból - vagy először kezdjenek a települési ifjúsági munka megszervezéséhez.

Forrás: http://epa.oszk.hu/01300/01306/00144/pdf/EPA01306_szin_2017_1.pdf - Gulyás Barnabás: *Közösségemen innen és túl*, 58-64. o.

www.reszrevetel.hu

5. esetpélda: Tőlünk nektek – élményakadémia mint a fiatalok motiválásának és bevonásának eszköze

Témakör: Motiválás a közösségi művelődésben és az ifjúság bevonása

Módszer: Esettanulmány/esetpélda megvitatása a résztvevők bevonásával. Alkalmazott módszerek: kiscsoportos feldolgozás, megvitatás; plenáris feldolgozás, megvitatás, összegzés.

Időtartam: 40-50 perc

Feladat: A bemutatott projektleírást elolvasva az alábbi kérdésekre kell a résztvevőknek választ keresni, részben saját véleményük, ötleteik alapján.

Megfigyelési szempontok:

- Milyen előzményei lehettek a projektnek, milyen előkészítés volt hozzá szükséges?
- Milyen együttműködések alapul a projekt? Kik a kulcsszereplői?
- Milyen erősségei, értékei vannak a projektnek? Milyen erőforrásokra épít a projekt?
- Milyen nehézségek merültek fel a projekt megvalósítása során?
- Milyen szakaszai vannak a projektnek?
- Milyen pozitív hatásai lehetnek a projektnek?
- Milyen módon tartható fenn a projekt?
- Ismer-e hasonló kezdeményezést a környezetében?
- Van-e ötlete hasonló kezdeményezésre a településén, térségében?

A Tőlünk Nektek programot az Élményakadémia Közhasznú Egyesület 2017-ben 7. alkalommal szervezte meg. A szervezet az élménypedagógia módszerét hívja segítségül a legtöbb programja alkalmával. Ez esetben is tartalmaz olyan elemeket a program, ami lehetőséget teremt fizikai, lelki és szellemi kihívásokkal egyidőben szembesülni és megküzdeni, valamint különböző fejlődési folyamatok eredményeképpen elérni a kitűzött célt, ami jelen esetben a HH-s fiatalok könnyebb kapcsolatteremtési kompetenciájuk fejlődjön és felelősséget tudjanak vállalni a saját szerepeikért és közösségeikért. Ezentúl célul tűzte ki magának a 4-5 fős team a fiatalokkal szemben, hogy az azonos környezetből érkező fiatalokat

be lehessen hívni és alkalmazni az ő erőforrásaikat a hátrányos helyzetű közösségekkel végzett munka során. Tehát kortársaikat képesek legyenek támogatni az egyéni fejlődési útjuk megtalálásában, felelősségvállalásukban és fejlődésükben. Természetesen képzésen résztvevő fiataloknak lehetőség nyílik, hogy valamilyen más fejlődési alternatívát kaparintsanak meg. A program hatásaként megjelennek rövid és hosszútávú eredmények. Rövidebb idő alatt, kevesebb energia befektetéssel alakul ki a résztvevő fiatalok elköteleződése, a motivációjuk egy számukra hitelesebb „példát” követve könnyebben alakul ki. Hosszú távú hatása a módszereknek, hogy a marginalizálódott csoportok, közösségek életkörülményeinek javításában, a közösség egyes tagjainak életcéljaiban, megküzdési stratégiáiban egy-két ifi-trénerként képzett fiatal tud új, hatékonyabb alternatívákat kínálni. További hosszú távú hatása az ifi-tréner képzésnek, hogy ezek a fiatalok önkéntes ifjúságsegítőként már rendelkeznek olyan alap készségekkel, amelyeket a közösségükben nem, vagy csak nehezen tudnának elsajátítani. Így növekszik az esélyük a továbbtanulás terén, valamint növekednek a lehetőségeik a munkakeresés terén is. Természetesen ebben nem maradnak magukra a fiatalok. A felkészült tréneri team, biztonságos körülményeket, hogy a fiatalok tapasztalatait bővítsék működésük ismeretével kapcsolatban, hogy felkészüljenek a kortársaik képzésére, valamint a saját tervük megvalósításában mentorálási beszélgetésekre adnak teret a fiatalok számára.

A fiatalok fejlesztési folyamatának lépései:

1. Kiválasztás

A fiatalok kiválasztásának a jelenlegi gyakorlata egy, az Egyesület által megvalósított programon való részvétel. Amennyiben a programot biztosító tréner-team tagjai javasolják a fiatalot az ifi-tréneri szerepkörre, úgy a következő képzési programba bekapcsolódhat. Természetesen az ifi-tréner képzésben való részvétel önkéntes, a fiatal bármikor elhagyhatja a programot, azonban a programot elhagyó fiatal csak a következő programba tud újra bekapcsolódni.

2. Csapatépítés és ifi-tréner képzés

Az ifi-tréner képzés csoportban történik, ennek egyik oka az, hogy csoportokkal fognak dolgozni a fiatalok a képzést követően. A folyamat során a fiatalok tapasztalatot szereznek különféle szociális készségek gyakorlásában, alapvető csoportdinamikai ismereteket tapasztalnak meg, valamint facilitátori gyakorlatot szereznek, illetve alapvető projekt

menedzsment készségeket sajátítanak el. Ebben a szakaszban már felelősséget vállalnak a program egyes elemeiért, programelemeket terveznek és valósítanak meg egymásnak, és egymástól visszajelzéseket kapnak. Itt a trénerek még képző szerepben vannak, azonban fokozatosan adják át a terepet a már visszajelezni képes, facilitátori gyakorlatokat végző fiataloknak. A folyamatnak ezen szakasza az egymással történő ismerkedést, valamint a tervezést foglalja magában, ami legalább 2 hónapot ölel fel.

3. Ifi-tréner projekt

A „projekt” egy olyan eleme a képzésnek, amiért az ifi-tréner képzést elvégzett fiatalok vállalnak felelősséget, a teljes tervezési, szervezési valamint a megvalósítás feladata az ő kezükben van, a trénerek amolyan támogató mentor szerepben kísérik a fiatalokat. Ez a folyamat „projekt a projektben” elven működik, azaz az ifi-trénernek nagyon hasonló szerepet látnak el, mint az ő képzésükkor a trénernek. Ne felejtsük el, hogy az ifi-trénerként képzett fiatalok már korábban is voltak résztvevői hasonló programnak, így ismerik a résztvevői oldalt is, valamint többféle tapasztalatuk, mintájuk van a tréner szerepre vonatkozóan is. Az „ifi-tréner projekt” célja tehát: a képzett ifi-trénernek trénerként lépnek elő, megterveznek egy csapatépítést az újonnan bekapcsolódó fiataloknak, majd az ő tervezési folyamatukat támogatják, legvégül pedig segítenek nekik megvalósítani a saját önkéntes projektjüket, és támogatják a megvalósítást követő értékelési szakaszt. A trénernek feladata eközben a fokozatos háttérbe vonulás, valamint az ifi-trénernek folyamatos, személyre szabott mentorálása, illetve az ifi-tréneri munka folyamatos értékelése – a fiatalok személyes céljainak, igényeinek mentén.

4. Gyakorlati időszak

A Gyakorlati időszak a képzést követő, lazán kapcsolódó szakasz. Itt már építünk a fiatalok kezdeményezőképességére, azok a fiatalok vesznek részt ebben a szakaszban, akik továbbra is érdeklődnek az egyesület egyéb tevékenységei, programjai iránt – különösen ifi-tréneri szerepből. Az Élményakadémia Közhasznú Egyesület egyéb tevékenységei közül gyakorlati lehetőség lehet: - osztálykirándulás programokon tevékenységek facilitálása - szociális fókuszú programokon való ifi-tréneri tevékenység - intenzív képzési programokon való asszisztencia (10 napos, segítő szakembereket és ifjúsági munkásokat célzó képzések)

Az Ifi-tréner képzés során személyre szabott eredmények, célok elérése a cél – azaz minden egyes, a programban részt vevő fiatal számára a saját céljainak elérését szolgálja az ifi-tréner képzés. Általános, minden fiatalra vonatkozó sikerkritériumok: közösségében,

lakókörnyezetében aktívabb taggá válik, új készségeket sajátít el, tapasztalatot szerez a saját valós képességei és korlátai tekintetében Ugyanakkor a személyre szabott célok mentén további szubjektív sikerkritériumok fogalmazhatók meg. Ezt egy példán át érzékeltetve: Cs. roma származású fiatal, aki a kortársaival többnyire laza, vicces formában érintkezik, az időseket tiszteli, azonban a kiszabott kereteket, normákat gyakran megkerüli, megszegi. A jövőjére vonatkozóan a lakóközösségből merít mintákat. Az Ifi-tréner képzés során számára nagy előrelépést jelentett, hogy számára idegen, felnőtt csoportok előtt beszélt, facilitált tevékenységeket – sikeresen.

Mint minden programnak ennek is vannak kockázati tényezői és kihívásai, amik a sikeresség útjába sorakoznak fel. Az Ifi-tréner képzés során a fiatalok egyre több valós felelősséget kapnak, amely felelősséggel együtt jár a hiba elkövetés, valamint a közösen kialakított csoportnormáktól való eltérés kockázata. Ahogy a fiatalok egyre inkább elköteleződnek a program iránt, úgy csökken ez a kockázat – és ennek függvényében lehet nagyobb felelősséget ruházni az Ifi- tréner jelöltekre. A program hosszából, illetve a szükséges elköteleződés intenzitásából fakadóan elég nagy a lemorzsolódás – akár 50%-is lehet. Ezzel a fiatalok élethelyzetéből adódóan számolni kell. Az Ifi-trénernek különböző előképzettséggel rendelkeztek, és sokszor nehéz úgy csapatot kovácsolni belőlük, hogy mindenkinek legyen szerepe, és tényleg közösen oldjanak meg feladatokat, és ne csak egy-két ember dolgozzon közülük. Amiatt, hogy az ő résztvevőik is velük egyidősek voltak, néhány Ifi-tréner sokszor belecsúszott a résztvevői szerepbe, ők is játszani szerettek volna, és részt venni egy-egy tevékenységben, ahelyett, hogy facilitálták volna azokat. Az is előfordult, hogy támogatás helyett egyszerűen kinevették a résztvevőket. Kérdéses volt még, hogy hol van a határ az Ifi-tréner és a résztvevők között, mennyire lehet barátkozni, kapcsolatot kialakítani egymással. Ez az etikai kérdés rendszerint a trénerknél is felvetődik, és sokszor nehéz az egyensúly megtalálása. Ezek a jellemzők csak izgalmassá és nem lehetetlenné teszik a munkát. Ez azt is jelenti, hogy választ és megoldást kell keríteni erre. Ami kevés idő a rendelkezésünkre állt a folyamat alatt, azt igyekeztünk az Ifi-trénerrel tölteni, és támogatni őket, megbeszélni velük a problémákat, és lehetséges megoldásokat felvázolni, közösen kitalálni, példákat hozni a saját munkákból, és megerősíteni őket a saját szerepükben. Minden ifi tréner kapott maga mellé a trénerek közül egy „coach”-ot, mentort, akivel arról beszélhetett, ami fontos volt a számára, kérdéseket vitathattak meg, ami az Ifi-trénerséggel kapcsolatban, vagy attól függetlenül foglalkoztatta őket. Ez az alkalmankénti egy óra csak az adott Ifi-trénerről szólt, a mentor figyelme csak rá irányult. A folyamat során felmerülő problémákra igyekeztünk minél hamarabb megoldást találni, és a megoldásokról nem csak a

trénerek döntöttek, hanem bevontuk az Ifi-trénereket is, közösen gondolkodtunk, hogy mi lehetne az egész csoport számára a legjobb.

Érdeemes rávilágítani arra a fejlődési útra, amit ezek a fiatalok bejárnak az Ifi-tréner képzés során. Az ifi-tréner képzés célcsoportját tekintve azon fiatalok, akik alapvetően komoly szociális, anyagi vagy egyéb hátránnyal indulnak az élet egyéb területein. A lakókörnyezetük, vagy a közösségük meghatározta lehetőségeken túl nem látnak alternatívát a jövőjükre vonatkozóan. Ebből a szerepből és szemléletmódból jelent előrelépést az Ifi-trénerré válás folyamata. A körülményeiket elfogadó, azt megváltoztathatatlanak ítélő fiatalok egy komplex eszközt, módszert, szemléletmódot és támogatást kapnak, hogy a saját és a környezetükben élők élethelyzetén változtassanak. Valamint az “Én” meghatározásuk kibővül egy új szereppel, ahol megjelenik egy, nem az egyénért, hanem a közösségért megfogalmazott cél elérésére való törekvés, a visszajelzések és az önreflexió kultúrája. Valamint az esetleges hibázás nem egy „eltitkolnivaló” jelenség többé, hanem egy olyan élethelyzet, amiből tudatosan tanulni, fejlődni lehet. Így növekszik a vállalkozói kedvük, a kihívásokkal való megküzdésre való hajlandóság, illetve a személyes fejlődés is értékévé válik.

6. esetpélda: Városi gerillamarketing mint a fiatalok motiválásának és bevonásának eszköze

Témakör: Motiválás a közösségi művelődésben és az ifjúság bevonása

Módszer: Esettanulmány/esetpélda megvitatása a résztvevők bevonásával. Alkalmazott módszerek: kiscsoportos feldolgozás, megvitatás; plenáris feldolgozás, megvitatás, összegzés.

Időtartam: 40-50 perc

Feladat: A bemutatott projektleírást elolvasva az alábbi kérdésekre kell a résztvevőknek választ keresni, részben saját véleményük, ötleteik alapján.

Megfigyelési szempontok:

- Milyen előzményei lehetnek a projektnek, milyen előkészítés volt hozzá szükséges?
- Milyen együttműködések alapul a projekt? Kik a kulcsszereplői?
- Milyen erősségei, értékei vannak a projektnek? Milyen erőforrásokra épít a projekt?
- Milyen nehézségek merültek fel a projekt megvalósítása során?
- Milyen szakaszai vannak a projektnek?
- Milyen pozitív hatásai lehetnek a projektnek?
- Ismer-e hasonló kezdeményezést a környezetében?
- Van-e ötlete hasonló kezdeményezésre a településén, térségében?

Bevezető

A gerillamarketing területét a nem hagyományos, nem konvencionális marketingeszközök, - technikák használatánál kell keressük. Eredete 1984-ig (SIC!) vezethető vissza, ekkor adta ki [Jay Conrad Levison](#) hasonló című könyvét, összefoglalva a nem tradicionális módszereket. A meghatározás szerint a gerillamarketing jellemzői:

- unikális és meghökkentő elemek (promotion);
- nem szokványos közvetítő felületek és csatornák (place);
- alacsony költségvetés (price).

Gerillamarketingnek tekinthetjük tehát a nem klasszikus reklámfelületeken megjelenő, az ügyfelekkel, fogyasztókkal új típusú kapcsolatot létesítő és ápoló, újszerű, szokatlan elemeket

tartalmazó, inkább ötletre, mint nagy anyagi bázisra épülő marketinget.

Felosztását tekintve öt nagy gerillamarketing területet azonosíthatunk:

- a buzzmarketing: szóbeszéd, avagy suttogó propaganda pl.: hírterjesztés, urban legendek stb.;
- az ambient-marketing: a környezetátalakítás, street-art, pl.: tűzfalgraffitik, folyófestések stb.;
- a viral-marketing: a vírusmarketing pl.: vírusvideók stb.;
- az astroturfing: a pszeudo-fogyasztói csoportok létrehozása;
- média-hack: média-átverés

A gerillamarketing alapelvei

- Olcsó: arról már beszéltünk, hogy a gerillamarketing lényege, hogy költséghatékony és ezt jó ötletekkel, kreativitással kompenzálja.
- Váratlan: vagyis szinte lecsap a célcsoportra. Derült égből villámcsapásként kell, hogy érje a reklámüzenet. Hisz pont a meglepetés ereje az, ami célba juttatja üzeneted.
- Drasztikus: a jó gerillakampány drasztikus és átlépi a célcsoport ingerküszöbét, így lehet csak kellően hatékony és érhet célba.
- Humoros: a humor bontja le a reklámmal szemben támasztott ellenállás falát, mellyel a célcsoport igyekszik távol tartani a hirdetéseket.
- Egyszeri, nem ismételt: a gerillakampány lényege pont a meghökkentés és meglepetés erejében rejlik, ezért csak egyszer lehet igazán hatásos, másodjára ne is próbálkozz vele, hisz a „poént” már lelőtted.
- Előnyös: fontos, hogy a gerillakampány mindig adjon valamit a fogyasztónak, ha mást nem, akkor legalább egy mosolyt, vagy egy jóízű nevetést (crevocorp.hu)

A gerillamarketing sikere az üzenet meglepő, illetve szórakoztató voltától függ. Annak érvényesülése esetén ugyanis az ügyfél, a felhasználó, a fogyasztó maga továbbítja az üzenetet, illetve válik a kommunikációs csatorna (lánc) aktív részesevé. Így a marketing-költségek nagyságrendekkel szoríthatók le, valamint a reklám-absztinensek, reklám-ellenesek is elérhetőek. Érthető, ha manapság az Internet kiemelt fontosságúvá vált a gerilla-marketing használatában.

A gerillamarketing-használók nem egyszer rejtve szeretnének maradni, hiszen nagyban

csökkentené az üzenet értékét, ha kiderülne, hogy az abból hasznot húzó szervezet indította útjára a kampányt (vegyük észre, hogy egy filmről írt nagyon rossz, de ellenszenves kritika inkább segít a film iránti pozitív attitűd kialakításában. De mennyire más lenne ez, ha kiderülne, hogy a filmgyártó maga íratta a kritikát).

A gerillamarketing-kritikusok szerint a technika lényege a provokáció, a normaszegés, s minél inkább használatos az eszköz, annál deviánsabb ötletet igényel a piac és az érzékelés telítődése miatt.

Urban Guerillas

Az „Urban Guerillas” néven meghatározott projekt elsődleges célja az volt, hogy szokatlan, újszerű eszközökkel reflektáljon a 21. században jelen lévő társadalmi vagy társadalmi eredetű problémákra. Ezek a problémák globális szinten jelentkeznek, a kulturális eltérések okán épp ezért sok különböző szemszögből lehet vizsgálni ugyanazt a problémát.

A projekt maga egy 7 hónapig tartó programként jött létre. Ennek része egy 9+2 napos ifjúsági csereprogram, amely 5 ország (Lengyelország, Németország, Spanyolország, Törökország és Magyarország) 25 résztvevőjével valósult meg 2015. júniusában Pécsen.

A megvalósítás főbb lépései:

1. Felkészítő szakasz (1-4 hónap)

Ezen időszak tartalmazta a folyamatos online kapcsolattartást, közös internetes felület kezelését (facebook, youtube), és webes tartalmak szerkesztését, megjelentetését, továbbá e az előkészítő látogatást is (3 nap), valamint a résztvevők kiválasztását, felkészítését, a program végleges kidolgozását.

2. Megvalósítás szakasza (5.hónap)

A pécsi 10 napos ifjúsági csereprogramban a partnerszervezetek vezetői és az általuk kiválasztott fiatalok vettek részt:

• Day 1. Arrivals   • Day 2. Ice breaking, Team building, Movie night   • Day 3. Guerilla workshops, Hungarian night   • Day 4. 21st century problems, mural painting, Turkish night   • Day 5. Tech Day, Polish night   • Day 6. Creative day, Spanish night

- **Day 7.**   **Sightseeing @ Pécs**
- **Day 8.**   **Guerilla actions @ Pécs, German night**
- **Day 9.**   Generating online content, Game night
- **Day 10.**   Presentations, Final evaluation, **Farewell party @ Pécs**
- **Day 11.**   Departures

3. Értékelő szakasz (6-7. hónap)

Ebben a fázisban elsősorban a tapasztalatok összegzése, zárókiadvány készítése történt meg

4. Disszeminációs szakasz (7. hónaptól)

A projekt eredményeinek bemutatása, nyilvánossá tételével zárult a projekt.

A csere célja az volt, hogy a különféle kortárs művészeti ágak valamint különböző „gerilla” módszerek használatával ráirányítsák a helyi közösség figyelmét a résztvevő fiatalok által legégetőbbnek ítélt problémákra. Meghatározó része a cserének, hogy a figyelemfelhívás nem csupán személyes fellépéssel és a helyi közösség bevonásával, hanem az interneten, a közösségi oldalakon is történt: az egyéni akciókról készült képi anyagból internetes közösségi tartalmakat generáltak a résztvevők, így multiplikálva az elért hatást.

A csere résztvevői: A résztvevő partnerek a szociális szféra különböző területén működnek, így az általuk delegált résztvevők kellően homogén csoportot alkotott ahhoz, hogy a résztvevők által legfontosabbnak tartott problémákat minél alaposabban megvizsgálhatták. A munkatársaik közt ifjúságsegítők, szociális munkások, pedagógusok, programkoordinátorok, pszichológusok, médiaszakember is megtalálhatóak voltak.

A résztvevők a csere által gyakorlatilag mind a 8 kulcskompetenciájukat fejleszthették, de mind közül kiemelkedő a digitális és a műszaki kompetenciák fejlesztésének lehetősége. Erre a projekt gazdáik külön hangsúlyt fektettek a program lebonyolítása során: a résztvevők szakértőktől sajátíthatják el a különféle eszközök megfelelő használatát (videókamera, DSLR technika) és a különféle szoftverek (vágó és képszerkesztő programok) valamint a közösségi médiumok (youtube, facebook, blogok, stb.) biztonságos, jogszerű és hatékony alkalmazását. A program sokrétűségének köszönhetően a résztvevők számos kompetenciája fejlődött, többek közt a már említett digitális kompetencián felül az idegen nyelvi kompetenciáik, a

szociális és állampolgári kompetenciájuk, kezdeményezőkézségük és vállalkozói kompetenciájuk, valamint kulturális és kifejezőkézségük. Ezen túlmenően a nem formális módszerek használatának köszönhetően is új ismereteket, módszereket sajátítottak el.

A csere alatti tanulási folyamat első része a szükséges alap tudás megszerzése volt, mind a technikai, mind a módszertani oldalt tekintve, valamint a kiválasztott társadalmi problémákat is megpróbálták minél több szempontból, minél alaposabban megvizsgálni, hogy a résztvevők kellő érzékenységgel tudjanak majd az önálló projekttervezés alatt a témához nyúlni. A kiválasztott társadalmi problémákra egy-egy mini-kampányt építettek fel és menedzseltek.

Kompetenciafejlesztés

A projekt tervezése során szinte valamennyi kulcskompetencia fejlesztése fókuszban volt:

IKT, digitális kompetenciák.

A csere kiemelt fejlesztési területe. A résztvevők elsajátították a különféle szociális médiumok (biztonságos) használatát, különféle szoftvereket (vágóprogramok, képszerkesztő programok) tanulnak meg magabiztosan kezelni. Mind az elméleti alapok elsajátítására, mind a gyakorlati oldal megtapasztalására lehetősége volt a résztvevőknek.

Anyanyelvi & idegen nyelveken folytatott kommunikáció.

Mivel a csere munkanyelve az angol volt, így természetesen a résztvevők erősítették meglévő angoltudásukat, valamint a minőségi közös munka elengedhetetlen feltétele volt a szaknyelv elsajátítása, hogy gondolataikat, érzéseiket, meglátásaikat megfelelően kifejezhessék.

Matematikai kompetenciák és alapvető kompetenciák a természet- és műszaki tudományok terén.

A csere célja olyan 21. századi problémák feldolgozása volt, amelyekért elsősorban emberi tevékenység tehető felelőssé. A fiataloknak fontos volt megtalálniuk saját szerepüket, hogy mit tehetnek ők vagy akár egy ilyen projekt a változásért. Mivel ezek a kompetenciák magukba foglalják az emberi tevékenység által okozott változások megértését és az egyes polgár felelősségét, a résztvevők ezen kompetenciái is fejlődtek.

A tanulás elsajátítása.

Az érzékenyítő foglalkozások alkalmával a résztvevők olyan nem-formális módszerekkel

ismerkedhettek meg, amelyeken keresztül új ismereteket sajátítanak el, és amelyeket a jövőben saját életükben is alkalmazni tudnak majd.

A szociális és állampolgári kompetencia.

A cserében a megjelenő problémák többsége szociális jellegű vagy eredetű probléma volt, így ezek feldolgozásával a résztvevők óhatatlanul is fejlesztik szociális és állampolgári kompetenciáikat, a társadalom felelősebb állampolgáraivá válnak, továbbá saját gerilla-projektjeik révén bevonják a helyi fiatalokat, ezáltal multiplikálják az ezzel kapcsolatos tudásukat.

A kezdeményezőkészség és a vállalkozói kompetencia.

A technikai és érzékenyítő foglalkozásokat követően a fiatalok saját maguk határozták meg, hogy mely témában, milyen eszközökkel, milyen üzenetet szeretnének közvetíteni. Csapatuk időbeosztását maguk állították össze, továbbá ők voltak felelősek a munkaeszközök, munkamódszer kiválasztásáért, beleértve a projekt végi prezentációt is.

Kulturális tudatosság és kifejezőkészség.

A kiválasztott üzeneteket különféle módon adják át otthon a helyi közösség számára, amelyet megelőzőt egy ezt támogató felkészítő foglalkozás. Így nem csak egy-egy technika alapismereteit sajátították el a résztvevők, de maguk is kreatív alkotókká válnak.

Ahogy a résztvevők látták

Minden napnak megvolt a maga egyedisége és tele voltak változatosabbnál változatosabb programokkal. Első nap még inkább az ismerkedés ment, különféle ismerkedős játékokkal, amit el kell, hogy mondjak, nagyon élveztem: kreatívak voltak, illetve ha ezen túl lesz hasonló eset, már tudom, milyen játékokkal lehet megkönnyebbíteni az ismerkedést. A többi nap már inkább magáról a csere lényegéről szólt: szociális illetve társadalmi problémák, de ezek sem töményen mivel, az egész meg volt fűszerezve játékos programokkal, ezzel megteremtve a tökéletes balanszt a kettő között (Patrik, 17 éves)

A legjobb dolog elsősorban az volt, hogy rengeteg csodás emberrel ismerkedhettünk meg, valamint gyönyörű helyekkel. Soha nem unatkoztunk! A műhelymunkák nagyon hasznosak, de emellett viccesek is voltak. A különböző foglalkozások mellett a mural painting nap tetszett a legjobban, nagyszerű élmény volt ... Miután megtanultuk a technikákat és hazaértünk, hasonló falfestést a városunkban is csináltunk! (Andrea, 21 éves)

7. esetpélda: A közösségi művészetek és a murál morál módszer mint a fiatalok motiválásának és bevonásának eszköze

Témakör: Motiválás a közösségi művelődésben és az ifjúság bevonása

Módszer: Esettanulmány/esetpélda megvitatása a résztvevők bevonásával. Alkalmazott módszerek: kiscsoportos feldolgozás, megvitatás; plenáris feldolgozás, megvitatás, összegzés.

Időtartam: 40-50 perc

Feladat: A bemutatott projektleírást elolvasva az alábbi kérdésekre kell a résztvevőknek választ keresni, részben saját véleményük, ötleteik alapján.

Megfigyelési szempontok:

- Milyen előzményei lehettek a projektnek, milyen előkészítés volt hozzá szükséges?
- Milyen együttműködések alapul a projekt? Kik a kulcsszereplői?
- Milyen erősségei, értékei vannak a projektnek? Milyen erőforrásokra épít a projekt?
- Milyen nehézségek merültek fel a projekt megvalósítása során?
- Milyen szakaszai vannak a projektnek?
- Milyen pozitív hatásai lehetnek a projektnek?
- Ismer-e hasonló kezdeményezést a környezetében?
- Van-e ötlete hasonló kezdeményezésre a településén, térségében?
- Melyik szektorokat aktivizálta a projekt?

Bevezető

A mural painting (falfestés) a közösségi művészet egy Közép- és Dél-Amerikában honos formája, melyet Nicaraguában, Esteliben komplex közösségfejlesztő módszerként alkalmaz a FUNARTE nevű szervezet. Magyarországon a Murál Morál Csoport próbálta ki először a 2007 szeptembere és 2008 novembere közt megvalósuló „Utcai képzőművészet – életre keltett falak” című ifjúsági projekt keretében hátrányos helyzetű fiatalok 6 csoportjával.

A módszer lényege a közös gondolkodás és közös alkotás a csoporttagok teljes bevonódásával. Közösségfejlesztő hatásán túl olyan társadalmi problémákra reflektálhat melynek megmutatásával, feldolgozásával elindulhat egy közösség a megoldás felé, s cselekvő közösségként reagál a településen felmerült problémákra.

Közösségi művészetnek a közösségi kontextusban, a közösség tagjainak bevonásával megvalósuló művészeti tevékenységet nevezzük, melyben alapvető az adott közösség és az alkotás folyamatát kísérő művészek vagy fejlesztők interakciója, párbeszéde egymással és az alkotás által a környezetükkel. Ezáltal a közösség tagjainak lehetősége nyílik kifejezni a közösséget foglalkoztató tartalmakat, és szélesebb társadalmi rétegek számára is láthatóvá tenni azt a művészet eszközei által. A közösségi művészeti folyamatok változásokat is okozhatnak társadalomkritikai és tudatosságra ébresztő, az egyéneket saját képességeikben, jogaikban megerősítő funkciójuk által. A legelterjedtebb közösségi művészeti formák: a közösségi színház (pl. fórum színház), a cirkusz, a karnevál, a közösségi média, a murálfestés, az installációs alkotások, a közösségi zene, a tánc stb.

A közösségi művészeti folyamatban többnyire nem-formális és informális nevelési módszerek kapnak szerepet, melyek segítik a csoporttagok egyenlő bevonódását, a véleménynyilvánítást, az együttműködést: lehetőséget biztosítanak arra, hogy a civil társadalom valamennyi szereplője kifejezhesse önmagát és az egyéni a közös részévé váljon. Mindez akkor a legteljesebb, ha a résztvevők az alkotás minden fázisába bevonódnak. A közösségi művészetek alkalmazásánál általában a közösségfejlesztés és az egyének megerősítése a cél, a résztvevők helyzetbe hozása olyan feladatok felkínálásával, melyeket többnyire közösen tudnak csak „megoldani“. Ily módon egy nagyszabású alkotás elkészítése az egyéni képességek megnyilvánulásának, s az együttműködésnek ad teret.

A közösségi művészetek és a Murál Morál Módszer, mint a közösségfejlesztés eszköze hozzásegíti a közösség tagjait ahhoz, hogy cselekvő, aktív állampolgárok legyenek. Azontúl, hogy kiváló eszköze lehet a bevonásnak pozitív társadalmi hatása azonnal érzékelhető. A jó gyakorlatot/módszert lehet alkalmazni a kulturális intézmények tereiben, illetve települések közös épületein, falain.

A Murál Morál Mező a Pécsi Szín-Tér Egyesület közösségi művészeti munkacsoportja 2007 óta alkalmazza a módszert Magyarországon nicaraguai mintára többnyire hátrányos helyzetű gyerekek és fiatalok csoportjaival. A módszer szellemi háttérére nagy hatással volt: Paolo Freire kérdés-pedagógiája, Malcolm Ross és Robert Witkin reflexió-elmélete az érzelmek békés módon való kifejezéséről és Carl Rogers személyiségközpontú, emberséges megközelítése.

A Pécsi Szín-Tér Egyesületet 2010-ben alakult.

Mural Moral Mező Csoport - Közösségi falfestés Pécsbányatelepen

A Mural Moral Mező csoport 2010-ben Pécsbányatelepen kezdett el dolgozni, ahol a lakosság 70%-a roma származású.

A településen nehéz volt bevonni a fiatalokat közös alkotásra vagy egyéb tevékenységre, mely a település szépítését célozta volna. Általános jelenség volt Pécsbányán, hogy a fiatalok „nem beszélgettek, nem terveztek együtt”. A közös gondolkodás és az alkotás hiányzott a település életéből. A fiatalok passzívak voltak, szenvedő állampolgárként viselkedtek. Nem vettek részt őket érintő döntéshozatali folyamatokban. Nem gyakorolták állampolgári jogaikat, nem nyilvánítottak véleményt s nem álltak ki a jogaikért. Hiányzott az a csatorna, kommunikációs felület, ahol megoszthatták problémáikat, gondolataikat.

2010-ben a Krétakör Alapítvány egy projekthez partnernek kérte fel a Mural Moral Mező közösségi falfestéssel foglalkozó csoportot, hogy a pécsbányai közösségi ház egyik falát dekorálják ki az itt élőkkel, témaként pedig a helyi identitást, a bányamúltat választották. A több mint egytucatnyi helyi kiskamasznak azt az érzést kellett rajzokban megfogalmaznia, hogy milyen pécsbányainak lenni és milyennek szeretnék látni a jövőt. Az első festményt újabb követte néhány évvel később – a második 2012-ben került fel a falra, szintén nagy közösségi összefogásnak köszönhetően. Az ezen látható életképek társadalmi és környezetvédelmi kérdéseket feszegetnek. A közösség rendkívüli módon összekovácsolódott a két falrész festése közben, szinte mindenki részt vett a munkában. Komoly előkészítést kellett végezni például a felületekkel, hogy alkalmassá váljanak az alkotásra. A falak annyira vizesek voltak, hogy le kellett verni a vakolatot, ebben egy helyi kőműves segített, aki a fiatalokkal együtt dolgozott az épületen. 2015-ben talán épp ezért érintette mélyen a Pécsbányán élőket a hír, miszerint az épület felújítása miatt el kell búcsúzniuk alkotásaiktól. Ekkor kezdődött a közösségi összefogás újabb felvonása. A helybeliek felkeresték az önkormányzatot, és megosztották aggályaikat a városvezetéssel, akik végül belementek a korszerűsítés újragondolásába.

A közösségfejlesztő folyamat szempontjából Pécsbányán a festmény elkészítése nem cél, hanem a közösség és az egyének megerősítésének eszköze volt.

A képek létrehozása összetett folyamat volt: egy facilitátor rávezető gyakorlatok (beszélgetések, dráma, nem-formális nevelésen alapuló gyakorlatok stb.) segítségével ösztönözte a csoportot egy közös, a résztvevők mindegyike számára jelentős téma feldolgozására, egy üzenet meghatározására. A csoportmunka foglalkozásonként és az egész folyamatot tekintve is 3 fő részből állt: csapatépítés, témafeldolgozás és alkotás.

A célcsoport kettős volt: Egyrésztől Pécsbánya település lakossága, életkortól, társadalmi vagy szociális háttértől, származástól, képzettségtől függetlenül. Másrészt a helyi szervezetek, intézmények és a közösségi ház. A projekt megvalósítása során kiemelten fontos volt a helyi erők bevonása, a folyamatban számukra megfelelő hely megtalálása a különböző szereplők közti kapcsolat erősítése.

A folyamat főbb lépései az alábbiak voltak:

1. A csoport kiválasztása/megtalálása
2. Megfelelő helyszín megtalálása: a nagy felületen való alkotáshoz nagy tér kell, fontos, hogy a kibontakozást ne akadályozza a térhiány, valamint a környezet tisztaságának megóvására való állandó törekvés.
3. Falfelület kiválasztása (egyenletes, nem vizesedő falfelületre van szükség).
4. Anyag-eszközbeszerzés: a festéshez a három alapszín (vörös, kék, sárga), a feketét és a fehéret, használjuk, az összes többi színt ebből keverjük, így a színkeverés is az egyéni kreatív folyamat része. A papírra temperát használunk, lepedővászonra, szilárdabb felületre (farostlemez, OSB, fal) kültéri akrilfestéket, ami időjárásálló, papírok: félfamentes rajzlap, fehér műszaki rajzlap (dipa), festők által használt leszakítóhenger (1m széles papírhenger), fekete fotókarton, fénymásolópapír, ecsetek: 20, 22, 24-es művészecsetek, 2,5-10-es méretig szobafestő ecsetek, létrák vagy állványzat, takarófolia, diszperzit, csapatózsínór, mérőszalag, táblakréta, betonlakk.
5. Csoportmunka: ismerkedés, csapatépítés, szabad alkotás, témafeldolgozás (beszélgetés, film, kreatív írás, fotók-képek, mozgás, dráma stb. segítségével), tematikus alkotás, technikai ismeretek elsajátítása (színhasználat, szimbólumalkotás- és használat, tervezés, kompozícióalkotás), történet- és üzenetalkotás, szalagkép létrehozása, nagyítás
6. Falfelület előkészítése: a falfelület egyenletlenségétől függően vékonyabb vagy vastagabb vakolóréteget kell felvinni, glettelni és diszperzittel lealapozni.
7. Falfestés
8. Átadóünnepség megszervezése: a helyi közösséghez kapcsolódó szervezetek, támogatók, az alkotók hozzátartozóinak meghívása, a szakmai partnerek, sajtó meghívása és a helyi tehetségek kiválasztása, felkészítése műsorszámuk bemutatására a falavató ünnepség részeként
9. Falfestmény átadása: az alkotók elismerése – oklevélátadás, a falfestmény átadása – szalagvágás, illetve kulturális műsorszámok helyi vagy meghívott előadókkal

Eredmények

A közösségi alkotómunka segít az egyéni „határátlépésben“, gátlások oldásában, fejleszti a társas készségeket (együttműködés, kommunikáció), az önkifejezési készséget (manuális készségek, vizuális nyelv, belső látás, képzelet). Az közösségi alkotófolyamat hatására az egyénekből közösség formálódik, akik képesek egy nagyméretű, a közösséget foglalkoztató tartalmakat kifejező alkotás létrehozására, ami nemcsak számukra válik további fontos erőforrássá, hanem a helyi közösség tagjaira is gondolatébresztő, szemléletformáló hatással lehet. A hatalmas, színes falfestmény pedig a környezet arculatát formálja, esztétikusabbá teszi.

A Murál Morál Módszer alkalmas arra, hogy különböző társadalmi környezetből, szociális háttérből érkező, különböző életkorú emberek csoportjaival alkalmazzuk. Eddigi tapasztalataink alapján hátrányos helyzetű csoportok megerősítésére különösen hatékony módszer. Helyi közösségek, iskolai osztályok, gyermekotthonos gyerekek, börtönviselt fiatalok, ifjúság- és segítő szakmabeliek csoportjai ugyanúgy lehetnek a célcsoportok. Jól integrálható a szociális munka, a terápiák, iskolai vagy iskolán kívüli ifjúsági munka, illetve közösségfejlesztés módszerei közé.

Irodalomjegyzék, hivatkozások

http://iszosz.org/downloads/ifjusagszakmai_kalendarium.pdf

http://www.kka.hu/_Kozosegi_Adattar/PAROLAAR.NSF/cimsz/A4C3BC5C90696B01C125751F003BA62B?OpenDocument

<https://www.scribd.com/document/37572069/Mural-Moral-eBook>

<https://www.youtube.com/watch?v=wjcGmaUeXnc>

<https://pl.scribd.com/doc/62011538/A-mural-painting-kozossegepit%C5%91-modszer-vizualis-kommunikacios-funkcioi>

http://www.melyszegenyseg.hu/blog/htmls/mural_moral_mezo_csoport_pecsbanya

<http://www.lunartis.hu/tartalmak/Kozossegepites-Mural-painting-falfestmeny-Kiralyegyhaza>

http://epa.oszk.hu/01300/01306/00123/pdf/EPA01306_szin_2013_3_52-56.pdf

<https://www.facebook.com/MuralMoral/>

<http://www.pecsma.hu/pecs-aktual/megmenekulnek-a-pecsbanyai-falfestmenyek/>

8. esetpélda: Budapest, 12. kerület – ellenállásból együttműködés mint a fiatalok motiválásának és bevonásának eszköze

Témakör: Motiválás a közösségi művelődésben és az ifjúság bevonása, fiatalok érdekérvényesítése egy számukra nem tetsző helyzetben, az ellenállásuk adaptív együttműködésbe fordítása által

Módszer: Több alkalmas kiscsoportos felkészítés és közös munka mindkét fél részvételével

Feladat: A bemutatott projektleírást elolvasva az alábbi kérdésekre kell a résztvevőknek választ keresni, részben saját véleményük, ötleteik alapján. Értelemszerűen a bevont két csoport fiatalokból és döntési (hatalmi) helyzetben lévő felnőttekből kell, hogy álljon. A módszer alkalmazható minden olyan esetben, ahol a résztvevők - bevonható felek- közötti párbeszéd esetleges vagy csak csekély mértékben valósul meg, esetleg ezidáig nem valósult meg, és az elérhető fiatalok hajlandóak a konstruktív párbeszédre, a korábbi, nem együttműködésen alapuló megoldásaikat pedig készek elengedni.

Időtartam: 5x 60 perc

Megfigyelési szempontok:

- Milyen előzményei lehettek a projektnek, milyen előkészítés volt hozzá szükséges?
- Milyen együttműködések alapul a projekt? Kik a kulcsszereplői?
- Milyen erősségei, értékei vannak a projektnek? Milyen erőforrásokra épít a projekt?
- Milyen nehézségek merültek fel a projekt megvalósítása során?
- Milyen szakaszai vannak a projektnek?
- Milyen pozitív hatásai lehetnek a projektnek?
- Ismer-e hasonló kezdeményezést a környezetében?
- Van-e ötlete hasonló kezdeményezésre a településén, térségében?

Kiinduló helyzet

Az eset egy budai ifjúsági közösségi térből (továbbiakban Tér) indult ki, ami a Déli pályaudvar vonzaskörzetén található. A Tér, a helyi Családsegítő és Gyermejkölési Központ telephelyeként működik, szakmailag önálló profillal, elsősorban 13 és 18 év közötti fiatalok

hasznos szabadidő eltöltésének biztosításának céljából. A fiatalok a közösségi teret nyitvatartási időben, hétköznaponként 14 és 20 óra között önkéntesen vehetik igénybe. A Tér számos fiatalok által használt egyéb közösségi hely vonzáskörzetében található: plázák, parkok veszik körül. Az egyik ilyen fiatalok által évtizedek óta látogatott közösségi hely a Városmajor. A park már évtizedek óta a helyi kamaszok közkedvelt találkozó helye, sportolni, „lógni”, beszélgetni, randizni járnak oda a kamaszok. Mindezek miatt kiemelt érzelmi jelentőséggel is bír a helyiek - nem csak a fiatalok!- életében. A parkot 2014-ben felújították a Főváros és a helyi Önkormányzat együttműködésében. A projekt kapcsán sportpályákat alakították át, zöldfelületet növeltek, padokat, pihenőhelyeket alakítottak ki, amely törekvések ellentétesnek bizonyultak a helyi fiatalok korábbi parkhasználati szokásaival. Az Önkormányzat a felújítás kapcsán korábban hívott össze lakossági tájékoztatást, aminek híre azonban az általunk ismert fiatalokhoz nem jutott el.

Az egyik hétköznap délután néhány kosaras fiatal érkezett a Térbe panaszkodni. Egy kolléganőnek fejezték ki a dühüket a parkfelújítás kapcsán. Elmondásuk szerint az általuk használt kosárlabda pálya helyén egy újabb – a meglévő mellett szerintük teljesen felesleges-focipályát alakítottak ki, és a kosárlabda pályát áthelyezték egy játékra nem alkalmas betonplaccra, ahol sem a palánkokat, sem a festést nem tartották megfelelőnek a fiatalok. Többek között problémájuk volt még a pihenésre alkalmatlan beton-vas ülőhelyekkel. Jelen pillanatban közel 15-20 fiatal használja rendszeresen közös kosárlabdázásra a pályát, akik dühöseket voltak a változtatások miatt. Saját eszközökkel szerették volna megoldani a kialakult helyzetet, tulajdonképpen illegális úton: lefűrészelni és a megfelelő helyre újra odahegeszteni a palánkokat, a pálya festését felrajzolni saját költségből stb. Mindezek ellenére nyitottak voltak egy párbeszéd lehetőségére a felújításért felelős személyekkel. Kettős céllal kezdtük el megszervezni a találkozót: egyrészt a fiatalok számára megmutatni, hogy hogyan lehet legális úton érdekérvényesítést gyakorolni, másrészt célunk volt a kialakult helyzet orvoslása, mivel a felújítás gyakorlati szempontból kevésbé volt előnyös a parkot rendszeresen használó fiatalok számára.

A helyzet kezelése

A kolléganő beszélt a fiúknak arról, hogy a Tér fenntartója a helyi Önkormányzat, és ezáltal lehetősége van a srácoknak arra, hogy kapcsolatba kerüljenek a hivatal illetékes munkatársaival. A fiatalok jól fogadták a kezdeményezést, ezért a Tér munkatársa a kezdeti indulatokból adódó lelkesedést kihasználva, azonnal elkezdte felkészíteni a fiatalokat az

Önkormányzat munkatársaival való egyeztetésre. A Tér korábbi gyakorlata mentén, a fiatalokkal egy több alkalomból álló találkozássorozatot egyeztettünk, amibe bárki bekapcsolódhatott, aki számára fontos volt a Városmajor ügye.

A Tér egyik legfontosabb módszere a fiatalok bevonása a döntéshozásba, és emellett rendszeresen olyan felelőségeket kapnak egy-egy adott cél érdekében, ami elősegíti a Térhez való kötődést és közelebb hozza hozzájuk az intézményt és egyúttal a felnőtt társadalmat is. A Városmajor ügye eme célok megvalósításához kiváló eszköznek bizonyult.

A felkészítés elemei

- Feladatok operacionalizálása
- A parkfelújítás a bevont fiatalok számára nem megfelelő részeinek összegyűjtése
- Felkészülés a megbeszélésre (pl. ppt bemutató készítése)
- Tárgyalástechnikai alapok elsajátíttatása

A felkészítés folyamata

Négy alkalommal találkoztatok a Térben, amiken 3-4 fiatal vett részt. A fent említett nyomvonalon haladva - kellő rugalmassággal - a kamaszok felkészülhettek a találkozóra. Fontos eleme volt a folyamatnak az a hajtóerő, hogy mivel a fiatalokat a döntéshozók is komolyan vették, ezáltal ők maguk is komolyan vették a saját feladataikat. Elsőre összeszedték azokat a feladatokat, amiket el kell végeznie a résztvevőknek. Az ifjúságsegítő kolléganő vette fel a kapcsolatot a helyi önkormányzat Szociális Irodájának vezetőjével, ő szervezte meg a találkozót a Hivatalban. A fiatalok szintén elosztották egymás között a részfeladatokat: volt, aki az egyeztetésben, más pedig a ppt elkészítésében vagy a terep bejárásában találta meg a saját felelősségét.

Az előzetes munka során bejárták a Városmajort, összegyűjtve azokat a változtatásokat, amiket nehezményeztek a résztvevők. A Tér munkatársával aprólékosan készültek fel a Hivatal munkatársaival való találkozásra.

Az egyeztetés folyamata

A találkozás a fiatalok és a Hivatal munkatársai között a Hegyvidéki Polgármesteri Hivatal épületében zajlott le, amin a kosaras fiatalok mellett a Tér munkatársa valamint a Hivatal részéről a területért felelős alpolgármester és a Városfejlesztési Iroda vezetője vett részt. A fiatal felvázolták az általuk észlelt problémákat, hozzátéve számos olyan javaslatot is, ami a park átalakítására, további hasznosítására vonatkozott. Az Önkormányzat részéről a felelős

döntéshozó mellett, a tényleges cselekvésért felelős munkatárs is részt vett, ami azt mutatta, hogy komolyan veszik a fiatalok kéréseit. A realitáshoz hozzá tartozik ugyanakkor, hogy már a helyszínen jelezték, hogy a fiatalok kérései közül nem áll módjukban mindent teljesíteni. A találkozó végeztével az alpolgármester utasította a városfejlesztési irodát, hogy a fiatalokkal közösen, egy előre egyeztetett időpontban járják be a Városmajort, hogy élőben is felmérjék a fiatalok által jelzett problémákat.

Az egyeztetés, annak eredményétől részben függetlenül erősen kihatott a Tér életére, mint minden olyan hosszabbtávú esemény, ami a közösség néhány tagjának Térben zajló mindennapjait erősen meghatározza. Ezáltal közvetett módon ugyan, de a folyamat azokra a fiatalokra is hatással volt, akik nem vettek részt benne, és a Városmajor sem fontos számukra, viszont az érdekérvényesítés, mint folyamat érdekelte őket.

Küszöbfeltételek

- Fontos megjegyeznünk, hogy a Tér munkatársa és a fiatalok között már egy kipróbált, bizalmi kapcsolat állt fent, és a Tér ugyanígy szoros munkakapcsolatban állt a helyi Önkormányzattal is.
- A fiatalok ötleteiből kell kiindulni, legyenek azok bármilyen mértékben megvalósíthatók.
- A mentor felnőtt kísérő, facilitáló részvétele a teljes folyamatban.
- Legalább 2-3 felkészítő találkozás a fiatalokkal.

Értékelés

Az egyeztetésnek köszönhetően az Önkormányzat áthelyezte a palánkokat a fiatalok által javasolt módon, bár a kosárlabda gyűrűk a használók szerint továbbra is hagytak maguk után némi kívánnivalót. Egy családi nap keretében a helyi lakosság bevonásával a pálya felfestéseit is kijavították. Ugyanakkor a bevont fiatalok elmondása alapján a festést ők maguk javították ki, akárcsak a gyűrűt és a hozzá tartozó kosárhálót is maguk cserélték ki.

A fiatalok nem értékelték teljes sikernek az egyeztetést, mivel végül viszonylag kevés elem valósult meg az elképzeléseikből. Ugyanakkor kétségtelen eredmény, hogy megvalósult egy olyan egyeztetés, ahol a fiatalok és a döntéshozók egymásra partnerként tekintve, egy helyi ügy mentén egyeztettek. Az is komoly eredmény, hogy a fiatalokat be tudtuk vonni, egy demokrácia tanulást elősegítő folyamatba, ráadásul aktív alakítóként vettek részt benne. Az értékelés mentén némileg eltérő lett a felnőttek és a fiatalok véleménye: a kosaras srácok

mindamellet, hogy elismerték, a folyamatban rejlő potenciált, és annak fejlesztő elemét, a végeredményét erősen vitatják.

Bevont résztvevőként teljesen érthető az eredmény centrikus értékelés – megvalósultak-e a fiatalok által kért változtatások, vagy nem - amely alapján valóban vitatható a program sikeressége. Nekünk, szakembereknek azonban egy szélesebb spektrumú értékelést kell tennünk, amelynek a szűken vett eredményen túl tartalmaznia kell a projekt pedagógiai, közösségfejlesztési és demokráciatanulási elemeit is.

Mindezek alapján pedig egy igen sikeres projektet mondhatunk magunkénak:

- pedagógiai szempontból a társadalom működésének, a felnőtt világ szerepeinek tapasztalati tanulása zajlott le, egy kitartást és bevonódást segítő, hosszútávú, önként vállalt projekt keretében.
- a demokráciatanulás szempontjából félsiker a projekt: ugyan az érdekérvényesítő munka jelen esetben csekély megfogható eredményt hozott, a fiatalok azáltal mégis mintát kaptak arra, hogyan kell az érdekeiket demokratikus úton érvényesíteni, aminek csekély sikere után, lássuk be, továbbra is az általuk eszközölt fél legális közösségi összefogás bizonyult hatékonyabbnak (de legalább a palánkokat nem kellett lefűrészelniük, ami feltehetően nagyobb visszhangot vert volna, mint a háló önkéntes kicserélése.
- közösségfejlesztési szempontból pedig abszolút siker: az Önkormányzat, mint esetünkben hatalmi tényező által létrehozott ifjúságsegítő közösség és egy baráti alapon önszerveződő kortárs közösség összefogásának szép példája által.

http://urbanista.blog.hu/2014/07/08/megneztuk_milyen lett_a_varosmajor_egy_csomo_sportos_fejlesztes_van_benne_ugy_hogy_kozben_vigyaztak_

9. esetpélda: Önkéntes jelenlét mint a fiatalok motiválásának és bevonásának eszköze

Témakör: Motiválás a közösségi művelődésben és az ifjúság bevonása

Időtartam: 2*45 perc érzékenyítő foglalkozás, majd 2 óra terepgyakorlat

Feladat: A bemutatott projektleírást elolvasva az alábbi kérdésekre kell a résztvevőknek választ keresni, részben saját véleményük, ötleteik alapján.

Megfigyelési szempontok:

- Milyen előzményei lehettek a projektnek, milyen előkészítés volt hozzá szükséges?
- Milyen együttműködések alapul a projekt? Kik a kulcsszereplői?
- Milyen erősségei, értékei vannak a projektnek? Milyen erőforrásokra épít a projekt?
- Milyen nehézségek merültek fel a projekt megvalósítása során?
- Milyen szakaszai vannak a projektnek?
- Milyen pozitív hatásai lehetnek a projektnek?
- Ismer-e hasonló kezdeményezést a környezetében?
- Van-e ötlete hasonló kezdeményezésre a településén, térségében?

Áttekintés

A program több szakaszban zajlott.

Első körben kísérleti jelleggel egy középiskolában zajlottak érzékenyítő foglalkozások, melyek felkészítették a fiatalokat az önkéntes munkára. A munka második szakaszában a fiatalok 2-3 fős kiscsoportokban látogattak el a pécsi György-telepre, s vettek részt a közösségi gyermekfoglalkozásokon, ezzel párhuzamosan adománygyűjtést szerveztek iskolájukban, majd a későbbiek folyamán segédkeztek az adományok rendszerezésében és szállításában is.

A harmadik szakasz során a kísérleti program sikerességén felbuzdulva egy pályázat segítségével programjukat a következő évben már 4 középiskolára tudták kiterjeszteni. A tanulságokat levonva a projekt megkezdése előtt előzetes kérdőíves kutatást végeztek, majd ezen eredményeket felhasználva állították össze az iskolai érzékenyítő foglalkozások tematikáját. A tematika céljai között szerepelt, hogy a leendő önkénteseket felkészítse a roma szegregátumban végzendő terepgyakorlatra. A nem-formális és drámapedagógiai elemeket

felvonultató foglalkozások betöltötték kívánt szerepüket: a projektben elért középiskolás célcsoport 50 %-a vett részt a terepgyakorlatokon. A terepmunka hétvégi foglalkozásain felül több szabadidős, közösségi program is megvalósult az önkéntesek közreműködésével: kirándulások, tábor, ünnepek.

Előzmények, előkészítés

2008-ban született meg a Máltai Szeretetszolgálat munkatársainak fejében az ötlet, hogy a fiatal célcsoportjaikat, a pécsi Leőwey Klára Gimnázium Magyar – Francia Két Tanítási Nyelvű Tagozat diákjait és a szegregált, György-telepen élő gyerekeket egy térbe kell hozni. Az Önkéntes Jelenlét elnevezésű projektnek két közvetlen célcsoportja volt, elsősorban a telepen élő, nagy arányban halmozottan hátrányos helyzetű és /vagy cigány/roma származású gyermekek, illetve a Pécs városában, magasabban kvalifikált gimnáziumban tanuló középiskolás fiatalok. Feladat volt, hogy a szegregált területen élő gyerekeket, fiatalokat felkészítse a társadalmi integrációra, és egyben megpróbálja a magasabb státusú családban élő fiatalok előítéletességét csökkenteni. Céljuk volt, hogy a pécsi középiskolások tisztában legyenek a városban az ő életükkel párhuzamosan létező szegénységgel, továbbá érezzék, hogy tudnak segíteni, s ezzel párhuzamosan jó példát mutassanak ezáltal a telepi fiataloknak: jó példát mutatni a továbbtanulás értékére, az önzetlen segítségnyújtásra, s ezáltal elfogadóbbá, nyitottabbá formálni őket.

A megvalósítás további részében érzékenyítő foglalkozások keretében dolgozták fel a szegénység témáját a tagozat mind az öt osztályában, majd lehetőséget teremtettek arra, hogy a gimnazista fiatalok két-három fős csoportokban részt vegyenek a telepen zajló, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat munkatársai által végzett munkafolyamatokban, elsősorban a szombati gyermekfoglalkozásokon. Így személyes tapasztalatokat, benyomásokat kaptak a Pécs szegregált peremkerületén elhelyezkedő telep életéből.

A gimnáziumból összesen 161 diák vett részt a közös programban. Közülük összesen 73 fő jelentkezett önkéntes munkára és vett részt a gyerekfoglalkozáson.

A közös program 2009. áprilisáig tartott hivatalosan, azonban a diákokban nem lankadt a lelkesedés, így ez a kísérlet stabil alapnak mutatkozott ahhoz, hogy a következő tanévben kiterjesszék a programot 4 pécsi gimnáziumra, tanulva a hibákból, hiányosságokból és bízva egy hasonlóan sikeres folytatásban.

Megvalósítás

A 2009/2010-es tanévben tovább folytatták a már megkezdett, kísérleti projektet. A Nyolc Boldogság Alapítvány sikeresen pályázott a Norvég Civil Alaphoz, így a Magyar máltai Szeretetszolgálat már 4 pécsi gimnázium diákjait vonhatta be a programba, megismertette velük az önkéntes munka, mint tudatos társadalmi szerepvállalás előnyeit és lehetőségeit, akár közvetlen környezetükben.

Készült egy előzetes kérdőíves kutatás, amelyben összesen 579 fiatal vett részt. A vizsgált korosztályba a 15 és 19 év közötti diákok kerültek. A nemek megoszlása a következőképpen alakult: 178 fiú és 396 lány. A kérdőív négy témakört tartalmazott: családi, személyes háttér; fiatalok probléma-térképe; civil szervezetek, kampányok ismertsége; rászorulókkal való szolidaritás, előítéletek.

A felmérés célja volt a fiatalok világlátásának, a szegénységhez, mássághoz való viszonyának, szabadidő eltöltési szokásainak feltérképezése és a civil szervezetekre vonatkozó ismereteiknek, és az önkéntes munkával támogatandó csoportokhoz való kapcsolódási lehetőségeik megismerése. Ezen felmérés adataiból kiindulva állították össze a programtervet az iskolai érzékenyítő foglalkozásokhoz.

A 12 hónapnyi munkát felölelő programnak kettő, ugyanolyan fontosságú célja volt. Egyrészt a középiskolás korosztály körében az önkéntes munka, mint tudatos társadalmi szerepvállalás elterjesztése, illetve, másrészt egy elszegényedett szegregátum fiataljainak, gyermekeinek a továbbtanulás adta lehetőségek megismertetése. Pécs város 4 gimnáziumának (Kodály Zoltán Gimnázium, Leőwey Klára Gimnázium, Babits Mihály Gimnázium, Apáczai Nevelési és Általános Művelődési Központ Gimnázium és Szakközépiskola) 22 osztályában, összesen 579 diák részvételével zajlottak le az érzékenyítő foglalkozások. Közülük 286 fiatal jelentkezett önkéntes munkára, akik 2-3 órát töltöttek a György-telepen. Hónapokon keresztül érkeztek diákok a gyermekfoglalkozásokra. Az általuk megszervezett és lebonyolított gyermekfoglalkozások - amelyeknek a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület telepen működő Szolgáltató Irodája adott otthont – alkalmat teremtettek a személyes találkozásra, egymás megismerésére, a közösen végzett munka és segítségnyújtás örömeinek megtapasztalására.

Mindezekkel párhuzamosan, a gimnáziumban gyűjtést szerveztek a telepi családok megsegítésére. Ennek keretében a diákok összegyűjtötték a jó állapotban lévő ruhákat, játékokat, használati tárgyakat, illetve tartós élelmiszereket. Az összegyűlt adományokat a gimnáziumból bevont önkéntes diákok segítettek összepakolni, rendszerezni, és a Szeretetszolgálat autóival az érintettekhez szállítani, így betekintést nyerve egy országos szervezet adományozási rendszerébe.

A projekt során megvalósult több közösségi program is: közös karácsony az önkéntesekkel, több mozilátogatás a belvárosban, kirándulások és egy nyári tábor. A Szeretetszolgálat munkatársai fontosnak tartották, hogy a telepen megvalósuló gyerekfoglalkozások alkalmával az önkéntesek szembesüljenek a gyerekek környezetével, életkörülményeivel, tapasztalják meg mindezt, hogy valós tudást szerezzenek a mélyszegénységben élők mindennapjairól, s ne a médiában felszínesen bemutatott helyzetek legyenek a minták számukra. Hasonlóan fontos volt azonban, hogy a megvalósult belvárosi közösségi programokkal a telepen élő gyermekeknek mutassanak más lehetőségeket, alternatívákat, kimozdulva a védelmet nyújtó burokból, elvegyülve a többségi társadalom forgatagában, ahol kénytelenek ők is szembesülni másságukkal), mindet azonban úgy, hogy megtartja őket egy jótékony, önkéntes kéz.

Eredmények

A felsorolt számadatokból kitűnik, hogy a pécsi diákok körében népszerű lett az önkéntes program, már önállóan is szerveznek kisebb projekteket, sokszor tanáraikat, szüleiket is bevonják a megvalósításba. Alakult egy visszatérő csapat, akik folyamatosan részt vesz a pécsi György-telep életében. A fiatal önkéntesek személyes beszámolóit azt mutatják, hogy szemléletük jelentősen megváltozott a telepi munka során szerzett tapasztalataik révén.

A projektben dolgozó, főállású munkatársak szerint is szükség van az ilyen közös programokra, és úgy látják, van értelme, konkrét haszna a projektnek. A közös tanulások motiváló ereje, a „luxusnak” számító közös mozizások, kirándulások, a szegénység, nincstelenség megtapasztalása mind mind olyan tényezők, amelyek hosszan, mélyen dolgoznak ezekben a fiatalokban. A reintegrációt nem pusztán a kirekesztett társadalmi csoportok képessé tételével, hanem a többségi társadalom befogadóvá tételével képzelik el.

A telepen élő gyermekek tekintetében hatalmas változásokat figyeltek meg a program következtében. Nyitottabbak, bátrabbak a telepen kívüli világgal szemben, illetve az irodába érkező önkéntesekkel is egyre közvetlenebbé váltak. Megtanulták azokat a viselkedési normákat, amelyeknek gyakorlására addig nem volt szükség, hiszen buszra szállva, a városban sétálva, egy-egy kulturális programra ellátogatva szükségük volt ezek elsajátítására. Természetesen ezek nem direkt hatásként érték őket, hanem a programban tevékenykedő önkéntesek szolgáltak mintaként ehhez.

A középiskolások viselkedésében, attitűdjében is történt változás. A közvetlen, testközeli találkozások, a közös programok öröme, a beszélgetések, a segítségek eredménye mind azt mélyítették el bennük, hogy a telepen, mélyszegénységben élő gyermekek is ugyanolyan vágyakkal, álmokkal rendelkeznek, mint ők maguk, csak más, kevesebb lehetőséggel. Sokuk

visszajelzésében fogalmazódik meg az, hogy átértékelték az érdekes-érdemtelen szegény kategóriáját, hogy rádöbbentek arra, hogy ezek a gyerekek nem tehetnek jelen helyzetükről, és megtapasztalták, hogy ők is tudnak kézzelfogható dolgokat tenni azért, hogy ez a helyzet a jövőben egy kicsit javuljon.

A telepí gyermekek szülei is nagyon örültek a közös gyermekprogramoknak, hiszen ők maguk nem tudják ezeket a lehetőségeket, programokat biztosítani gyermekeik számára. A nyári táborban részt vevő szülők is nagyon elégedettek, boldogok voltak. Érdeklődtek a gyerekek felől, foglalkoztatta őket, hogy hogyan viselkedtek gyermekeik. Ez hatalmas előrelépést jelent esetükben.

A középiskolások szüleire is hatással volt a program: több közvetlen adomány-felajánlás is történt, illetve bizonyos esetekben a diákok szüleik kapcsolati tőkéjét mozgósítva értek el eredményeket a telepí gyerekekkel, de akadt olyan önkéntes is, aki a szüleit kérte fel egy-egy gyermek korrepetálására a nyár folyamán.

A projekt alkotói folytatják a munkát, újabb befogadó iskolákat keresnek, s tovább vívják harcukat az esélyegyenlőségért és a szegénység ellen. Bár a programjuk az előzőekben bemutatott szervezés alapján jelenleg nem fut, mégis találtak lehetőséget arra, hogy az elköteleződött önkénteseiket megtartsák, s újakat toborozzanak. Az iskolák pedagógusaival kialakított jó szakmai kapcsolatoknak köszönhetően a pedagógusok támogatják a Máltai Szeretetszolgálat jelenlétét és programjait, s bár ha pályázatra nincs mindig lehetőség, az Iskolai Közösségi Szolgálat program keretein belül tudják projektjüket megvalósítani a mai napig.

Következtetések

A projekt forradalmian, nagyon jó meglátással közelíti meg a reintegráció kérdéskörét, mindkét felet aktívan bevonva. Erőssége a tudatos, következetes előkészítés, mellyel megalapozzák a későbbi programok sikerét: a célcsoportok igényeit maximálisan figyelembe vevő, „személyre szabott” interaktív foglalkozások változatos összeállítása elgondolkodtatja, megérinti a diákokat, s sikerrel ébreszti fel a szociálisabb fiatalok motivációját a segítségnyújtás, az önkéntesség vagy akár a szociális szakma iránt. A mentorált terepgyakorlatok során olyan tapasztalatokkal gazdagodnak a résztvevők, melyek mindkét fél számára egyaránt gyümölcsöző kapcsolatoknak jelentheti a kezdetét. Érdekes lehetne egy kérdőíves kutatás a projekt végén is a résztvevő önkéntesekkel.

Kellő kapcsolati tőkével, tapasztalt szakemberekkel és némi anyagi ráfordítással nagyon szép rövid- és hosszútávú eredményeket lehet elérni. Az átgondolt projekt és annak szakmaisága

bizonyítja, hogy időszakos pályázati forráshiány esetén is meg lehet találni azokat az alternatív utakat és módokat, melyek révén tovább működtethetik programjukat.

Tartja a mondás: „Szegény ember vízzel főz.” Jelen példa esetében ez megfordulni látszik, mert a szakmailag és kreativitásukban gazdag embereknek is kell, s mint látjuk: tudnak is vízzel főzni.

10. esetpélda: Egy fiatal bevonása mint a fiatalok motiválásának és bevonásának eszköze

Témakör: Motiválás a közösségi művelődésben és az ifjúság bevonása

Módszer: Esettanulmány/esetpélda megvitatása a résztvevők bevonásával. Alkalmazott módszerek: kiscsoportos feldolgozás, megvitatás; plenáris feldolgozás, megvitatás, összegzés.

Időtartam: 40-50 perc

Feladat: A bemutatott projektleírást elolvasva az alábbi kérdésekre kell a résztvevőknek választ keresni, részben saját véleményük, ötleteik alapján.

Megfigyelési szempontok:

- Melyek a főbb előzmények a probléma kialakulásánál
- Milyen együttműködések alapul a gondozás? Kik lehetnek a partnerek? Milyen erőforrásokat használnak a gondozás során?
- Milyen szakaszai vannak a gondozásnak?
- Milyen pedagógiai módszereken alapul a gondozás?
- Ismer-e hasonló, alternatívákban is gondolkodó szociális intézményt a környezetében?

A Magyar Máltai Szeretetszolgálat „Játszva megelőzni” Programjának egy Budapest III. kerületi játszótér fiataljának történetét mutatom be az alábbiakban.

Óbuda az 1873-as fővároshoz csatolás után szerves részét kezdte képezni a városnak. A szocialista városfejlesztési koncepció nyomán, 1968-ban belső Óbudán, 1971-től Békásmegyeren is megkezdődött a házigyári lakótelepek kialakítása, a város ma is ismert képét 1990-ben fejezték be.

Óbuda szociális helyzete a főváros többi kerületéhez képest jónak mondható, városrészeiben ugyanúgy megtaláljuk a luxusházakat, mint a felújítatlan panelházakat.

Levente egy, a mai Szentendrei út melletti panelházban nőtt fel Óbuda városrészen, ma 15 éves. Másfél szobán osztozott szüleivel, négy testvérével, melyek közül ő harmadikként született. Két nővérével és egy öccse van. Örökölt lakás ez, melyet egykor nagymamája vásárolt, míg élt, ő is a családdal lakott. Szűkösen, de elfértek ebben a pici lakásban.

Édesanyja középfokú kereskedelmi végzettséggel, mai napig bolti eladóként dolgozik a közeli ABC-ben, évről évre kicsivel a mindenkori minimálbér felett keresett. Édesapja gyengeáramú

villamosmérnöki diplomája ellenére egy Esztergomban üzemelő, külföldi tulajdonú gépjármű-előállító cégnél dolgozik betanított munkásként a mindenkori minimálbérért. Levente nagymamája halála után nehézkessé vált anyagi helyzetük, Levente elmondása szerint a napi betevőre sem jutott mindig, nem hogy a számlák kifizetésére. Ebből következik, hogy három év alatt az összes közművet kikapcsolták náluk, így fűtés, áram és víz nélkül maradt a család. Folyamatos ellátásban részesülnek az Óbudai Családi Tanácsadó és Gyermekvédelmi Központtal, melynek hatására jövedelmüket kiegészítő, pénzbeli ellátásokban részesültek, az adósságkezelési tanácsadás is jól sikerült.

Levente gyerekkorától kezdve jó kapcsolatot ápol testvéreivel, amiben tudják segíteni egymást, akár tanulásról van szó, akár szüleikkel való kapcsolatáról, segítségnyújtásról. Levente a közeli óvodába és a még közelebb lévő általános iskolába járt, ahol felfigyeltek sporttehetségére, különös tekintettel a kiváló labdaérzékére. Külön figyelmet fordítottak az iskola utáni, de helyben lévő sportolási foglalkozásokra, bevették az iskolai focicsapatba és az akkor még csak igen gyerekcipőben járó görhoki csapatba egyaránt. Levente szülei nem támogatták az iskolai sportolást, ezért egy idő után mindenféle ürüggyel hazahívták edzések előtt, ami odáig fajult, hogy több hónapig egyetlen alkalomra sem tudott eljutni, így a csapatok megváltak tőle. Egyre jobban kezdett a mozgáshiány okán elhízni, amúgy is mackós testalkatú volt újszülött korától kezdve. Osztálytársai rendre csúfolták emiatt, az iskolai barátai elkezdtek hanyagolni, így Levente depresszív vonásokat kezdett mutatni. 13 éves korára magassága elérte a 170 cm-t, súlya pedig a 140 kg-ot. Ekkor kezdett játszóterünkre rendszeresen lejárni. A játszótéren kezdetben Levente csak bejött, leült a legközelebbi padra és telefonjába bújva töltötte szabadidejét. Eközben természetesen figyelte környezetét, kicsiket, nagyokat egyaránt, emellett kiemelt figyelmet fordított a kollégák mozgására, közeledésére. Három hónap telt el úgy, hogy ha közeledett hozzá egy munkatársunk, azonnal, szó nélkül kiment a kapun, majd pár napig vissza sem érkezett. Ezt érzékelve, kollégáink közvetlen kapcsolatot nem kezdeményeztek vele, mindig közvetlen kapcsolatban érintkeztek Leventével. Ezek közül a legeredményesebb az volt, hogy egy kisebb gyereket megkértek, hogy a labdát vigye vissza a házba, vagy elesést színleltek, ezzel segítő szándékot kiváltva belőle. Egy ilyen alkalommal, az első betérése után három hónappal Levente egy elesett kisgyerek segítségére sietett, szólt a játszótéren dolgozó kollégáknak, akik azonnal lekezelték a sebet, megnyugtatták a sérült gyereket és játszatott tovább. Leventével ekkor válhattak pár szót munkatársaink. Általános dolgokról beszéltek, hova jár iskolába, mióta ismeri a játszóteret stb.

Következő lépés az volt, hogy Levente látta a szabadpolcos társasjáték kölcsönzési lehetőséget, majd összeszedte minden bátorságát és elvett egyet, mellyel egyedül kezdett játszani. Ezt érzékelték a kollégák, majd szó nélkül csatlakoztak néhány másik gyerekkel a játékhoz. Innentől biztos volt Levente bevonása.

A játszótéren dolgozó szociális munkások több lépésben, általában a játékpedagógia eszközeit használva több dolgot megtudtak Leventéről, többek között a sportolás közbeni kudarcait, családi problémákat, barátkozási gátlásait. Az ezt követő hónapokban először társasjátékokkal oldották Levente gátlásait. Hónapok alatt kirajzolódott benne az, hogy eközben szabad hibázni. Ez nagyon fontos volt az életében, hiszen kamaszként hibái miatt sokszor támadás érte őt, a játékok világában viszont nem volt túl nagy tétje, ha máshogyan döntött, mint ami neki, a játék során szüksége lett volna. Sokat beszéltek eközben arról, hogy az őt körülvevő környezet sem hibátlan, mindenki hibázik, de ezek leküzdéséhez stratégiákra van szükség, amely kellő önismeret nélkül nem megy. Emellett látványosan fejlődtek szociális készségei. Megtanult osztozni, kivárni a sorát, sportszerűnek lenni és tanulni a hibáiból. Hiszen a társasjáték során elkövetett hibák sem maradnak következmények nélkül. Segített Leventének gyakorolni a másokhoz való pozitív viszonyulást versenyhelyzetben is, a kommunikációt, a kritikus gondolkodást, az információ elemzését és a problémamegoldást. Mára ott tart, hogy a legbonyolultabb, fejben játszandó stratégiai játékokban sok esetben verhetetlen.

Párhuzamosan a játékkal, elkezdtek vele sportolni egy közeli futballpályán. Először csak a kollégákkal, majd a helyi sportolni vágyó kisközösségekkel játszott, így új közösségbe integrálták, melynek a mai napig is részese, hobbi szinten ma is lejár hozzájuk.

Egy évvel az első megjelenése után Leventével egy pszichológus kezdett foglalkozni. A szakember úgy építette fel a tanácsadásokat, hogy az alkalmazkodjon a Levente korcsoportjának testi és pszichológiai jellegzetességeihez, élethelyzetéből adódó kihívásaihoz és problémáihoz. Levente előzőleg megfogalmazta, hogy szívesen beszélgetne egy olyan emberrel, aki megérti, elfogadja problémáit, emellett segítséget is nyújthat ezek megoldásában. Egyből szimpátia alakult ki pszichológus kollégánkkal, mely kitartott a tanácsadási periódus végéig. Levente lelkileg megerősödött, önismerete megszilárdult.

Gondozásának lezárásaképpen pedig kollégáink egy, a természetéből adódóan ideális sportolási lehetőséget találtak neki, az amerikai futballt. Először kicsit durvának találta ezt a sportot, de később megszerette, mára pedig ott tart, hogy a tornákon számítanak rá, építenek rá stratégiát. Levente alkata megváltozott, izmosodni kezdett, mára pedig egy mosolygós, nagyra nőtt kamasz képét mutatja.

Azóta eltelt időben Levente sokat jár a játszótérre, heti több óras önkéntes munkát végez nálunk, társasjáték klubokat tart, közösen focizik a többi lejáró gyerekekkel, aktív tagja kicsiny közösségünknek.

V. Tanulást segítő kérdések

1. Mi a motiváció?
2. Mi a drive?
3. Magyarázza el a motiváció folyamatát a kielégítetlen szükséglettől a belső feszültség csökkenéséig!
4. Mit jelent a motivációs elméletek tartalomelméletek csoportja?
5. Mik a Maslowi hierarchia lépcsői?
6. Mik a Maslowi hierarchia fő szabályai?
7. Melyek a külső és belső motivációs elemek a Maslowi rendszerben?
8. Mik a Maslowi elmélet korlátai, kritikája?
9. Mi a Herzbergi elmélet alapja?
10. Mit jellemzi a higiéniai tényezőket Herzbergnél?
11. Mi jellemzi a motivátorokat Herzbergnél?
12. Hova sorolja Herzberg a pénzt?
13. Vesse össze a McGregori X és Y szemléletet?
14. Mutassa be McClelland elméletének alapjait?
15. Mi jellemzi a McClelland-i teljesítménymotívumot?
16. Mi jellemzi a McClelland-i hatalommotívumot?
17. Mi a részvétel fogalma?
18. Mi az aktív állampolgárság?
19. Mi az aktív állampolgárság három jellemzője?
20. Mi a részvétel tulajdonképpeni célja?
21. Soroljon fel a részvételi alapelvekből amennyit tud!
22. Mi a Hart modell?
23. Soroljon fel a Hart modell lépcsőiből annyit, amennyire emlékszik
24. a Hart modellben melyek a hiányos részvételi formák
25. a Hart modellben melyek a valódi részvételi formák
26. Mit jelent a bevonás?
27. Soroljon fel a fiatalok bevonásának alapfeltételeiből minél többet!
28. Mik a fiatalok bevonásának alapfeltételei esetén az elvárások?
29. Mit jelent a fiatalok bevonásának alapfeltételei esetén a támogatás, fejlesztés, felkészítés.

30. Mit jelent a fiatalok bevonásának alapfeltételei esetén a szociális és politikai kommunikációs folyamatok moderációja?
31. Mit jelent a fiatalok bevonásának alapfeltételei esetén az együttműködő tervezés?
32. Mit jelentenek a fiatalok bevonásának alapfeltételei esetén az időkeretek?
33. Mit jelent a fiatalok bevonásának alapfeltételei esetén a szakértelem.
34. Mit jelentenek a fiatalok bevonásának alapfeltételei esetén a munkaformák?
35. Mit jelent a fiatalok bevonásának alapfeltételei esetén a reprezentativitás.
36. Mit jelentenek a fiatalok bevonásának alapfeltételei esetén a nemi egyensúly?
37. Mit jelentenek a fiatalok bevonásának alapfeltételei esetén az álprojektek?
38. Mit jelent a fiatalok bevonásának alapfeltételei esetén az ifjúság instrumentalizálásának veszélye?
39. Mit jelent a fiatalok bevonásának alapfeltételei esetén a szimmetrikus kommunikáció elve?
40. Mit jelent a fiatalok bevonásának alapfeltételei esetén a demokráciatanulás?
41. Mit jelent a fiatalok bevonása esetén a kivétel vagy szabály kérdése?
42. Milyen eszközöket ismer a fiatalok bevonására?
43. Milyen formák adóttak a fiatalok bevonására?
44. Mi az érdek?
45. Mi az érdekképviselés?
46. Mi az érdekegyeztetés?
47. Mi a különbség képviselés és érdekképviselés között?
48. Soroljon fel ifjúsági érdekegyeztetési formákat, azok előnyével és hátrányával együtt!

VI. Források

Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága 13 (2004) sz. ajánlása a fiatalok helyi és regionális közéletben való részvételéről. 2004.11.17.

Az Európai Tanács 237. határozata. Európai Charta a fiatalok részvételéről a helyi közösségek és régiók életében, Európa Tanács, 1992

Bakacsi Gyula: Szervezeti magatartás és vezetés, Aula Kiadó, Budapest, 2004

Bánszegi Zsuzsa: Fiatalok társadalmi részvétele. Új Ifjúsági Szemle 2. szám, Budapest, 2004

Bencze Györgyné - Jásper András - Magdali Csaba (szerk): Fiatalok társadalmi részvétele és érdekképviselete. Kecskemét, 2012

Bullain Nilda: A részvételre való képesítés: hatékony érdekérvényesítés (nemzetközi konferencia előadás). Budapest, 2003

Európa – Fiatalok – Részvétel szöveggyűjtemény. FSZH MOISZ - Budapest, 2009.

Európai Bizottság: Strukturált párbeszéd fiatalokkal, Brüsszel 2007.08.10. EAC/D1/JK/D(2007).

Ferencsik Ildikó: Strukturált párbeszéd – A fiatalok társadalmi részvételének növelése. FSZH MOISZ - Budapest, 2009.

Gáti Annamária: Aktív állampolgárság Magyarországon nemzetközi összehasonlításban. Budapest, 2010.

Hart, Roger A.: Children's Participation – From Tokenism to Citizenship. Firenze, UNICEF International Child

Maslow Abraham Herald Motivation and Personality, Harper Books, 1954

Nagy Ádám – Bodor Tamás – Domokos Tamás - Schád László: Ifjúságügy, ISZT Alapítvány, Budapest, 2014

Nagy Ádám – Földi László (szerk): Ifjúságügy. Ifjúsági szakma, ifjúsági munka. Módszertani Kézikönyv. Mobilitás-ISZT-Excenter, Budapest, 2010.

Nagy Ádám: Szabadidős tervek és tevékenységek in Székely Levente: Magyar Ifjúság 2012 – Tanulmánykötet, Kutatópont, Budapest, 2013

Rácz-Káté Mónika: Érdekvédelem, érdekegyeztetés az Európai Unióban és Magyarországon I-II. (képzési prezentáció). Szeged, 2009. <http://www.tudasklaszter.hu/kategoria/20>

Robbins, Stephen P. : Organizational Behavior, Prentice Hall, Englewood Cliffs, NJ, 1993.

Szabó György: A tisztességes magatartás kialakulása: játékelméleti elemzés. Fizikai Szemle – Budapest, 2009./3.

Schaffhauser, Franz: A nevelés alanyi feltételei, Telosz Kiadó, Budapest, 2000.

Tiemann Dieter: A gyermekek és fiatalok társadalmi részvételének alapfeltételei. Ugródeszka 2000-2006. Mobilitás - Budapest, 2006.

Vercseg Ilona: A részvétel mint közösségfejlesztési alapelv. Parola, 2005/3–4.

Vercseg Ilona: A társadalmi tőke (social capital) mérése magyarországi településeken. Parola, 2004/3.

ⁱ A hedonizmus lényege, hogy a kellemes dolgokra törekszünk és szeretnénk elkerülni a kellemetleneket. Az ösztönelmélet szerint döntésünk alapja a belső szükségletek kielégítése (szex, étel, ösztön stb.).

ⁱⁱ Ritka, de ékes ellenpélda, hogy a „börtönben születnek a legszebb versek”, magyarul az üldözött Faludy Györgynek vagy a harmadnapja nem evő József Attilának előbb biztonságot és ételt kellett volna keresni versírás helyett, ha a maslowi hierarchiapiramis minden esetben igaz lenne. És mennyivel szegényebbek lennének.

ⁱⁱⁱ Maslow egyes tanulmányaiban két további szintet is megnevezett:

- A megismerés iránti vágy (kognitív szükségletek): a körülvevő világ megismerésének és megértésének igénye;
- Esztétikai szükségletek: a dolgok elrendezettsége iránti igény.

Miután azonban az ötszintű piramis vált klasszikussá, ismertetésünket arra alapozzuk.

^{iv} Másik ellenpélda, hogy a legtöbb szülő bármilyen éhes (1. szint), mégis a gyerekének adja a vacsoráját (3. szint), holott ez a maslowi hierarchia rendszerében tiltott lenne. A maslowi rendszer nem igazán tudja kezelni az odaadást, önfeláldozást, altruizmust. De egyes kutatók szerint a maslowi rendszer nem is fedi le az emberi

^v Nézzünk körül a Google, a Facebook, a SAS, de akár a Telenor vagy a Prezi házatáján és weboldalain.

^{vi} A McClelland szerkezetben a hatalmi motívum nem negatív értelmű.

^{vii} Fentiekkel ellentétben pedagógiai megközelítésű Schaffhauser Franz elmélete (Schaffhauser, 2000), aki az identitás viszonylatában határozza meg a motiváció kereteit, megkülönböztetve személyes, szociális, kulturális, individuális cselekvésalapot.

^{viii} Nagy-Bodor-Domokos-Schád (2014): Ifjúságügy, ISZT Alapítvány, Budapest alapján, a jogtulajdonos engedélyével.

^{ix} A képviselői és részvételi demokrácia: A képviselői demokráciában a közösség tagjai képviselőket választanak bizonyos jogaik gyakorlására. A modern politikai rendszerek alapja így az állampolgárok választójoga. Az egyesületek, szakszervezetek, pártok és más társadalmi szervezetek belső működése is ezen alapul: a tagok jogosultak a róluk döntő vezetőséget választani és visszahívni. A részvételi demokrácia ezzel szemben megengedi a döntésekbe való beleszólást nemcsak egy közösség tagjainak, hanem azoknak is, akiknek ez közvetlen érdekük, akiket a döntés érint. A modern demokráciákban jellemzően a civil szervezetek látják el ezt a funkciót, de ilyen minden tudatos állampolgári megmozdulás, pl. panasz, petíció, tüntetés, bojkott, vagy akár egy lakossági felszólalás az önkormányzati bizottság ülésén. A civil szervezeteket azonban nem választják erre, önjelölt módon képviselik tagjaik vagy klienseik érdekeit. Legitimitásukat ezért nem a választás, hanem a hozzáértés, máskor a siker, az eredményesség adja. A képviselői és a részvételi demokrácia egymást kiegészíti, de nem helyettesíthet. (Bullain, 2003)

^x Vagy ha igen, az inkább éhséglázadás.

^{xi} A modell eredetije: A részvétel hiánya (befolyásolás nem lehetséges) fokai: 1. manipuláció, 2. terápia; a jelképesesség fokozatai (befolyásolás lehetséges): 3. információ, 4. konzultáció, 5. megbékítés, kiengesztelés; a közösségi hatalom fokozatai (irányítás lehetséges): 6. partnerkapcsolat, 7. átruházott hatalmi funkciók, 8. közösségi irányítás (Arnstein, 1969).

^{xii} Érdemes megemlíteni az elmúlt években több szakaszban is működő, kormányzati szinten koordinált ún. Ifjúsági Szakmai Egyeztető Fórum (ISZEF) munkáját. Ez azonban nem legitim civil-kormányzati párbeszéd (sem a témák kijelölésénél, sem a döntések végrehajtásánál, sem az ülések összehívásánál nem volt és nincs szerepe az államigazgatáson túli szereplőknek), pusztán a kormányzat a saját igazgatási egyeztető felületét bővítette fel civil jelentkezőkkel.

^{xiii} Sokszor előfordul, hogy ez egyéni és a közösségi érdek nem esik egybe vagy nem elégíthető ki egyik is és másik is maradéktalanul. Ilyen helyzetben ki-ki előzetes tapasztalatai, beállítódása, életszemlélete, vérmérséklete alapján választ az alternatívák között. Ezen választások hátterét, racionalitását az ún. játékelmélet dolgozza fel. Zéró összegű az a játék, amelyben a játékosok csak egymás kárára növelhetik nyereségüket. Nem zéró összegű játszma az, mikor a két fél nemcsak egymástól, hanem egymással együttműködve valamilyen külső forrásból is

---

nyerhet (léteznek vesztes-vesztes játszmák is). Egy játék lehet két-, vagy többszemélyes. Kooperatív a játék akkor, ha a játékosok között kialakul az együttműködés. Nem kooperatív játék esetén a játékosok versengenek egymással.

^{xiv} Az első két esetben képviselői szerepet hordoznak, míg a további formák érdekképviselői párbeszédet valósítanak meg

^{xv} 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről.